

KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

Janno Peensalu

Vabakoguduste liikmete annetamisvalmidust ja kümnise andmist mõjutavad tegurid

Magistritöö

Juhendajad: Ago Lilleorg ThM, Meego Remmel PhD

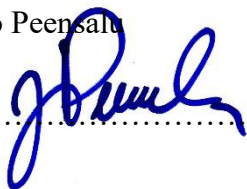
TALLINN 2025

Olen kõigile lõputöös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelistele seisukohtadele ja muudest allikatest pärinevatele andmetele viidanud.

Sõnade arv (ilma bibliograafia ja lisadeta): 28911

Autor: Janno Peensalu

2 juuni 2025.

Sisukord

<i>Pühendus</i>	6
<i>Abstract</i>	6
<i>Tunnustus</i>	7
<i>1. SISSEJUHATUS</i>	8
1.1 Teema valiku põhjendamine	8
1.2 Uurimisprobleem	9
1.3 Uurimisülesanded	9
1.4 Töö eesmärk	10
1.5 Ülevaade töös kasutatud allikatest ja uurimustest	11
1.6 Töö ülesehitus	11
1.7 Töö hüpotees	12
<i>2. Annetuste teoreetiline käsitus</i>	12
2.1 Teema sissejuhatus	12
2.2 Rahaliste vahendite olulisus	12
2.3 Isiklik kogemus vaimulikus töös	13
2.4 Annetamist mõjutavad tegurid	14
2.5 Annetamine vs kümnis	15
2.6 Annetamisest Piiblis	15
2.7 Kirikuisad annetamisest	16
2.8 Annetamiskultuur kaasaegses koguduses	17
2.9 Andmise motivatsioon	19
2.10 Terminoloogia ja lühendid	22
2.11 Teoloogiline käsitus kümnisest	26
2.12 Kümnise määratus	26
2.13 Kümnise debatt	27
2.14 Kümnisest Piiblis	28
2.14.1 Aabraham ja Melkisedek	29
2.14.2 Kümnise praktiseerimine Malaki raamatu alusel	34
2.15 Kümnis kui igavene põhimõte	37
2.16 Kümnise idee algus	41
2.17 Jeesus ja kümnis	43
2.18 Pauluse õpetus ja kümnis	46

2.19	Küsimused kümnise andmise kohta.....	47
2.20	Kümnise õigustus tänapäeval.....	50
2.21	Kümnise sidumine finantsönnistusega.....	53
2.22	Miks anda kümnist oma kogudusele?	57
2.23	Mida annab uurimus kümnise andjate ja annetajate kohta?.....	60
3.	<i>Uurimustulemuste tutvustus ja analüüs</i>	61
3.1	Uurimismeetodid.....	63
3.2	Valimi põhjendus	63
3.3	Esimene sellelaadne uuring vabakogudustes	63
3.4	Ülevaade tulemustest	67
3.5	Motivatsioon	68
3.5.1	Valmisolek anda	68
3.5.2	Valmisolek anda võimalusel rohkem	70
3.6	Annetamiskeskond	73
3.6.1	Kas annetamisest õpetatakse?	74
3.6.2	Faktorid, mis motiveerivad annetama.....	76
3.6.3	Sobivate annetamiskanalite olemasolu	79
3.6.4	Sihtotstarbeliste annetuste võimalus	81
3.7	Fookus kümnisele	85
3.7.1	Kümnise definitsioon	85
3.7.2	Kümnise käsitus kohalikus koguduses	88
3.7.3	Motiivid kümnise annetamiseks	91
3.7.4	Kümnise andmise regulaarsus.....	94
3.7.5	Millest kümnist antakse	96
3.7.6	Kümnise andmist heidutavad faktorid	98
3.8	Demograafia.....	101
3.8.1	Vastanud inimeste vanus	101
3.9	Kokkuvõtte tulemustest.....	103
3.10	Ülevaade tulemustest ja intervjuude analüüs	105
4.	<i>Kokkuvõtte</i>	117
4.1	Peamised järeldused.....	119
4.2	Isiklikud tähelepanekud	121
4.3	Soovitused koguduste juhtidele	122
	<i>Tänuõnad</i>	124
	<i>Summary</i>	125
	<i>Kasutatud allikate loetelu</i>	119

<i>Lisad</i>	121
<i>Uurimusküsitluse formaat ja küsimused</i>	138

Pühendus

Oma esimestele kristlikele õpetajatele, Marek Nõlvakule, Anne Kontusele ja Kalju Holzbergile, kes aitasid mind usuteekonna alguses, õpetades mind Piibli tundma.

Minu emale, Dalila Peensalule, kelle elu ja eeskuju on mind alati inspireerinud, ka pärast seda, kui ta siit ilmast lahkus.

Minu vaimulikule eeskujule ja mentorile, Edwin Louis Cole'ile, kellest sai minu isakuju ja õpetaja ning kelle teenistus muutis mu elu. Tema mandaati ja sõnumit püüan edasi anda praegusele ja tulevasele põlvkonnale.

Abstract

Käesolev uurimistöö keskendub valitud koguduste annetamispraktikatele, eelkõige kümnnisele. Töö eesmärgiks on analüüsida õpetust andmise ja kümnnise kohta nendes kogudustes, kuidas koguduseliikmed sellesse suhtuvad ning millised tegurid mõjutavad nende valmisolekut toetada koguduse tööd ja missiooni kümnnise ning muude annetuste kaudu.

Töö teoreetilises osas käsitletakse kümnnise ja andmise teoloogilisi aluseid nii Vana kui ka Uue Testamendi kontekstis. Empiirilise osa raames viidi läbi uuring erinevate koguduste valimi seas, mille käigus küsitleti nii pastoreid kui ka koguduseliikmeid. Uuringu eesmärk oli kaardistada tegurid, mis soodustavad või takistavad annetamist kohaliku koguduse kontekstis.

Uurimistöö praktiline eesmärk on pakkuda koguduste juhtkondadele tööriistu, mis aitaksid paremini mõista oma koguduse annetajaskonna hetke olukorda, tuvastada arengupotentsiaali ning määratleda valdkonnad, mida tuleks kogudusetöös arendada, et suurendada inimeste annetamisvalmidust. Samuti pööratakse tähelepanu neile teguritele, mis pärsivad kümnnise andmist ja annetamist laiemalt. Nende barjääride vähendamine ning soodustavate tegurite tugevdamine võib viia koguduse sissetulekute kasvuni, mis

omakorda võimaldab enam ressursse suunata koguduse kahele kesksele ülesandele: evangeeliumi kuulutamisele kogukonnas ja jüngerluse edendamisele koguduses – eesmärgid, millele Jeesus Kristus kutsus oma järgijaid.

Tunnustus

Mu vaimulik isa Edwin Louis Cole oli üks nendest meestest, kelle käest õppisin andmise ja kümnise kohta, samuti hiljem piiskop Märt Vähilt. Mitmed Word of Faith liikumise juhid on oma andmisega mind inspireerinud. Samuti on mitmete koguduste pastorite heldekäelisus puudutanud minu elu ja mitmete koguduseliikmete pühendumine andmisele on õhutanud üles annetamisvaimu ka minus.

Selle töö käigus töötasin läbi mitmeid raamatuid ja uurisin kümnise ja annetamise kohta paljusid artikleid, millest ammutasin hulga uusi teadmisi – need laiendasid mu hoiakuid ja mõistmist. Samuti süüvisin ka Piibli kirjakohtadesse, mis kirjeldavad annetamist ja kümnist – see rikastas mu arusaamist teemast palju.

1. SISSEJUHATUS

1.1 Teema valiku põhjendamine

Käesolev magistritöö on koostatud teoloogia vallas, kuid olemuslikult kuulub töö praktilise usuteaduse valdkonda. Selles töös uuritakse üht konkreetset koguduse elu osa, milleks on annetamine ja kümnise andmine ehk kokkuvõtvalt annetuskultuuri kogudustes.

Annetamise teemat on ajendanud mind uurima mitmed põhjused. Esiteks soov paremini mõista koguduses annetamisega seotud motiveerivaid ja pärssivaid tegureid. Teiseks, uurida annetamise ja kümnise andmisega seotud tegevusi erinevates konfessioonides. Kolmandaks, aru saada annetamise ja kümniseandmise dünaamikast, eriti sellest, kuidas on omavahel seotud kantslist õpetatu ja koguduse liikmete usuline praktika. Kuna uurimuses viidatakse USA autoritele ja kasutatakse võrdlusena USA-s läbiviidud uurimusi, siis võimaldab see töö mõista seda, kuidas erineb annetamiskultuur näiteks USA-s ja Eestis. Samuti soovin selle uurimistöö kaudu olla abiks pastoritele ja koguduste juhtidele, kelle hoiakutest sõltub, kuidas koguduses rahast ja annetamisest räägitakse.

Kristliku koguduse algusaegadest Jeruusalemmas on näha, et koguduses valitsev terve annetamiskultuur motiveeris inimesi tooma rahalisi ande rohkesti ja tõusis esile palju annetajaid (Ap 4:32–37). See näitab, et koguduse toimimiseks on oluline eluterve käsitus rahast ja annetamisest. Samuti saab algkoguduse tegevuse järgi järeldada, et kogudus oli ühiskonnas aktiivne (Ap 6:1–7) ja selleks pidid neil olema finantsilised vahendid. Selle töö eesmärk on uurida andmise teemat, mis küll ei ole otseselt, kuid on siiski kaudselt (osaliselt) seotud ka koguduse võimekusega teenida ühiskonda.

Annetused moodustavad koguduste peamise sissetuleku, mõjutades otseselt nende jätkusuutlikkust, teenimistööd ja ühiskondlikku panust. Eesti vabakogudused on üldjuhul väga kogukondlikud ja vaimulikult aktiivsed, siiski võib annetamine olla ebaühtlane ja seda mõjutavad mitmed tegurid, sealhulgas majanduslikud võimalused, koguduse õpetus ja liikmete isiklik vaimulik areng. Kuna raha on kogudustes tundlik teema, räägitakse sellest vähe, ettevaatlikult või üldsegi mitte. Arvestades Eesti koguduste väikest arvu

sekulariseerunud ühiskonnas, on vaja mõista, millised tegurid soodustavad või takistavad regulaarset annetamist. Selline teadmine võiks aidata kogudustel teadlikumalt kujundada oma annetamiskultuuri ja õpetust, tugevdades liikmete annetamisvalmidust ja koguduste majanduslikku võimekust.

Olen Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku Pärnu Koguduse pastorina ja EKNK Lääne piirkonna praostina näinud EKNK kogudustes seda, et koguduse rahaline suutlikkus mängib kogukonnas tehtavas misjonitöös suurt rolli. Enamjaolt pole puudu visioonist või heast tahtest, pigem rahalistest võimalustest. Sageli suudab kogudus küll oma igapäevast tegevust jätkata, kuid ei ulatu mõjutama ühiskonda väljaspool koguduseseinu. Kokkuvõttes puudub juhtidel tihtipeale selge arusaam sellest, millised tegurid nende liikmeskonda annetama motiveerivad. Käesolev uurimistöö keskendub just nende motiivide ja mõjutajate analüüsile.

1.2 Uurimisprobleem

Käesolevas töös uuritakse millised on annetamist motiveerivad tegurid vabakoguduslikus kontekstis?

1.3 Uurimisülesanded

1. **Püüda kaardistada annetajate osakaal ja liikmete andmiskäitumine**
Selgitada, kui suur osa koguduseliikmetest annab regulaarselt kümnist ning millised on nende isiklikud ja teoloogilised motiivid seda tehes.
2. **Analüüsida annetamist mõjutavaid tegureid koguduste kontekstis**
Uurida, millised tegurid (sh teoloogia, visioon või selle puudumine, koguduse kultuur jt) motiveerivad annetamisaktiivsust.

3. Hinnata koguduste juhtide teoloogilise õpetuse mõju liikmete annetamisvalmidusele

Mõista, kuidas pastorite arusaamad ja õpetus kümnisest mõjutavad koguduseliikmete annetuskäitumist.

4. Tõlgendada tulemusi ja toetada koguduste annetuskultuuri arengut

Sõnastada uurimistulemustele tuginedes järeldused ja soovitused, mis aitaksid kaasa annetamiskultuuri avatumale ja teadlikumale käsitlemisele koguduses ning mis innustaks akadeemilist arutelu.

1.4 Töö eesmärk

Uurimistöö eesmärk on analüüsida annetamisvalmidust ja kümnnise andmist mõjutavaid tegureid Eesti vabakogudustes. Töö keskendub sellele, kuidas teoloogilised, kogukondlikud ja individuaalsed aspektid kujundavad annetamist ning millist rolli mängivad selles protsessis koguduse õpetus, kultuur ja juhtimine. Uurimistöö tulemused võiks aidata paremini mõista, kuidas toetada koguduste finantsilist jätkusuutlikkust ning kuidas arendada annetamise käsitlemist kui olulist osa kristlikust elust.

Eesti vaimulikku maastikku on mõjutanud mitmed faktorid – ajaloolised sündmused, kultuurilised normid, lääneriikide mõju ja sekulariseerumine. Selle taustal on oluline mõista ka seda, mis mõjutab vabakoguduste liikmete annetamisaktiivsust. Uurides tegureid, mis motiveerivad inimesi annetusi tegema ja kümnnist andma, annab see teatud ülevaate sellest, kuidas kogudustes rahast räägitakse.

Liikmete annetustest tekib koguduse rahaline sissetulek, millest makstakse vaimulike palgad, hooldatakse hooneid ja toetatakse igasugu heategevust ja misjonitööd. Mõistes paremini annetamiste mustreid – mis omakorda tagab sissetulekute elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse –, aitab see koguduse juhtkonnal koostada eelarvet, olla efektiivsem koguduse majandamises ning võtta ette pikemaajalisi kohustusi ja laienemise plaane.

1.5 Ülevaade töös kasutatud allikatest ja uurimustest

Töö esimeses osas on tuginetud peamiselt raamatutele, artiklitele ja uurimustöödele, mis on annetamise ja kümnise teemal kirjutatud. Osa andmeid ja statistikat pärineb internetis avaldatud artiklitest ja uurimustulemuste kajastamisest. Raamatutest on oluline nimetada siinkohal Russell Earl Kelly akadeemilist teost „Should the Church teach Tithing“, mis käsitles kümnise teemat väga põhjalikult. Olulised on samuti Matthew E. Narramore raamat „Tithing: Low-Realm, Obsolete and Defunct“; Francis Mylesi raamat „Tithes of Honor: Tithing Under the order of Melchizedek“ ning Jonathan Paul Brennemani raamat „The Trojan Horse of Tithing“. Eelpool nimetatud autorid toetavad pigem põhimõtet, et kümnis ei ole Uue Testamendi kristlastele relevantne.

Autorid ja nende teosed, mis toetavad kümnise kontseptsiooni õpetamist tänapäeva koguduses, on järgmised: Thomas D. Jakes „The Importance of tithing in Building a Successful Business“ (youtube video); Edwin Louis Cole „Treasure“, „Suhtlemine, seks ja raha“; Kris Vallotton „Poverty, Riches and Wealth“; Norman Robertson „Kümnis“; Robert Morris „Õnnistatud elu“; Frederick K. C. Price „Prosperity: Good News to God’s People“.

1.6 Töö ülesehitus

Töö koosneb neljast osast. Sissejuhatav peatükk käsitleb töö eesmärki. Teises osas selgitatakse teema valiku põhjendust, uurimisprobleemi, töö eesmärki ja töö teoreetilisi aluseid ning antakse põgus ülevaade teoloogilistest printsiipidest, mis käivad kümnise kohta nii Vanas kui ka Uues Testamendis. Keskendutakse annetamiskultuuri dünaamikale, võttes tähelepanu alla eelkõige kümnise. Kolmandas peatükis kirjeldatakse uurimistulemusi, mis on võetud aluseks koguduste pastoriga tehtud intervjuudest ja koguduse liikmete uurimisküsitluse tulemustest. Intervjueeriti osasid pastoreid, kelle kogudustes uuring läbi viidi. Lõpuks analüüsitakse kogutud andmeid ning viimases peatükis tehakse kokkuvõtte uuringust. Saadud tulemuste põhjal sõnastatakse pastoreile ka konkreetsed ettepanekud.

1.7 Töö hüpotees

Käesoleva töö hüpoteesina oletan, et koguduse *õpetus annetamisest* kujundab koguduse liikmete *annetamispraktikat*. Samuti eeldan, et selgesti väljendatud ja tugev *annetamiskultuur* tõstab koguduse liikmete *annetamisaktiivsust*. Hea eeskuju ja selge õpetus võiks soodustada järjepidevalt annetama ja suureneb ka *annetajate arv* ja *annetuste maht*.

2. Annetuste teoreetiline käsitus

2.1 Teema sissejuhatus

Peatüki eesmärk on tutvustada uurimistöö teoreetilist tausta ning mõisteid, mis on määrava tähtsusega uuritava teema („tegurid, mis mõjutavad vabakoguduste liikmete annetamisvalmidust“) vajaduse ja hiljem uurimistulemuste analüüsimiseks. Tuginedes varasematele annetamise ja kümnise käsitlustele ja uurimisandmetele, teaduskirjandusele ja Piiblile, selgitatakse siinses peatükis tähtsamaid mõisteid, nt annetuskultuur, kümnis, andmine jt. Hilisem empiiriliste andmete tõlgendamine rajatakse käesoleva peatüki teoreetilisele raamistikule. Käesolevas peatükis käsitletakse teemaga seotud mõisteid, mis on seotud annetamise ja kümnisega Piiblis. Püütakse eristada annetuse ja kümnise mõisteid ning leida uurimistöö abil koguduste jaoks üles konkreetsed kasutegurid.

2.2 Rahaliste vahendite olulisus

Rodney Stark teoses „The Rise of Christianity“ toob välja mitmeid tegureid, mis aitasid kaasa varakristlaste kogukondade kasvule, sealhulgas, et „kristlus ei olnud sõltuv riigi toetusest, see samuti vähendas suuresti rikaste rolli selles – väikest annetustest koguti

kiiresti suured summad. Selle tulemusena sai varajasest kogudusest massiliikumine oma parimas tähenduses ja mitte eliitide looming¹.

Mike Murdock on öelnud, et „raha ei muuda kedagi, raha üksnes võimendab seda, millised me juba oleme“², teisisõnu, kuri teeb rahaga rohkem kurja ja hea teeb rahaga rohkem head. Lifeway Research³ viis läbi hinnangulise uuringu, küsitledes mitme koguduse erinevaid liikmeid. Küsiti, mida saaks kogudus rohkem või paremini teha, kui nende eelarve võimaldaks 50% ulatuses lisakulutusi. Pastorite ja tavaliikmete vastused sisaldasid mitmeid ideid: saaks suurendada misjonitegevust oma kogukonnas ja kaugemal, rajada uusi kogudusi ja usukogukondi, lisada palgalisi töötajaid, ehitada uus kirikuhoone, luua paremaid õppematerjale, parendada heli- ja valgustehnikat⁴. Kuigi rahalised võimalused ei ole koguduse jaoks eesmärk iseeneses, on need siiski vahendid, mille abil saab laiendada koguduse missiooni, süvendada vaimulikku tööd ning vastata paremini kogukonna ja ühiskonna vajadustele – olgu selleks vaimulik teenimine, sotsiaalne kohalolu või muu praktiline panus.

2.3 Isiklik kogemus vaimulikus töös

Rohkem kui 30-aastane pastoristaaž, kuus aastat EKNK Lääne piirkonna praosti kohustusi ja vestlused kolleegidega näitavad, et kogudused saaksid teha rohkem misjonitööd kogukonnas (oma linnas, külas või riigis), kui neil oleks paremad rahalised võimalused, teisisõnu, kogudustel on üldjuhul suurem visioon ja rohkem eesmärke kui vahendeid nende täitmiseks.

Eestis tegelevad osa kogudusi väikesel määral ettevõtlusega, näiteks neil on kasutatud riiete ja mööbli poed, nad müüvad kristlikku kirjandust või rendivad välja koguduse ruume.

¹ Stark, Rodney. *The Rise of Christianity: A Sociologist Reconsiders History*. Princeton University Press, 1996. (lk 207-208).

² Murdock, M. (2012). *The Wisdom Key Devotional*. Wisdom International, Inc.
<https://www.thewisdomcenter.tv/Portals/38/images/banner/EB165WisdomKeyDevotionaleBook.pdf>
 (vaadatud 30.05.2025). (lk 20).

³ Lifeway Research. *About us*. <https://research.lifeway.com/about-us/> (vaadatud 7.05.2025).

Üldjuhul majandavad aga enamus kogudusi end oma liikmete annetustest. EKNK Pärnu Kogudus on ainult üks näide sellest, kui palju märkimisväärselt saab linna ja maakonna jaoks ära teha, kui raha pole olnud takistav tegur (näiteks korraldati aastatel 2010–2018 mitmeid evangeelseid üritusi kogudusest väljaspool, samuti viidi läbi koolitusi, seminare, laagreid ja tehti väljasõite, et toetada koguduse liikmete vaimulikku kasvu). Aegadel, mis finantsilisi vahendeid nappis, jäid ära paljud väljasirutused kogukonda, sest puudusid rahalised võimalused (näiteks aastatel 2019–2023).

2.4 Annetamist mõjutavad tegurid

Finantsidest rääkides on selge, et nii nagu üksikisik või ka perekond tervikuna peab püsima oma eelarve piirides ja oskama majandada nii, et jätkuks finantse kõigeks vajalikuks, nõnda peab ka kogudus tegema kindlaks, et nende finantsprobleemid ei lähtu finantskirjaoskamatusest ja üle jõu elamisest. Teiselt poolt võib aga kohaliku koguduse ebapiisav rahastatus olla seotud muude teguritega, nagu ebaterve koguduse sisekliima, visiooni või momentum puudumine, läbipaistmatus finantside kasutuses, kuidas rahateemast koguduses räägitakse üleüldiselt, makseterminalide jm võimaluste olemasolu (QR koodid jt), liikmete majanduslik seis jpm.

On väidetud, et „vaimulik ärkamine suurendab andmist“⁴. Dr Joseph Castleberry oma artiklis Northwest University kodulehel toob välja 12 vaimuliku ärkamise märki. Üks nendest on suurem heldekäelisus Jumala töö vastu⁵ ehk suurenenud andmine, mille puhul tuleb tõdeda, et koguduse vaimulik seis mõjutab otseselt või kaudselt koguduse majanduslikku poolt. Seega ka annetamist mõjutavad mitmed välised ja organisatsioonisisemed tegurid. Käesolev uurimustöö keskendub motiveerivate tegurite väljaselgitamisele valimi kogudustes.

⁴ Preachit.org. *Is revival directly connected to our tithing and our giving?*
<https://www.preachit.org/is-revival-directly-connected-to-our-tithing-and-our-giving>. (Vaadatud 12.05.2025).

⁵ Castleberry, J. (2022). *12 signs of revival (and a bonus)*. Northwest University President's Blog.
<https://www.northwestu.edu/president/blog/12-signs-of-revival-and-a-bonus> (vaadatud 7.05.2025).

2.5 Annetamine vs kümnis

Annetamine ja kümnis on mõlemad andmise vormid. Annetamine on üldmõiste, mis võtab enda alla mitmed andmise viisid, ka väljaspool kogudust.⁶ Vabakogudustes tuntakse paremini järgmisi annetamisega seotud mõisteid, nagu ohver, ohvriand, korjandus, ususeeme, andmine, külv jt. Kõikide nende mõistete keskmes on vabalt valitud rahasumma äraandmine. Mõningates usuringkondades räägitakse veel ka rahalistest ohvritest ja annetustest, mida usklik annab lisaks, pärast kümnise andmist.⁷

Kümnis on traditsiooniliselt mõistetud kui kindlat määra, kümnendikku ehk 10% inimese sissetulekust,⁸ mis tuuakse Jumalale sõnakuulelikkuse⁹ ja austuse¹⁰ märgiks. See praktika põhineb Vana Testamendi seadustel ja põhimõttel, mis on paljude kristlaste jaoks jätkuvalt oluline¹¹ usalduse näitamise viis Jumala vastu ja mis toimub nende elus regulaarselt. Annetus seevastu on vabatahtlik and, mille suuruse ja sageduse üle otsustab inimene ise.¹² Kümnisest tuleb rohkem juttu alapeatükis 2.11.

2.6 Annetamisest Piiblis

Annetamisest õpetab Piibel nii Vanas kui Uues Testamendis, kus räägitakse ohvritest, kümnisest, vaeste eest hoolitsemisest ja mitmetest teistest andmise viisidest. Prohvet Malaki tuletab Vanas Testamendis meelde kümnise toomise tähtsust, et Jumala kojas oleks toidust.¹³ Uues Testamendis loome naistest, kes Jeesuse missiooni rahaliselt toetasid¹⁴ ja

⁶ „Donate.“ – *Cambridge Dictionary*. Cambridge University Press.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/donate#google_vignette (vaadatud 12.05.2025).

⁷ Ramsey Solutions. *Dave's advice on tithing and giving*.

<https://www.ramseysolutions.com/budgeting/daves-advice-on-tithing-and-giving> (vaadatud 12.05.2025).

⁸ „Tithing.“ *Theopedia*. <https://www.theopedia.com/tithing> (vaadatud 12.05.2025).

⁹ Vanco. *What is a tithing system?*

<https://www.vancopayments.com/egiving/blog/tithing-system> (vaadatud 12.05.2025).

¹⁰ Ministry Brands. (6.02.2024). *7 modern ways to donate to a church*.

<https://www.ministrybrands.com/church/management/way-to-donate> (vaadatud 12.05.2025).

¹¹ „Tithe.“ – *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/tithe> (vaadatud 12.05.2025).

¹² „Freewill offering.“ – *Merriam-Webster Dictionary*.

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/freewill%20offering> (vaadatud 12.05.2025).

¹³ Ml 3:10.

¹⁴ Lk 8:1–3.

Paulus tänab Filipi kogudust nende ustava rahalise partnerluse eest¹⁵ ja julgustab Korintose kogudust andma¹⁶, tuues annetamise eeskujuks Makedoonia kogudusi.¹⁷ Apostel toob välja oma kirjades, et ta on eriti tähelepanu pööranud ka sellele, et vaesemate usuvendade heaks abi koguda¹⁸ ja et annetamise korraldamine on olnud tema üks ülesanne.¹⁹ Väidetavalt räägib Piibel rohkem kui 2300 kohas raha teemadel.²⁰ Jeesuse tähendamissõnadest ei olnud samuti raha võõras teema ja sellest rääkimine ei puudunud Tema jutlustes.²¹

2.7 Kirikuisad annetamisest

Mitmed kirikuisad julgustasid annetama ja praktiseerisid seda ise. Kristlik portaal Christianity Today teeb lühikokkuvõtte raamatust „131 Christians everyone should know“ artiklis „Raha kristlikus ajaloos: kirikuisade galerii“, tsiteerides teiste seas Irenaeust, kelle väitel peame Jumalale pakkuma Tema loomingut esmavilja, aga mitte kui võlamehed, vaid vabad mehed, eraldades kõik, mis meil on, Issanda tarbeks. Samamoodi on artiklis esile toodud Cyprianust, kes pärast kristlaseks saamist müüs oma pärandvara ning andis saadud tulu vaestele, või Basileios, kes arvas, et Jumal on andnud rikkale, et ta saaks jagada seda vaesega, saades tasu heategemise eest, või Ambrosius, kes ütles, et kes ei tea, kuidas oma varandust jagada, on oma varanduse ori, või Augustinus, kes soovitas kahekordistada oma heategevust!²²

¹⁵ Fl 4:14–18.

¹⁶ 2Kr 8 ja 9.

¹⁷ 2Kr 8:1.

¹⁸ Rm 15:25, 25; Gl 2:10.

¹⁹ 1Kr 16:1–4; 2Kr 9:1–5.

²⁰ Dayton, H. (2022). *2350 verses on money and possessions*. Compass Financial Ministry. <https://compassfinancialministry.org/wp-content/uploads/2024/04/2350-Verses-Catalog.pdf> (vaadatud 1.06.2025).

²¹ Preaching Today. (detsember, 1996). *Generous givers give more than just money*. <https://www.preachingtoday.com/illustrations/1996/december/410.html> (vaadatud 12.05.2025).

²² Christianity Today. (aprill, 1987). *Money in Christian history I: A gallery of church fathers*. <https://www.christianitytoday.com/1987/04/money-in-christian-history-i-gallery-of-church-fathers> (vaadatud 12.05.2025).

2.8 Annetamiskultuur kaasaegses koguduses

Kas kristlik kogudus on säilitanud tänaseks oma andmise vaimu, võib olla maailma eri paigus ja ajas erinev. Vanco Payment Solution – organisatsioon, mis annab finantsnõu tuhandetele USA kogudustele, korraldas hiljuti uuringu, mis näitas selgelt, et aastatel 2021–2022 kahanesis Ameerika kogudustele antavad annetused 29% ja et kristlased annavad 2,5% oma sissetulekust kogudusele, mis on palju vähem kui vanasti²³. Täna puuduvad täpsed andmed selle kohta, kui palju Eestis kogudustele annetatakse.

Pastor John Funell väljendab oma muret selle kohta, et kaasaegses maailmas, kus kehtib võla ja laenamise kultuur, on muutunud ka see, kuidas me annetame oma kogudustele. Ta küsib retooriliselt: „Kas me võib-olla kulutame rohkem raha ajakirjadele, kohvi ostmisele, kiirlaenudele, sigarettidele, kinopiletitele ja toidutellimisele, selle asemel et toetada oma kogudust, ning järeldab, et täna me vajame rohkem ohvrimeelset annetamist“²⁴. John Finkelde oma artiklis „8 viisi, kuidas süvendada heldust ja kasvatada andmist oma koguduses“ järeldab, et „heldekäelised kogudused on tervemad, kuna see oluline väärtus väljendub lisaks andmisele ka igasuguses teenimises ja lahkuse näitamises“²⁵.

Annetamiskultuuri säilitamine koguduses on eluliselt tähtis. Sellele on viidatud nt MTÜ-de abistamise organisatsiooni Dickersonbakker kodulehel, kus esitatakse lugejatele oluline küsimus mõtisklemiseks: „Mis oleks, kui leiduks viis, kuidas süstida koguduse DNAsse piibellikku, kogu elu haaravat helduse kultuuri – sellist, kus kristlased saavad õppida, kogeda, tähistada ja kiirendada Jumalast tulenevat andmise rõõmu, vabastades sellega oma potentsiaali enneolematuks mõjuks Kristuse ja Tema kuningriigi heaks?“²⁶

²³ Vanco Payments. *Church giving statistics: Tithing, generosity & trends*.

<https://www.vancopayments.com/egiving/asset-church-giving-statistics-tithing> (vaadatud 7.05.2025).

²⁴ Funell, J. (2018). *What should giving look like in today's church?* Evangelical Magazine.

<https://www.evangelicalmagazine.com/article/what-should-giving-look-like-in-todays-church/> (vaadatud 12.05.2025).

²⁵ Finkelde, J. (2023). *How to create a culture of generosity in your church*. Grow a Healthy Church

<https://growahealthychurch.com/culture-of-generosity/> (vaadatud 12.05.2025).

²⁶ Bakker, D. (14.05.2017). *Seven ways you can build a culture of generous giving in the life*

of your church. <https://dickersonbakker.com/seven-ways-can-build-culture-generous-giving-life-church/#> (vaadatud 13.05.2025).

Dr Rod Irvine järeldab, et andmine ja heldekäelisus esitab meile väljakutse, puudutades meid vaimulikul moel väga sügavalt.²⁷ Koguduste tavaissetulek on seotud liikmete ja külastajate annetustega (kümnis, muud annetused, konkreetsete projektide toetamine), kusjuures võib pidada tõenäoliseks, et vabakoguduste sissetulekust moodustab suurema osa liikmete kümnis.

Käesoleva töö eesmärk on uurida, kas see eeldus peab paika ja kuidas suhtutakse nimetatud valimisse kuuluvates Eesti kogudustes kümnnise andmisesse, milliseid andmiskanaleid kasutatakse ja missugused tegurid stimuleerivad koguduse liikmeid rohkem annetama. Antud uurimistöö ei analüüsi majanduse üldist seisu, globaalsete sündmuste või muude faktorite otsest või kaudset mõju andmisele kohalikes kogudustes Eestis, vaid püüab pigem avastada tendentse usukogukonna sees, vaadeldes nende seotust koguduste juhtide õpetusega annetamisest ja selle ellu rakendamisest.

Uurimused teistes maades, nagu näiteks USAs, näitavad, et kümnniseandjaid on koguduses üldjuhul vähe – 10–25%. See arv näitab, et sajaliikmelisest kogudusest kümme kuni kakskümmend viis inimest maksavad regulaarselt kümnnist.²⁸ Samuti näitab Euroopa koguduste analüüs, et kümnniste ja kirikumaksude laekumine on hakanud vähenema.²⁹ Annetamise tendentse Eesti kogudustes pole palju uuritud ja käesolev uurimistöö on väike panus sellesse.

Kui kogudustel on rohkem ja täpsemat informatsiooni nende tegurite kohta, mis mõjutavad annetamist, siis see võimaldab kogudustel keskenduda valdkondadele, mis vajavad parandamist või tugevdamist ning samuti saavad kogudused seada endale uue suuna, mis võiks viia annetamiskultuuri paranemiseni koguduse praktikas. Selle tulemusena võib

²⁷ Irvine, R. (24.01.2024). *The Bible and Raising Resources*. Giving Generously. <https://givinggenerously.com/the-bible-and-raising-resources/> (vaadatud 13.05.2025).

²⁸ Kluth, B. (2013). *20 truths about tithers: Executive summary*. ECFA. <https://www.ecfa.org/Documents/News/20-Truths-About-Tithers-Executive-Summary-eBook-Report.pdf> (vaadatud 7.05.2025).

²⁹ Masci, D. (30.03.2019). *In Western European countries with church taxes, support for the tradition remains strong*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/religion/2019/04/30/in-western-european-countries-with-church-taxes-support-for-the-tradition-remains-strong/> (vaadatud 7.05.2025).

kogudusse lisanduda rohkem rõõmsameelseid ja rahulolevaid annetajaid. Suurenenud finantsvahendid annavad kogudustele võimaluse ulatuda laiemalt kogukonnani, teha rohkem misjonitööd ning korraldada evangeelseid üritusi nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

2.9 Andmise motivatsioon

Andmine on läbi ajaloo olnud usulise tegevuse lahutamatu osa ning sellel on ka tänapäeval tähtis roll kristliku koguduse elus. Antud uurimistöö autor eeldab, et enamus valimisse kuulunud koguduste liikmeid peab andmist oma usuelu normaalseks osaks. Teisalt teame, et annetamine ei ole alati kerge või tule automaatselt. Inimeste andmist, olgu selleks siis kümnis või muud vabatahtlikud annetused, mõjutavad mitmesugused tegurid, mis algavad teoloogilistest veendumustest ning lõppevad isiklike emotsioonide või sotsiaalse mõjuga. Käesolev uurimus püüab kaardistada ja analüüsida valimi moodustanud koguduste liikmete andmismotiive, eeldades, et peamiselt jaguneb motiveeritus järgnevalt:

1. sõnakuulelikkusele rajatud hoiak – kuna Piibel nii ütleb, sellepärast tuleb ka nii teha;
2. eesmärkidest inspireeritud hoiak – visioon ja väljakutsed inspireerivad;
3. mõistmisest lähtuv hoiak – saadakse aru, et kogudusetöö nõuab raha;
4. kaastundele rajatud hoiak – konkreetne vajadus, kaastunne ligimese suhtes.

Antud liigitus pärineb Charles Stone'i artiklist „Neli põhjust, miks inimesed annavad kogudusele oma raha“.³⁰

Annetamist motiveerivad või pärsivad mitmed tegurid. Edwin Louis Cole kirjutab kolmest põhjusest, miks inimene ei anna kümnist: hirm, usupuudus ja ahnus³¹. Kodulehel Tithing.com öeldakse, et osa inimesi annab kümnist seetõttu, et nad kardavad Jumala

³⁰ Stone, C. (16.03.2010). *The 4 Reasons People Give to Their Church*.

<https://charlesstone.elementor.cloud/the-4-reasons-people-give-to-their-church/> (vaadatud 12.05.2025).

³¹ Cole, L. E. (1984). *The potential principle*. Whitaker House. (lk 106).

kättemaksu, kui nad seda ei tee. Järgmised teevad seda patukahetsuse meelsusega, eeldades, et Jumalal on siis neist hale meel. Kolmandaid motiveerib keskkond, teisisõnu, kui teised midagi teevad, siis nemad ei saa sedasama tegemata jätta. Artiklist jääb kõlama järeldus, et kümnise andmist peaks motiveerima armastus Jumala vastu, ning samuti mõte, et kui see on andmine, mis on toimunud Püha Vaimu juhtimisel või kui kogudusse tuuakse täpselt kümnendik, siis mõlemal juhul vaatab Jumal inimese südamesse³². Dr Rick Warreni kodulehel (www.pastors.com) on välja toodud kaheksa põhjust, miks usklikud annavad oma kogudusele raha:

1. Inimesed annavad juhul, kui nad usaldavad koguduse juhte. Uurimused näitavad, et inimesed annavad ennekõike inimestele, kellesse nad usuvad, seejärel eesmärkide heaks ja kolmandaks programmide toetamiseks.
2. Inimesed annavad juhul, kui neile läheb korda koguduse visioon, mitte ainult vajadused. Inimesed annavad oma raha, kui nad näevad koguduse edenemist. Arved ja maksude maksmise vajadused ei motiveeri inimesi andma. Inimesed annavad siis, kui nad näevad suuremat visiooni.
3. Inimesed annavad seetõttu, et nad soovivad kogeda andmise rõõmu. Uurimused näitavad, et maailma õnnelikumad inimesed on andjad. Süütunne ei innusta inimesi andma. Jumala Sõna töötused innustavad inimesi andma. Üks on selge – me ei saa anda Jumalast rohkem.
4. Inimesed annavad siis, kui neil on eeskujud, kes neid inspireerivad. Sellepärast on tunnistus andmisest mitu korda vägevam kui jutlus samal teemal.
5. Inimesed annavad siis, kui nad on aktiivselt asjadega seotud. Tavaliselt need inimesed, kes on kõige rohkem asjade ja korraldusega seotud, annavad ka kõige rohkem. Paulus tänas Filipi kogudust nende partnerluse eest (Fil 1:3).
6. Inimesed annavad siis, kui neid paluda, et nad annaksid. Jumal julgustab inimesi andma. Kui teha inimeste seas üleskutse anda raha, siis see tuleb neile kasuks.

³² Tithing.com. *What motivates people to tithe?* <https://www.tithing.com/blog/what-motivates-people-to-tithe/> (vaadatud 12.05.2025).

7. Inimesed annavad juhul, kui neil on võimalus seda teha. Koguduses peavad eksisteerima võimalused ja vahendid, et inimesed saaksid anda nii mitmetel viisidel kui võimalik.
8. Inimesed annavad siis, kui nende ande hinnatakse. Kogu Filipi kiri on tänuavaldus nende finantsilise toetuse eest. Tuleb leida võimalikult palju viise, kuidas inimesi tänada nende anni eest.³³

Psühholoogiliselt on üheks andmise ajendiks hea tunne, mis sellest tegevusest tekib. Lynn University kodulehe artiklis „Why going good feel so good“ täheldatakse: „Helduse teadus (jah, see on päriselt olemas) kinnitab seda, mida iidne traditsioon ja hoolivad vanaemad on sajandeid kuulutanud: head tegemine on sulle endale hea. 'Heldus ei toimi nullsummamänguna, kus keegi võidab ja keegi kaotab', kirjutavad Notre Dame'i sotsioloogid Christian Smith ja Hilary Davidson oma raamatus 'The Paradox of Generosity: Giving We Receive, Grasping We Lose'. Filantroopia on tegelikult kõigile kasulik – mida suuremeelsemalt inimesed end annavad, seda enam nad vastu saavad“³⁴. Teadlased Harbaugh ja Burghart lisavad, et nii vabatahtlik kui sunniviisiline annetamine toodab tasuga seotud aju osas aktiivsust, aga vabatahtlike annetuste puhul täheldati tugevamaid reaktsioone aju tasukeskuses (ventraalses striatumis) – piirkonnas³⁵, mis mängib olulist rolli motivatsiooni, tasu töötlemise ja naudingu kogemise juures.³⁶

Annetamine Piibli valguses väljendab meie usaldust ja veendumust, et Jumal on meie olemasolu allikas. Tema on see, kes on meile andnud kõik vajaliku. Ta on õnnistanud, soosinud ja kaitsnud meid, andnud meile tarkust ning juhtinud meid õigete inimesteni. Samuti ütleb Piibel, et Tema on õnnistanud meie kätetööd ja kasvatanud meie töö vilja.³⁷ Kirjanik Art Rainer järeldeb, et heldus suunab meie südame usalduselt iseenda ja raha vastu

³³ Warren, R. *8 reasons believers give to your church*. Pastors.com. <https://blog.pastors.com/articles/8-reasons-believers-give-to-your-church/> (vaadatud 26.05.2025).

³⁴ Lynn University. (2017). *Why doing good feels so good*. <https://www.lynn.edu/news/2017/why-doing-good-feels-so-good> (vaadatud 7.05.2025).

³⁵ Harbaugh, W. T., Mayr, U., & Burghart, D. R. (2007). *Neural responses to taxation and voluntary giving reveal motives for charitable donations*. *Science*, 316(5831), 1622–1625. <https://doi.org/10.1126/science.1140738> (vaadatud 8.05.2025).

³⁶ Haber, S. N., & Knutson, B. (2010). *The reward circuit: Linking primate anatomy and human imaging*. *Neuropsychopharmacology*, 35(1), 4–26. <https://doi.org/10.1038/npp.2009.129> (vaadatud 16.05.2025).

³⁷ 5Ms 8:18.

Jumala usaldamisele. „Heldelt andmine näitab nähtaval viisil meie usaldust Jumala ja Tema töotuste vastu meid varustada. Kristlasena juba usaldatakse Jumalale oma hing. Nüüd on aeg usaldada Teda ka oma rahaga“³⁸. Edwin Louis Cole rõhutab, et kümnise andmine on nähtav väline tunnistus usust ning sõltuvusest Jumalast.³⁹

Käesolevas uurimistöös küsitleti 312 koguduseliiget nende annetamismotivatsiooni kohta. Vastavad küsimused on selle töö lisades ja vastuste analüüs järgmises peatükis.

2.10 Terminoloogia ja lühendid

Antud uurimistöös on oluline määratleda olulise tähtsusega mõisted ühtselt ja arusaadavalt, et vältida terminoloogilist segadust. Terminite üheselt mõistetav kasutamine võimaldab lugejal paremini mõista töö teoreetilist ja empiirilist raamistikku.

Selles peatükis selgitatakse ja määratletakse selliseid olulisi mõisteid, nagu *annetamine*, *kümnis*, *spiritualiteet*, *kogudus*, *vabakogudus jt*. Mõistete definitsioonid tuginevad olemasolevale teaduskirjandusele, rahvusvahelistele ja Eesti kontekstis aktsepteeritud allikatele ning vajadusel autoripoolsetele täpsustustele, mis lähtuvad uurimuse eesmärgist ja kontekstist.

Andmine – andmise (ingl *giving*) all mõeldakse vara, ressursside, aja, energia andmist või teenete tegemist teisele isikule või organisatsioonile. Uurimistöös tähistab see termin raha andmist kogudusele, nt kümnise andmine või kogudusele sularaha andmine.

Annetamine (ingl *donation*) – MTÜ Abi defineerib annetamist kui vabatahtlikku rahalist või muud kingitust, millega ei kaasne annetuse saajale kohustusi.⁴⁰ Sarnaselt defineerib seda Vabaühenduste Liit, lisades veel juurde, et annetustega ei kaasne vastuteenet või

³⁸ Rainer, A. (8.02.2024). *Generosity is an act of trust*. FaithFi. <https://www.faithfi.com/christian-money-solutions/generosity-is-an-act-of-trust-6095> (vaadatud 12.05.2025).

³⁹ Cole, L. E. (200). *Suhtlemine, seks ja raha*. Tallinn: OÜ Sõnasepp, (lk 92).

⁴⁰ MTÜABI. *Annetused*. <https://www.mtyabi.ee/nouanded/rahastamine/annetused/> (vaadatud 13.05.2025).

teenuse osutamist.⁴¹ Seega on annetamine üllas ja siiras tegevus, mille käigus inimene annab oma varast, ressurssidest või ajast osa teisele isikule, organisatsioonile või heategevusele, sageli ilma otsest materiaalset hüve vastu ootamata. Annetamine võib olla rahaline, materiaalse väärtusega (nt riided, toit), saab pakkuda isegi teenuseid, et toetada mingit eesmärki või aidata teisi inimesi, olgu selleks siis koguduse töö, sotsiaalne heategevus või muud heategevusprojektid. Selles uurimistöös tähistab annetus rahalist toetust, mis antakse kogudusele, olgu see siis jumalateenistusel sularahas, ülekandega koguduse või kiriku pangakontole või muude maksevahendite kaudu tehtud annetused kogudusele või kirikule. Nimetatud ülemmõiste alla kuuluvad uskkonniti veel ka teised mõisted, nagu ohvritoomine, korjandus, annid, rahaline toetus, andmise osa jt.

Annetamiskultuur – annetamiskultuur viitab organisatsiooni suhtumisele filantroopiasse ja annetuste kogumisse (ingl *fundraising*).⁴² MTÜ-de konsultandi Cynthia Gibsoni järgi hõlmab annetuskultuur järgmist: jagatud vastutust annetuste kogumise eest, missiooniga kooskõlas olevat tegevust, fookust annetajatega suhete loomisel, annetajakeskset lähenemist kogukonnas.⁴³ Lindsay Cavanah väitel viitab filantroopiline kultuur organisatsiooni suhtumisele filantroopiasse, fondide arendamisse ja püüdlusele luua annetajate kaasamise kogukond, mis võib avaldada püsivat mõju organisatsioonile ja kogukonnale, ulatudes kaugemale finantskasvust.⁴⁴ Kokkuvõtvalt võime öelda, et annetamiskultuur on organisatsioonis või ühiskonnas väljakujunenud hoiakute, väärtuste ja praktikate kogum, mis kujundab seda, kuidas ja miks inimesed annetavad — olgu see siis raha, aega, oskusi või muid ressursse. Käesolevas uurimistöös tähistab

⁴¹ Hea Kodanik. *Annetuste kogumise hea tava*. <https://heakodanik.ee/annetuste-kogumise-hea-tava/> (vaadatud 13.05.2025).

⁴² Joyaux, S.P. (27.03.2015). *A culture of philanthropy: Define philanthropy*. Nonprofit Quarterly https://nonprofitquarterly.org/culture-of-philanthropy-define-philanthropy/?utm_source=chatgpt.com (vaadatud 12.05.2025).

⁴³ Haas, K., Jr. Fund. (2013). *Underdeveloped: A national study of challenges facing nonprofit fundraising (Appendix: A Culture of Philanthropy)*. https://www.haasjr.org/sites/default/files/resources/Haas_CultureofPhilanthropy_F1_0.pdf (vaadatud 12.05.2025).

⁴⁴ Ferguson, A. B. (2017). *Creating a culture of philanthropy in nonprofit arts organizations*. Virginia Commonwealth University, Scholars Compass. <https://scholarscompass.vcu.edu/padm656/2> (vaadatud 12.05.2025).

annetamiskultuur rahalist annetamist, kuigi termin ise annab võimaluse mõelda sellest laiemalt, mitte piirdudes üksnes rahalise panustamisega.

EKNK – Eesti Kristlik Nelipühi Kirik

Eesti EKB Liit - Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit

Kümnis (ingl *tithe*) – tava anda kümnendik oma sissetulekust või varast usuliste institutsioonide või vaimulike toetuseks⁴⁵.

Kümnise andmine – kristlikus traditsioonis praktika, mille kohaselt annab usklik oma tulust ära ühe kümnendiku, toetamaks oma koguduse vaimulikku tööd. Kuigi kasutatakse ka teisi fraase, nagu kümnise andmine, kümnise toomine ja kümnise maksmine, viitab kõik ikkagi ühele ja samale tegevusele ning antud töös kasutatakse peamiselt sõnaühendit *kümnise andmine*, mis viitab oma sissetulekust 1/10 loovutamisele oma koguduse vaimulikuks tööks.

Kogudus – kohalik usklike kogukond, kes koguneb ühise usulise eesmärgi, uskumuste ja väärtuste nimel, mis põhinevad religioosel õpetusel ja vaimulikel traditsioonidel.⁴⁶ Kogudus selle eri vormides rajaneb suhetele. Kui sõna „kogudus“ rõhutab suhete religioosset sisu, siis „kogukond“ rõhutab eelkõige inimsuhete tähtsust. Kogudus ei ole samas eraldiseisev kogukond, vaid panustab oma tegevusega laiemasse kogukonda ja ühiskonda⁴⁷. Lu Luteri Kirik ütleb, et kogudus koosneb enamasti ühes piirkonnas – kirikukihelkonnas – elavatest kristlastest⁴⁸.

⁴⁵ „Tithe.“ – *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/tithe> (vaadatud 12.05.2025).

⁴⁶ Open AI. (2025). *ChatGPT*. (version 4.0). [tarkvara]. <https://chatgpt.com>

⁴⁷ Rosenväld, R., Pajusalu, K., & Pilli, T. (2021). *Teoloogilise hariduse rolli muutumine Eesti kirikutes*. Usuteaduslik Ajakiri, 2021(1 (79)), 5–22. https://usuteadus.ee/wp-content/uploads/2021_1%20%2879%29/US-2021-Rosenväld%2C%20Pajusalu%2C%20Pilli.pdf (vaadatud 12.05.2025).

⁴⁸ „Kogudus.“ – *Eesti Evangeelne Luterlik Kirik*. <https://eelk.ee/kogudus/> (vaadatud 13.05.2025).

Koguduse spiritualiteet – terve kogukonna koos elatud ja jagatud spirituaalset eluviisi või vaimulaadi, mis on juurdunud usus ja väljendub nende elupraktikates ja suhetes.⁴⁹

Praost – EKNK põhikirja järgi: praost on vaimulik juht, kes vastutab teatud piirkonna koguduste eest.⁵⁰

Spiritualiteet – vaimsus ja/või vaimulikkus, spirituaalsus.⁵¹ Alexander Peck on defineerinud spiritualiteeti kui teadlikku püüdu integreerida oma elu mitte eraldatuse ja enesekesksuse, vaid eneseületamise kaudu, suunatuna kõrgeima väärtuse poole, mida inimene tajub. Kristlaste jaoks on kõrgeim väärtus Jumal, kes on ilmutatud Jeesuses Kristuses ja keda kogetakse Püha Vaimu anni kaudu. Eneseületamine viib inimese välja sunduslikest, sõltuvuslikest ja obsessiivsetest käitumismustritest, suunates teda tervemate suhete poole iseenda, teiste inimeste ja Jumalaga. Lühidalt öeldes on kristlik spiritualiteet teadlik inimlik vastus Jumalale, mis on ühtaegu isiklik ja koguduslik – see on elu Vaimus.⁵² Antud uurimistöös tähistab see termin kristlikku vaimulaadi, millest lähtub praktiline väljendusviis.

Vabakogudus – kristlik kogudus, mis tegutseb autonoomselt ning mille liikmelisus põhineb vabatahtlikul isiklikul usutunnistusel. Eesti Keele Instituudi ühendsõnastik defineerib seda kui kristlikku usukogukonda, mis on sõltumatu ja iseennast juhtiv ning mida iseloomustab isikliku usukogemuse väljendamine.⁵³

⁴⁹ Schneiders, Sandra M. (2000). *Religion vs. Spirituality: A Contemporary Conundrum*. Spiritus: A Journal of Christian Spirituality, 3(2), (lk 163–185).

⁵⁰ Eesti Kristlik Nelipühi Kirik. (2021). *Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku põhikiri* [PDF]. Vastu võetud aastakonverentsil 27.03.2021. <https://eknk.ee/wp-content/uploads/EKNK-pohikiri-27-03-2021.pdf> (vaadatud 22.05.2025).

⁵¹ „Spiritualiteet.“ – *EKI ühendsõnastik* 2025. Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb 2025. <https://sonaveeb.ee/search/unif/est/eki/spiritualiteet/1/est> (vaadatud 13.05.2025).

⁵² Spirituality for Life. *What is Christian spirituality?* <https://www.spirituality-for-life.org/pdf-files/WhatIsChristianSpirituality.pdf> (vaadatud 13.05.2025).

⁵³ „Vabakogudus.“ – *EKI ühendsõnastik* 2025. Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb 2025. <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/vabakogudus/1/est> (vaadatud 7.05.2025).

2.11 Teoloogiline käsitus kümnisest

Peatükk keskendub Vanas Testamendi kümnise toomise praktikale enne ja pärast Moosese käsku. Samuti käsitletakse kümnist Uue Testamendi kirjakohtade alusel ja tehakse nende põhjal järeldused.

2.12 Kümnise määratus

Merriam-Websteri sõnaraamat defineerib kümnist kui kümnendat osa millestki, mida vabatahtlikult makstakse, eriti usulise organisatsiooni toetuseks.⁵⁴

Cambridge'i sõnaraamat defineerib kümnist kui kümnendikku osa kellegi saagist või sissetulekust, mida antakse või makstakse kirikule (kogudusele).⁵⁵

Dictionary.com kirjutab, et kümnis on kümnendik osa põllumajanduslikust saagist või isiklikust sissetulekust, mis on kõrvale pandud ohvriks Jumalale või halastustööks; see on kui kohustus ehk maks kogudusele, preesterkonnale või midagi selle sarnast.⁵⁶

Oxford Learner'si sõnaraamat defineerib kümnist kui kümnendikku saagist, mida keegi on tootnud, või teenitud raha, millest maksti kümnist kiriku (koguduse) toetamiseks.⁵⁷

Easton Bible'i sõnaraamat defineerib, et kümnis on kümnendik maapinnasaagist, mis on pühitsetud ja eraldatud eriliseks eesmärgiks.⁵⁸

⁵⁴ „Tithe.“ – *Merriam-Webster Dictionary*. Merriam-Webster.com <https://www.merriam-webster.com/dictionary/tithe> (vaadatud 13.05.2025).

⁵⁵ „Tithe.“ – *Cambridge Dictionary*. Cambridge University Press. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

⁵⁶ „Tithe.“ – *Dictionary.com*. <https://www.dictionary.com/browse/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

⁵⁷ „Tithe.“ – *Oxford Learner's Dictionaries*. Oxford University Press. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

⁵⁸ „Tithe.“ – Easton, M. G. (1897). *Easton's Bible Dictionary*. <https://www.biblestudytools.com/dictionaries/eastons-bible-dictionary/tithe.html> (vaadatud 7.05.2025).

Smith's Bible'i sõnaraamat defineerib kümnist kui proportsionaalset osa varast, mis oli pühendatud religioosseks kasutuseks juba varajastel aegadel.⁵⁹

Unger's Bible sõnaraamat lisab, et kümnist kasutati sagedasti nii sekulaarses kui piibellikuses ajaloos.⁶⁰

2.13 Kümnise debatt

Kiriklikus maailmas on kümnise osas peetud palju debatte. Osa usub, et kümnis on see lävend, millest usklikud oma andmist alustavad, teisisõnu, 10% on miinimum, mida anda. Teised grupid seostavad kümnist Moosese seadusega ja ütlevad, et Uue Testamendi ajal ei peaks enam kümnisest koguduses õpetama ja et selle praktiseerimist tänapäeval ei nõuta.⁶¹ Osa kristlasi ütlevad, et ka täna kuulub kümnis Jumalale ja kümnise mittemaksmine võrdub Jumala röövimisega⁶² (Ml 3:8,9) ja needuse esile kutsumisega. Pühakirjas on ka öeldud, et me peame Jumalat proovile panema kümnisega⁶³ ja et Jumal sõitleb hävitajat kümnise andja heaks.⁶⁴ Teised argumenteerivad, et Jeesus ei õpetanud kümnisest Uues Testamendis, Paulus ei kutsunud usklikke üles kümnist andma ja et kirikuisad, nagu Irenaeus, Clemens Aleksandriast, Augustinus, Ambrosius Milanost või Cyprianus Kartaagost ei rõhutanud kümnise teemat, rääkides vaid andmise tähtsusest laiemalt.

⁵⁹ „Tithe.“ – Smith, W. (1901). *Smith's Bible Dictionary*.

<https://www.biblestudytools.com/dictionaries/smiths-bible-dictionary/tithe.html> (vaadatud 7.05.2025).

⁶⁰ “Tithe.”- Unger, M. F., Harrison, R. K., Vos, H. F., & Barber, C. J. (1988). *The new Unger's Bible dictionary*. Chicago, IL: Moody Press. (lk 1290).

⁶¹ Narramore, E. M. (2004). *Tithing: Low-realm, obsolete and defunct*. Graham, NC: Tekoa Publishing. (lk 25).

⁶² The Shepherd's Church. *Robbing God*. <https://www.theshepherds.church/blog/robbing-god> (vaadatud 7.05.2025).

⁶³ Ml 3:10.

⁶⁴ Copeland, K. (17.08.1995). *Faith to Faith – Daily Devotional: August 17*. Kenneth Copeland Ministries. https://www.kcm.org/read/faith-to-faith?langcode=en-US&field_reading_date_value=2025-08-17 (vaadatud 13.05.2025).

Nõnda on kümnis jätkuvalt üks nendest andmise vormidest, mille osas mitmed usklikud on arvamusel, et võivad seda teemat ignoreerida,⁶⁵ teised jälgivad kümnise andmist religioosselt ning kolmandad kinnitavad, et andmise puhul tuleb juhinduda üksnes Püha Vaimu juhtimisest,⁶⁶ mitte käsust, reeglist või printsiibist.⁶⁷

On teoloogiliselt selge, et Jumal ei vaja inimeste materiaalist panust – ei kümnist ega muid annetuse vorme. Piibel rõhutab, et kogu loodu kuulub Jumalale: „Issanda päralt on ilmamaa ja selle täius, maailm ja kõik, kes seal elavad“⁶⁸ ning „minu on hõbe ja minu on kuld, ütleb vägede Issand“⁶⁹. Seetõttu ei ole andmine Jumala vajadusest ajendatud, vaid see teenib andjat – see on vastus Jumala varasemale andmisele. Kuna Jumal on elu, aja ja kõikide ressursside allikas, väljendab andmine tänulikkust ning usaldust, tunnistades, et kõik hea pärineb Temalt.

Üks asi näib siiski selge olevat – andmine on loomulik osa kristlikust usuelust. Samas on kümnise andmise küsimus olnud sajandeid vaidluste allikaks ning ka tänapäeval puudub Kristuse koguduses selles osas ühene arusaam.

2.14 Kümnisest Piiblis

Järgmiseks tuuakse välja peamised Piibli kirjakohtad, millele on rajatud vabakoguduste spiritualiteediga usukogukondade arusaam kümnisest ja milliseid poolt või vastuargumente kümnise kohta tuuakse. Tegemist ei ole kõikehõlmava ülevaatega.

⁶⁵ Price, F. K. (2008). *Prosperity: Good news for God's people*. Los Angeles: Faith One Publishing. (lk 59).

⁶⁶ Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press (lk 201).

⁶⁷ Narramore, E. M. (2004). *Tithing: Low-realm, Obsolete and Defunct*. Graham, NC: Tekoa Publishing. (lk 63).

⁶⁸ L 24:1.

⁶⁹ Hg 2:8.

2.14.1 Aabram ja Melkisedek

Esimest korda nimetatakse sõna „kümnis“ Moosese esimeses raamatus, kui Aabram tuleb tagasi lahingust ja Saave orus kohtub Melkisedekiga – Saalemi kuningaga, kellele ta annab sõjasaagist kümnist.⁷⁰ Selle lõigu suurem osa on pühendatud Aabrami ja Soodoma kuninga vestlusele (14:21–24). Melkisedeki kohta öeldakse, et ta on kõige kõrgema Jumala preester, kes õnnistas Aabramit (14:19, 20) ja mingil põhjusel andis Aabram Melkisedekile kümnist oma sõjasaagist (14:20). Dr Russel Earl Kelly põhjendab Aabrami kümnisemaksmist Melkisedekile kui Kaanani levinud kommet, mille järgi toodi sõjasaagist kümnist kuningale, kelle territooriumil viibiti.⁷¹ Nagu kinnitab *The New Bible Dictionary*, ei saanud kümnise andmise traditsioon algust Moosese seadusest ega olnud see ainuomane heebrealastele – seda tava järgiti ka teiste rahvaste seas.⁷² Kuigi kümnise andmine oli ka paljude iidsete paganlike kultuuride komme⁷³, puudub meil täpne teadmine motiividest, millest ajendatuna Aabram just Melkisedekile kümnist maksis. Samuti jääb ebaselgeks Melkisedeki isik ja tema põlvnemine. Heebrea kirjas öeldakse, et ta on „isata, emata, ilma suguvõsata, ilma alguseta ja ilma eluotsata“⁷⁴, jättes sellega veelgi müstilisema varjundi tema identiteedile. Mõned Piibli uurijad arvavad, et Melkisedek oli Soodoma kuninga isiklik esindaja või saadik⁷⁵ või oli tegemist Noa vanima poja Seemiga, kes valitses kuningana Saalemi linna üle⁷⁶. Teised, kaasa arvatud kirikuisa Ambrosius⁷⁷, arvavad, et tegemist oli Kristuse preinkarnatsiooniga⁷⁸. Selge on tõsiasi, et Melkisedek oli preester⁷⁹ ja preestri roll oli esindada inimesi Jumala ees, olla vahemees Jumala ja inimeste vahel. Mõned liberaalsed teoloogid kahtlevad selles, kas 1Ms 14:18 kirjakohas kasutatud

⁷⁰ 1Ms 14:17–24.

⁷¹ Kelly, R. (2007). *Should the church teach tithing?* New York: Writers Club Press. (lk 23).

⁷² Douglas, J. D. (Ed.). (1962). *The New Bible Dictionary*. Grand Rapids, MI: The Inter-Varsity Fellowship. (lk 1284).

⁷³ *Ibid.*, lk 23.

⁷⁴ Hb 7:3.

⁷⁵ *Ibid.*, lk 23.

⁷⁶ „Shem.“ – *Jewish Encyclopedia*. <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/13541-shem/> (vaadatud 7.05.2025).

⁷⁷ Christian Pure Team. (24.05.2024). *Bible Mysteries: Is Melchizedek A Pre-Incarnate of Jesus?* Christian Pure. <https://christianpure.com/learn/melchizedek-jesus-connection/> (vaadatud 5.05.2025).

⁷⁸ StudyLight.org, Genesis 14 – *Robertson's word pictures of the New Testament*. <https://www.studylight.org/commentaries/eng/rbc/genesis-14.html> (vaadatud 7.05.2025).

⁷⁹ Hb 7:1.

termin „kõige kõrgema jumala preester“ viitab üleüldse Jahvele⁸⁰. Võib-olla osutas see mõnele Kaanani kohalikule jumalusele. Küsitud on, et millist jumalat Melkisedek esindas. Üsna põhjaliku uurimustöö on selles osas ära teinud Mark A. Snoeberger oma töös „The pre-Mosaic Tithe: issues and implications“⁸¹, mis järeldab algteksti alusel, et Melkisedek pidi esindama siiski Iisraeli Jumalat.

Mis puudutab Aabrami suhet preester Melkisedekisse, siis on keeruline rahuldavalt vastata, miks Iisraeli rahvuse esiisa pidi maksma kümnist ja saama õnnistuse „suuremalt“⁸², olles ise suurkuju või vähemalt tulevane suurkuju. Snoeberger argumenteerib, et vastus võib peituda kahe ajastu ülemineku vahepealses ajas (nagu näiteks Jeesus lasi end ristida Johannesel enne oma astumist vaimulikku teenistusse, kuigi Johannes tunnustas Jeesust kui Messiat ja kedagi, kes oli ülem temast,⁸³ kus Melkisedek ei olnud püsivalt või isiklikult Aabramist suurem, vaid sel ajavahemikul toimus Melkisedek kui vahemees Jumala ja Aabrami vahel⁸⁴. Preester Melkisedek võttis Aabrami käest vastu kümnise, mida Aabram andis oma sõjasaagist, ja ta õnnistas Aabramit kõigekõrgema Jumala, taeva ja maa Looja nimel.⁸⁵

Kuigi Piibel ei kirjelda seda, et Aabram oleks toonud kümnist teistel juhtudel või muust kui sõjasaagist, ei vähenda see kümnise andmise põhimõtte teoloogilist kaalukust. Kui Aabramist sai Aabraham, siis pärast seda tema pojapoeg Jaakob töötab samuti Jumalale kümnist anda⁸⁶, mis viitab sellele, et kümnise andmise põhimõtte anti tõenäoliselt järgmistele põlvkondadele edasi⁸⁷. Hiljem, Moosese seadusega kehtestatakse kümnise andmine ning see muutub Iisraeli rahva usulise elu lahutamatuks osaks. Seetõttu näib ebatõenäoline, et kümnise põhimõtte oleks olnud pelgalt piirkondlikust paganlikust

⁸⁰ Kelly, R. (2007). *Should the church teach tithing?* New York: Writers Club Press. (lk 18).

⁸¹ Snoeberger, M. J. (2021). *The title of Christ as "firstborn" (πρωτότοκος) and its theological significance*. Detroit Baptist Seminary Journal, 26, 59–85.
<https://biblicalelearning.org/wp-content/uploads/2022/01/Snoeberger-Title-DBSJ.pdf> (lk 82–85).
 (vaadatud 5.05.2025).

⁸² Hb 7:7.

⁸³ Mt 3:14; Jh 3:30.

⁸⁴ *Ibid.*, lk 71–96.

⁸⁵ 1Ms 14:19.

⁸⁶ 1Ms 28:22.

⁸⁷ 1Ms 18:19.

praktikast laenatud nähtus, nagu väidab Russell Earl Kelly. Tema seisukoht, et kümnise andmine ei pärine Piiblist, vaid seda on mõjutanud levinud paganlikud kombed, jääb kaheldavaks, arvestades kümnise rolli kujunemist püsivaks osaks Iisraeli religioosses traditsioonis.⁸⁸ Siiski on tõenäolisem, et paganlikud rahvad õppisid kümnise põhimõtet Jahve kummardajatelt, kui et Jumal liitis paganliku tava püha käsuõpetuse osaks Moosese seaduse ajal.

Tugevaim argument, millega õigustatakse täna kümnise andmist, viidates Aabrami eeskujule, on Heebrea kirja autori kirjeldus sellest, kuidas Jeesust samastatakse Melkisedekiga⁸⁹, kelle kohta mainitakse, et ta võttis kümnist Aabrahamilt (Aabramilt). Kui 8. salm ütleb, et „siin võtavad kümnist surelikud inimesed, aga seal see, kellest tunnistatakse, et ta elab“⁹⁰, siis näiteks Kenneth Copelandi⁹¹ ja Robert Morrise⁹² arvates viidatakse siis Jeesusele Kristusele, kes jätkuvalt võtab vastu kümnist täna kristlastelt, kes seda oma kogudusse viivad. Aabrami kümnise andmine ja Melkisedekilt õnnistuse vastuvõtmine näib olevat olnud religioosne rituaal, millele lisab sümboolse tähenduse Melkisedeki toodud leib ja vein. James Burton Coffmani tõlgenduses viitavad need elemendid eeltähenduslikult Kristuse seatud pühale õhtusöömaajale, mistõttu võib antud sündmust mõista ka lepingulise tähendusega vaimuliku teona. Sellest vaatenurgast käsitletuna on kümnise andmine jumalakummardamise vorm, mis eksisteeris iseseisvalt ja eelnes Moosese seadusele.⁹³

Seda temaatikat on käsitletud Uue Testamendi Heebrea kirjas, mille ühes lõigus rõhutatakse, et „kahe kõikumatu asja läbi, milles Jumalal on võimatu valetada“, on usklikul kindel julgustus hoida kinni lootusest, mis toimib „otsekui hinge ankur, kindel ja tugev,

⁸⁸ Kelly, R. (2007). *Should the church teach tithing?* New York: Writers Club Press (lk 23).

⁸⁹ Hb 7:4–9.

⁹⁰ Hb 7:8.

⁹¹ Copeland, K. (23.09.2013). *Do we tithe today?* Kenneth Copeland Ministries. https://www.kcm.org/read/question-of-the-day/tithe-today?language_content_entity=en-US (vaadatud 13.05.2025).

⁹² Morris, R. *What Test?* Sermons. Love. <https://sermons.love/robert-morris-sermons/the-blessed-life/3576-robert-morris-what-test.html> (vaadatud 3.05.2025).

⁹³ Coffman, J. B. (1983-1999). *Genesis 14: Commentary by James Burton Coffman*. StudyLight.org. <https://www.studylight.org/commentaries/eng/bcc/genesis-14.html#verse-18> (vaadatud 5.05.2025).

ning ulatub eesriide taha⁹⁴. Tekstis rõhutatakse, et sinna on „meie eelkäijana“ sisenenud Jeesus, kes on saanud „igaveseks ülempreestriks Melkisedeki korra järgi“⁹⁵.

Heebrealaste 6:18–20 annab preesterluse temaatikale olulise teoloogilise sügavuse, rõhutades Kristuse vaimulikku vahendajarolli ning kinnitades Tema positsiooni igavese lepingulise preestrina inimkonna ja Jumala vahel.⁹⁶ Kirjutaja käsitleb Jeesust mitte leviitliku preesterkonna esindajana, vaid seob Tema preesterliku funktsiooni Melkisedeki korra järgi, mis on eelnevalt ja kvalitatiivselt erinev Moosese seaduse alusel kehtestatud preestriametist, viidates, et Jeesus Kristus on sarnastatud Melkisedekiga, mitte leviitliku preesterliku korraga.⁹⁷ Vine'i eksegeetilises sõnaraamatus tuuakse samuti esile, et „Hb 7:4–9 näitab Melkisedeki üleolekut leviitlikust preestriametist“⁹⁸, viidates sellele, et isegi Aabram – kellest leviidid põlvnevad – andis Melkisedekile kümnist.

Järgnevates salmides (Hb 7:14–17) tuuakse välja selge eristus Jeesuse ja leviitide vahel, osutades: „On ju teada, et meie Issand on tärganud Juudast, kelle suguharule Mooses ei ole midagi kõnelnud preestriametist. Ja asi saab veel palju selgemaks, kui tõuseb teistsugune Melkisedeki sarnane preester, kes ei ole lihaliku käsusõna käsku mööda saanud preestriks, vaid hääbumatu elu väge mööda. Sest tunnistatakse: „Sina oled preester igavesti Melkisedeki“⁹⁹ korra järgi“. ”See viitab kuningas Taaveti messiaanlikule ettekuulutusele,¹⁰⁰ millele Heebrea kirja autor annab kristoloogilise tõlgenduse: „Jeesus Kristus on see igavene preester, kelle teenistus ei põhine sugupuu või seadusliku järjepidevuse alusel, vaid „hääbumatu elu väe“ alusel.“¹⁰¹

⁹⁴ Hb 6:18.

⁹⁵ Hb 6:20.

⁹⁶ Guzik, D. *Hebrews 6 – A Warning to Discouraged Believers*. Enduring Word Bible Commentary. <https://enduringword.com/bible-commentary/hebrews-6/> (Vaadatud 13.05.2025).

⁹⁷ Cockerill, G. L. (2012). *The Epistle to the Hebrews*. Grand Rapids, MI: Eerdmans. (lk 296–298). (Vaadatud 13.05.2025).

⁹⁸ Vine, W. E., Unger, M.F., White, W. (1985). *Vine's Expository Dictionary of Biblical Words*. Nashville, TN: Thomas Nelson. (lk 634).

⁹⁹ Hb 7:14–28.

¹⁰⁰ Ps 110:4.

¹⁰¹ Hb 7:3.

Kirja kirjutaja järeldab sellest, et Jeesuse preesterlus on uue ja parema lepingu alus, kinnitades: „Sedavõrd on palju parem ka leping, mille käemeheks on saanud Jeesus“ (Hb 7:22). Vanast lepingust on saanud ajutine eeltähendus, mis on asendunud igavese ja tõhusama lepinguga, mille vahendaja on Kristus.¹⁰²

Kirja autor jätkab, vaadates ilmselt Jeruusalemma templis toimuvale ohvriteenistusele ja leviitide kümnise kogumisele, öeldes: “Ja siin võtavad kümnist surelikud inimesed, aga seal see, kellest tunnistatakse, et ta elab.”¹⁰³ Sellest lähtuvalt usuvad paljud evangelikaalsed kristlased,¹⁰⁴ et kuna Melkisedeki osas pole ühtegi täheldust, et ta oleks lakanud olemast preester, siis seega Kristus, olles omandanud Melkisedeki preestriameti igaveseks, täidab Melkisedeki preesterliku ülesannet võtta vastu kümnis ka usklikelt täna.¹⁰⁵

Kokkuvõtlikult võib väita, et kuigi kümnise andmise põhimõte kinnitati Moosese seaduse kaudu, mis kehtestati ligikaudu 400 aastat pärast Aabrahami, ei tähenda see, et kümnise tähendus oleks koos seadusperioodi lõppemisega lakanud olemast. Kümnist tuleks käsitleda pigem Jumala algatatud põhimõttena, mille teoloogiline väärtus ületab seadusandliku konteksti piire. Mitmed teoloogid, sealhulgas Derek Prince¹⁰⁶ ja Ronald Dart¹⁰⁷, rõhutavad, et kümnise andmise algus Aabrahami puhul ei tulenenud kultuurilisest eeskujust, vaid peegeldas jumalikku juhatust. Käesolevas töös postuleerin, et kümnise idee ei kujunenud välja kohalike rahvaste tavade põhjal, vaid tulenes otseselt jumalikust ilmutusest – s.t Jumal ise õpetas inimestele andmise tähendust. Aabram väljendas seda

¹⁰² Henry, M. (1997). *Matthew Henry's Concise Commentary on the Whole Bible*. Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library. <https://www.ccel.org/ccel/henry/mhc6.Heb.vii.html> (Vaadatud 13.05.2025).

¹⁰³ Hb 7:8.

¹⁰⁴ Lloyd-Kuyinu, L. (26.10.2017). *Christ himself receives Tithes: A rejoinder to 'It's certainly a sin to pay tithe'*. GhanaWeb. *Christ himself receives Tithes: A rejoinder to 'It's certainly a sin to pay tithe'*. <https://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/Christ-himself-receives-Tithes-A-rejoinder-to-It-s-certainly-a-sin-to-pay-tithe-594295> (vaadatud 6.05.2025).

Tithe.ly. (18 august 2024). *Tithing in the New Testament: What Does It Say?* <https://get.tithe.ly/blog/tithing-in-the-new-testament-what-does-it-say> (vaadatud 6.05.2025).

¹⁰⁵ Lemke, J. (10.09.2018). *Tithing in the New Testament – Hebrews 7:8*. In The Beginning. <https://janlemke.com/tithing-in-the-new-testament-hebrews-78> (vaadatud 13.05.2025).

¹⁰⁶ Prince, D. *Prosperity Through Tithing* [Podcast]. Derek Prince Ministries. <https://www.derekprince.com/radio/782> (kuulatud 5.05.2025).

¹⁰⁷ Dart, R. L. (1.08.2016). *Why Did Abraham Tithe?* Born to Win. <https://www.borntowin.net/articles/why-did-abraham-tithe/> (vaadatud 11.05.2025).

sellega, et andis Melkisedekile kümnist, Aabel ja Kain tõid oma ohvreid¹⁰⁸ ja Jaakob lubas anda Jumalale kümnist.¹⁰⁹

2.14.2 Kümnise praktiseerimine Malaki raamatu alusel

Tuntuim kirjakoht Vanas Testamendis, millele evangelikaalsed kristlased on rajanud õpetuse kümnise andmisest, lähtub Ml 3:10, mis oli kirjutatud sõnakuulmatutele juutidele, kes olid jätnud kümnise kohustuse täitmata käsuseaduse järgi. Kuna Uue Testamendi kristlased ei saa õigeks käsu pidamise läbi, vaid üksnes armust usu läbi lahus tegudest¹¹⁰ ja Paulus lisab, et need, kes on usust, ei ole käsu all¹¹¹, siis ei ole Ml 3:10 eraldiseisva kirjakohtana kristlaste jaoks parem argument kümnise andmise toetuseks kui näiteks varajase koguduse eeskuju, kes andsid sagedasti ära kogu oma vara.¹¹²

Kui vastavalt Ml 3:10 tabab kümnise mitteandjat needus, siis kuidas rakendub kirjakoht Gl 3:10, mis ütleb, et Kristus on meid lahti ostnud käsuneedusest – kas ainult sel juhul, kui anname kümnist? Jonathan Paul Brenneman argumenteerib, et „proovides saada õnnistatud kümnise läbi on sama väär kui üritades vältida needust kümnise andmise läbi“¹¹³. Uus Testament ja meie seisund Jumala ees on rajatud Kristuse verele, mitte meie kümnisele. Eestis on teada kogudusi, kus koguduse pastor on nõudnud, et iga vaimulik töötajaja koguduses oleks kümnise andja. Kuigi prohvet Malaki käskis Iisraeli rahval tagasi pöörduda Jumala poole, taastades kümnise toomise pühakotta, ei kirjuta Paulus Uues Testamendis, et vaimuliku töötajaja ameti juurde kuulub nõue kümnist anda¹¹⁴, seega oli see lihtsalt pastori ja töötajajate vaheline kokkulepe, mitte piibelliku nõude rakendamine.

¹⁰⁸ 1Ms 4:3, 4.

¹⁰⁹ 1Ms 28:22.

¹¹⁰ Rm 4:6; Rm 3:28.

¹¹¹ Gl 3:23–25.

¹¹² Apt 4:32–37.

¹¹³ Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press (lk 50).

¹¹⁴ 1Tm 3:2–13.

Lisaks kõigele muule oli kümnise mõiste keerulisem kui lihtsalt 10% andmine. Kümnise eesmärk oli toetada majanduslikult leviite, kelle ülesanne oli korraldada kõik jumalateenistusega seonduv, alates preestriametist kuni muusikute ja templi oskustöölisteni. Leviitidel polnud pärandit ehk maad Iisraeli keskel¹¹⁵ (kuigi nende päralt olid mõned linnad ja sellega kaasnes mingi maakasutus) ja seega neil polnud võimalik end ise ülal pidada. Jumal korraldas asjad nii, et leviidid majandasid end ära ülejäänud üheteistkümne suguharu kümnisest.¹¹⁶

„Ja Issand ütles Aaronile: „Nende maal ärgu olgu sul pärisosa ja ärgu olgu sul omandit nende seas! Mina olen su omand ja su pärisosa Iisraeli laste seas! Aga leviitidele, vaata, annan ma pärisosaks kõik kümnise Iisraelis tasuks nende teenistuse eest, mida nad toimetavad, kogudusetelgi-teenistuse eest.¹¹⁷ “Seda kümnist anti igal aastal. „Sa pead igal aastal andma kümnist kõigest oma külvi saagist, mis su põllul kasvab“.¹¹⁸

Aga selle kümnisega asi ei piirdunud. Igal kolmandal aastal toodi lisaks eraldi kümnis, mis oli mõeldud vaestele, orbudele ja leskedele. „Igal kolmandal aastal too kogu kümnis oma selle aasta saagist ja paiguta oma väravaisse. Siis tulgu leviit, sest temal ei ole osa ega pärandit ühes sinuga, ka võõras ning vaenelaps ja lesknaine, kes on su väravais, ja nad söögu ning nende kõht saagu täis, et Issand, su Jumal, sind õnnistaks kõigis su käte töis, mida sa teed!“¹¹⁹

Lisaks ülaltoodule toodi kümnis selleks, et pidada pühi.

„Kolm korda aastas ilmugu kõik su meesterahvad Issanda, su Jumala palge ette paika, mille ta valib: hapnemata leibade pühal, nädalate pühal ja lehtmajade pühal. Aga Issanda ette ärgu ilmutagu tühje käsi, vaid igaüks anniga, nagu ta jõud lubab, vastavalt Issanda, su Jumala õnnistusele, mida ta sulle on andnud.“¹²⁰ Tundub, et kümnise toojad, samuti teised pühadel osalejad, said sellest osa, viidates sellele, et kümnise andmine ei olnud mitte ainult

¹¹⁵ 5Ms 10:9; 18:1-2; Jos 13:33.

¹¹⁶ 4Ms 18:21–24.

¹¹⁷ *Ibid.*, 20.

¹¹⁸ 5Ms 14:22.

¹¹⁹ 5Ms 14:28, 29.

¹²⁰ 5Ms 16:16, 17.

teenistuse kohustus, vaid ka osa juudi pidulikest ja kogukondlikest üritustest. „Ja söö Issanda, oma Jumala ees selles paigas, mille ta valib oma nimele eluasemeks, kümnist oma teraviljast, viinavirdest ja õlist ning esmasündinuid oma veistest ja pudulohjustest, et sa õpiksid kartma Issandat, oma Jumalat, kogu oma eluaja.“¹²¹

Vana Testamendi järgi ei piirdunud Iisraeli rahvas vaid ühe, põhikümnise andmisega, vaid seaduse järgi töid nad lisaks ka kaks täiendavat kümnist¹²², mis kokku andsid umbes 23% nende sissetulekutest, mitte 10%. Seetõttu, kui me täna käsitleksime kümnise praktikast Vana Testamendi kümnise kirjakohtade põhjal, tuleks arvestada, et soovitatav summa ületaks tavaliseks peetud 10% ja ulatuks ligikaudu 23%-ni. Samuti, kui praktiseeriksime Malaki 3. peatüki põhjal kümnise andmist tänapäeval, peaksime ka järgima tõstelõivu (Ml 3:9) nõuet, mille heebrea sõna תְּרוּמָה (terûmâh) viitab ohvrile või kõigutisohvrile. Nende ohverdamine täna viiks meid otseselt tagasi Vana Testamendi käsuõpetusse, mis käsitleb ohvritalitust (2Ms 29:27–28; 5Ms 12:17; 3Ms 7:14, 32).

Need, kes väidavad, et Ml 3:10 kehtib Uue Testamendi kristlase jaoks täna, on näiteks pastor Robert Morris, kes ütleb, et „Jumal ei ole ennast muutnud.“¹²³ Samuti õpetab pastor John Hagee, et „kümnis ei ole ühe dispensatsiooni printsiip, vaid jumalik põhimõte ja et Jumal annab samasuguse õnnistuse töötuse kõigile, kes Tema kuuletuvad andmise käsus.“¹²⁴ Autor Norman Robertson ütleb, et „kümnis ei saanud algust ega lõppenud Moosese seadusega, vaid see on Jumala Sõna fundamentaalne printsiip ja kehtib kõikidele usklikele kõikidel ajastutel.“¹²⁵ Raamatu „Jumala partnerid“ autorid rõhutavad sama põhimõtet: „Vale on see, kui lihtsalt väidetakse, et kümnise maksmine on Vana Testamendi komme, mis ei kehti enam Uue Testamendi kristlastele. See pettus on sidunud mitmed kristlased finantsorjusesse ja röövinud kogudustelt hulgaliselt rahalisi ressursse.“¹²⁶ Seega on kümnise üle peetavas debatis hulgaliselt hääli mõlema veendumuse kaitseks.

¹²¹ 5Ms 14:23.

¹²² Josephus. *Jewish antiquities* (W. Whiston, Trans., Book 4, Section 240). Perseus Digital Library. <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0146%3Abook%3D4%3Asection%3D240> (vaadatud 26.05.2025).

¹²³ Morris, R. (2013). *Õnnistatud Elu*. Tallinn: Charismata Ministries. (k 26).

¹²⁴ Hagee, J. (2008). *Financial Armageddon*. Front Line. (lk 111–114).

¹²⁵ Robertson, N. (2001). *Kümnis*. Kuressaare Piibli Kogudus. (lk 22).

¹²⁶ Eklund, B. L., & Austin, T. (1996). *Jumala partnerid. Piibli tõed annetamisest*. Tallinn: Eesti EKB Liit.

Võtan kokku selle osa USA baptisti teoloogi John Piperi sõnadega: „Nõnda siis on minu järeldus, et on viga, kui kirikujuhid teevad kümnise andmise kiriku juhtkonna nõudeks. Olen alati õpetanud, et kristlik vabadus, arvestades Jumala külluslikku lahkust meie suhtes Kristuses, motiveerib kristlasi andma rohkem kui kümnise, kuid see ei toimu sundimise läbi, sest „Jumal armastab rõõmsat andjat“ (2. Korintlastele 9:7).“¹²⁷

Kas meie andmine armu all täna peaks olema viletsam kui oli andmine käsu all? Kristlik autor ja finantsõpetaja Randy Alcorn ütleb, et kümnise andmine ei peaks olema andmise lagi, vaid põrand. See pole andmise lõppjoon, vaid lävepakk.¹²⁸

2.15 Kümnis kui igavene põhimõte

Vana Testamendi Moosese käsuseadus koosnes kolmest peamisest valdkonnast: tseremoniaalsed käsud, moraalsed käsud ja sotsiaalsed käsud.¹²⁹ Sotsiaalsed ehk tsiviilkäsud reguleerisid näiteks isikute vara, päranduse, abielu ja lahutuse küsimusi, riietust, võlgu, sõjapidamist jne. Tseremoniaalsed käsud käsitlesid religioosset käitumist, pühade pidamist, erinevate ohvrite toomist ja teisi jumalateenistusega seotud tegevusi. Moraalsed käsud määrasid ära, kuidas käsitleda selliseid küsimusi, nagu seksuaalne patt, ebajumalateenistus, varastamine, valetamine, himustamine jne. Kümnis oli samuti osa käsuseadusest.

Paulus ütleb aga meile täna, et „Kristus tuli ostma lahti käsualuseid“¹³⁰ ja et „inimene ei saa õigeks käsu tegudest“¹³¹, lisades, et „need, kes endid rajavad käsutegudele, on needuse

(lk 65).

¹²⁷ Piper, J. (14.11.2024). *Can a church require tithing?* Desiring God.

<https://www.desiringgod.org/interviews/can-a-church-require-tithing> (vaadatud 11.05.2025).

¹²⁸ Alcorn, R. (2012): *Tithing isn't the ceiling of giving; it's the floor. It's not the finish line of giving; it's the starting blocks.* Goodreads. https://www.goodreads.com/quotes/9746625-tithing-isn-t-the-ceiling-of-giving-it-s-the-floor-it-s-utm_source (vaadatud 11.05.2025).

¹²⁹ Bayes, J. F. (2017). *The threefold division of the law.* The Christian Institute.

<https://www.christian.org.uk/wp-content/uploads/the-threefold-division-of-the-law.pdf> (vaadatud 28.05.2025).

¹³⁰ Gl 4:5.

¹³¹ Gl 2:16.

all“¹³². Need sõnad viitavad sellele, et Vana Testamendi käsuõigus ei ole enam vajalik õiguse saavutamiseks Jumala ees, sealhulgas kümnise käsu täitmine, kuna see ei ole seotud uue lepingu alusel kehtiva õiguse ja armu kaudu õigeks saamisega.

Paulus arendab seda mõtet edasi kirjas efeslastele, öeldes, et „Kristus kaotas käsusõnade käsu seadlustega“¹³³. Sõna *kaotas* vastab kreeka sõnale καταργέω (katergeo), mis tähendab ‘ära lõpetama, lahutama, lõpetama kõik suhtlust, võtma ära võimet edasi tegutseda’,¹³⁴ kusjuures grammatilise info järgi on tegemist ühekordse lõpetatud tegevusega¹³⁵.

Kui Kristus tühistas ja lõpetas käsusõnade käsu koos sellega seotud seadlustega, kas see tähendas, et inimesed vabastati kõikidest käsutäitmise kohustustest, sealhulgas kümnise täitmisest? Kuigi me ei süvene teemasse põhjalikult, on selge, et algkogudus ei praktiseerinud ega õpetanud tseremoniaalse käsu järgimist ega rakendatud ka neid karistusi, mis olid ette nähtud Vana Testamendi seadustes, nagu abielurikkujate kividega surnuks viskamine, kuigi Moosese seaduse moraalsed käsud oleksid seda nõudnud. Kuigi Paulus käsitleb oma kirjades tsiviil- ja sotsiaalprobleeme, ei ole käsurikkujatele määratud karistust, mida oleks järgitud Vana Testamendi ajal. Samas näeme, et Uus Testament kutsub jätkuvalt üles järgima moraalseid põhimõtteid, mis olid Vana Testamendi käsuseaduses, tuginedes armastuse põhimõttele (Jh 13:34). Näiteks arutleb dr William B Fullilove: „Tsiviil- ja tseremoniaalsed seadused olid määratud Iisraelile teatud ajaloolises ja kultuurilises kontekstis, kus valitses teokraatia, iseseisev rahvas templiteenistuse ja seadusandliku süsteemiga. Kristuses usklikena ei järgi me neid seadusi, kuna mõistame, et need olid ettekuulutavad viited Jeesusest ja on nüüd täidetud Tema läbi. Neid seadusi tõlgendades tuleb meil mõista, et Jumal rakendas teatud moraalseid põhimõtteid konkreetse ühiskonna suhtes – Iisraeli teokraatiale sel teatud ajal. Et neid seadusi täna enda jaoks rakendada, tuleb meil esmalt küsida: Millist moraalset printsiipi rakendas Jumal

¹³² Gl 3:10.

¹³³ Ef 2:15.

¹³⁴ Blue Letter Bible. G2673 – katargeō (KJV). <https://www.blueletterbible.org/lexicon/g2673/kjv/tr/0-1/> (vaadatud 7.05.2025).

¹³⁵ Logos Apostolic Church of God. *Greek interlinear translation of Ephesians 2*. <https://www.logosapostolic.org/interlinear-nt/ephesians/02.htm> (vaadatud 7.05.2025).

sellel ajahetkel seal ühiskonnas?” Seejärel tuleb meil analüüsida, kuidas rakendada seda moraalset printsiipi meie kaasaegses maailmas.¹³⁶

Paulus, rääkides käsuseadusest vabastamisest, aga ei viita sellele, et me võiksime nende käskude põhimõtteid eirata, vaid ütleb, et käsusõna on püha ja hea¹³⁷. Teoloog Jonathan Stephen ütleb, „et Kristus on tulnud täitma Seadust ja prohvetite õpetust, arvestades nende algset rolli ja eesmärki. Mis on Vana Testamendis määratud Seadusele, see on Uues Testamendis määratud Kristusele. Seetõttu ei ole Jeesuse järgijatel enam vaja täita Moosese Seadust, vaid „Kristuse Seadust“ (1. Korintlastele 9:21; Galaatlastele 6:2). Nüüd nad tõlgendavad Vana Testamendi Pühakirju Jeesuse õpetuste ja praktika valguses, mida on valgustanud Püha Vaim, kes elab nende sees, juhib neid ja annab neile väe.“¹³⁸

Seetõttu ei tähenda käsuseaduse lõppemine, et Uues Testamendis oleks lakanud moraali ja printsiipide õpetamine ning järgimine, mis on esitatud käsusõnades. Nick Mattei, kommenteerides kolmekordse seaduse õpetust, ütleb, „et Jumala seadust, mis ilmutati ja anti Iisraeli rahvale Siinai mäel, saab ning tuleks jagada kolmeks osaks: selle õpetuse järgi on moraalne seadus nendest kolmest – nagu see on esitatud kümnes käsus – igavesti siduv. See eksisteeris juba enne Siinai mäe sündmust ning jääb kehtima ka edaspidi, olles kõigi inimeste, sealhulgas kristlaste, eetikastandardiks.“¹³⁹ A.W. Pink laiendab mõtet ka annetamisele lisades, et „Uues Testamendis on meil nii vihjeid kui ka selget õpetust, et Jumal nõuab oma rahvalt kümnist ka praegu, sest kümnis ei ole osa tseremoniaalsest, vaid moraalsest seadusest.“¹⁴⁰ Ka Jeesus näitas, et käsu sisuline tähendus ja vaim on formaalsest täitmisest olulisem, reageerides variseride kriitikale oma jüngrite käte pesemata jätmise

¹³⁶ Fullilove, W. (8.10.2019). *Do the Old Testament's commands apply today?* Reformed Theological Seminary. <https://rts.edu/resources/do-the-old-testament-commands-apply-today/> (vaadatud 15.05.2025).

¹³⁷ Gl 4:5; Rm 7:12.

¹³⁸ Stephen, J. (november/detsember 2023). *Which Old Testament laws should Christians obey?* Evangelical Magazine, 16. <https://www.evangelicalmagazine.com/article/which-old-testament-laws-should-christians-obey/> (vaadatud 13.05.2025).

¹³⁹ Mattei, N. (26.04.2022). *The Threefold Division of the Law*. Covenant Baptist Theological Seminary. <https://cbtseminary.org/the-threefold-division-of-the-law-nick-mattei/> (vaadatud 28.05.2025).

¹⁴⁰ Pink, A. W. *Tithing*. Christian Classics Ethereal Library. <https://ccel.org/ccel/pink/tithing/tithing.iii.html> (vaadatud 28.05.2025).

kohta¹⁴¹ vastavalt käsule. Jeesus rõhutas käsus peituvat moraalset põhimõtet, mille austamist Jumal ootab, ning näitas, et tõeline jumalateenistus ei seisne pelgalt välistes rituaalides, vaid sisemises kuulekuses Jumala tahtelega.¹⁴²

Kui kümnnise andmise vastu olevad isikud väidavad, et kümnnis kuulus vaid Vana Testamendi käsuseadusesse ega ole Uue Testamendi koguduse praktika osa, unustavad nad, et sarnase loogika kohaselt, kui me käsitleksime ka kõiki teisi Vana Testamendi käske, nagu „ära tapa“, „ära varasta“ või „ära valeta“, tähendaks see, et käsuseadusest eemaldumine viiks ka käsusõna moraalsete ja eetiliste standardite kõrvaleheitmiseni. Seetõttu täidame käsu printsiipi ja vaimu, kuigi me ei ole enam seotud käsu täitmisega õigeks saamise eesmärgil Jumala ees. Meie õigekssaamine on tulnud Jumala armust usu kaudu, mitte meie tegudest¹⁴³ ega käsuseaduse järgimisest.¹⁴⁴ Uue Testamendi kristlase jaoks on käsuseaduse põhimõtete ja väärtuste järgimise motivaatoriks armastus.¹⁴⁵

Paulus nimetab käsku jätkuvalt pühaks ja õigeks.¹⁴⁶ Vaadates tagasi Moosese käsuseaduse eelsesse perioodi, siis näeme, et kui Aabel mõrvas oma venna Kaini¹⁴⁷, kui Aabraham valetas oma naise Saara kohta¹⁴⁸ ja kui Jaakob pettis Iisakit, et saada esmasünniõnnistust¹⁴⁹, siis neid juhtumeid peeti ikkagi moraalseks rikkumiseks, kuigi käske, nagu „ära tapa“, „ära valeta“ ja „ära varasta“ polnud veel Moosese kaudu välja öeldud ja paika pandud.

Kokkuvõttes võib järeldada, et Kristus tühistas käsu kui õigekssaamise vahendi Jumala ees, saades Jumala õiguseks meie ees.¹⁵⁰ Seetõttu kadus vajadus tseremoniaalsete käskude järgimise järele, kuna ohvriloomade toomise nõue lõppes Kristuse ihu ohvriga, mis toimus

¹⁴¹ 2Ms 30:19, 21.

¹⁴² Mt 15:1–20.

¹⁴³ Ef 2:8; Rm 3:24, Gl 3:11.

¹⁴⁴ Gl 3:21, 24.

¹⁴⁵ Jh 14:15, 23.

¹⁴⁶ Rm 7:12.

¹⁴⁷ 1Ms 4:8–12.

¹⁴⁸ 1Ms 12:12–19.

¹⁴⁹ 1Ms 27:1–41.

¹⁵⁰ 1Kr 1:30; 2Kr 5:21; Rm 10:4.

üks kord ja igaveseks.¹⁵¹ Sotsiaalsete ja moraalsete käsunõuete printsiipe täidetakse edasi, motiiviks on armastus ligimese ja Jumala vastu,¹⁵² mitte õigekssaamise taotlus Jumala ees.

Professor Travis Arnold sõnastab selle järgmiselt: „Kristlased on kümnise seaduse all, kui me mõtleme „seaduse“ all printsiipi – sarnaselt nagu räägitakse gravitatsiooniseadusest. Nii on ka kümnise seadus midagi, mida me ei saa vältida. Selle on kehtestanud Jumal, sarnaselt hingamispäeva. Kuid me ei tohiks öelda, et „kristlased on kümnise seaduse all“, kui mõtleme sellega, et nad peavad kümnist andma selleks, et olla Jumala ees õiged ja pühad. Jumal on andnud kristlastele imelise kümnise andmise kingituse. See aitab meil meeles pidada, et kõik kuulub Jumalale. Me ei pea andma kümnist selleks, et saada õigeks. Kuid kui me juba oleme õigeks tehtud, kas me siis ei peaks soovima, et ka meie rahaasjad oleksid kooskõlas Piibli põhimõtetega“¹⁵³.

Meie õigekssaamine lähtub üksnes Jumala armust ja me oleme selle vastu võtnud usu kaudu.¹⁵⁴ Kümnis kui käsk on lõppenud, kui Kristus rajas uue lepingu¹⁵⁵, milles me täna oleme, aga kümnis kui printsiip oli olemas enne käsku ja seepärast pole ühtegi põhjust, miks see ei peaks kehtima printsiibina ka täna.

2.16 Kümnise idee algus

Kümnise põhimõtte päritolu üle on teoloogide ja ajaloolaste hulgas kestnud arutelud juba pikemat aega. Küsimus selle kohta, kas kümnise andmise praktika oli laialdaselt levinud muistsete kultuuride seas või oli tegemist jumaliku algatusega, omab märkimisväärset tähtsust selle mõistmisel, kuidas Piibli autorid seda praktikat kujutasid. Vana Testament sisaldab mitmeid viiteid kümnise andmisele enne Moosese seadust, mis viitab sellele, et tegemist võis olla juba varasema, laiemalt tunnustatud tava või põhimõttega, mille juured

¹⁵¹ Hb 10:11–14.

¹⁵² Gl 6:2; Jh 13:34.

¹⁵³ Portland Bible College. (7.07.2014). *Why Do We Tithe if We Are Free from the Law?* <https://portlandbiblecollege.org/2014/07/why-do-we-tithe-if-we-are-free-from-the-law/> (vaadatud 29.05.2025).

¹⁵⁴ Ef 2:8.

¹⁵⁵ Lk 22:10, 1Kr 11:25.

ulatuvad otseselt Jumalalt saadud juhistesse. Kümnnise praktika näib olevat üldlevinud, millele viitab asjaolu, et Aabrahami lapselaps Jaakob andis Jumalale töötuse eraldada täpselt kümnendik kõigest, mis talle osaks saab.¹⁵⁶

Viis, kuidas Jaakob oma töötust täitis, jääb vaieldavaks. Mõned Piibli uurijad pakuvad, et ta võis täita selle lubaduse, kinkides olulise osa oma karjast vanemale vennale Eesavile (1Ms 35:2–4), kui ta Laabani juurest tagasi pöördus.¹⁵⁷ Antud olukorda täiendavalt analüüsides tuleb märkida, et Jaakobi isa Iisak oli selleks ajaks juba surnud ning Jaakobi käitumises oma venna Eesavi vastu on näha austust, tunnustades teda kui perekonna autoriteeti (1Ms 33:3). Kuigi Jaakobi kingitus – kokku 580 looma – oli esialgu mõeldud tema venna lepitamiseks, võis sellel olla veel lisatähendus ning see täitis samaaegselt töötatud kümnnise funktsiooni.¹⁵⁸ Jaakobi enda sõnade kohaselt võrdsustas ta Eesavi palge nägemist Jumala palge nägemisega,¹⁵⁹ mis annaks alust arvata, et Eesav võis võtta vastu Jaakobi kingituse kui Jumalale määratud kümnnise.¹⁶⁰ Piiblis leiduvad paralleelid Saamueli ja Ajaraamatust, kus kümnnist anti isikutele, kellel oli autoriteet ja juhtpositsioon¹⁶¹, toetavad antud tõlgendust. Tähelepanu väärib ka fakt, et Jaakob nimetab Eesavit korduvalt (viiel korral) oma isandaks¹⁶², mis kinnitab veelgi seda, et selle kingitusega avaldati autoriteedile austust.

Kokkuvõttes võib öelda, et ehkki põhimõte – tuua kümnnis autoriteedile või kuningale¹⁶³ – oli teada muistses maailmas, eriti Mesopotaamia regioonis, ning seda kinnitavad ka Vana Testamendi tekstid,¹⁶⁴ on siiski ebatõenäoline, et Jumal võtaks üle pelgalt paganliku tava ning lisaks selle hiljem Moosese kaudu Iisraeli käsuõpetusse. Pigem võib järeldada, et

¹⁵⁶ 1Ms 28:22.

¹⁵⁷ Peterson, D. G. (2020). Worship and ethics in Romans 12. *Journal of the Evangelical Theological Society*, 63(2), 255–265. https://etsjets.org/wp-content/uploads/2020/06/files_JETS-PDFs_63_63-2_JETS_63.2_255-65_Peterson.pdf (lk 256, vaadatud 9.05.2025).

¹⁵⁸ *Ibid*, (lk 256).

¹⁵⁹ 1Ms 33:10.

¹⁶⁰ 1Ms 28:22.

¹⁶¹ 1Sam 8:15–17 ja 2Aj 31:4–13.

¹⁶² 1Ms 33:8, 13, 14, 15.

¹⁶³ Peterson, D. G. (2020). *Worship and ethics in Romans 12*. *Journal of the Evangelical Theological Society*, 63(2), 255–265. https://etsjets.org/wp-content/uploads/2020/06/files_JETS-PDFs_63_63-2_JETS_63.2_255-65_Peterson.pdf (lk 262, vaadatud 10.05.2025).

¹⁶⁴ 1Sam 8:15–17.

kümnise idee pärines algselt Jumalalt endalt ning selle varajane praktika piibellikes lugudes, nagu Aabrahami ja Jaakobi puhul, ilmestab selle jumalikku päritolu.

2.17 Jeesus ja kümnis

Mitmed evangelikaalid, nende seas Kenneth Copeland¹⁶⁵, John Hagee¹⁶⁶ ja Andrew McNair¹⁶⁷ on väitnud, et Jeesus pidi samuti kümnist andma, sest Ta elas käsuseaduse ajal täites käsku veatult¹⁶⁸. Piibel ei kinnita Jeesuse kümnise andmist.

Matthew E. Narramore oma raamatus “Tithing: Low-Realm, Obsolete and Defunct” väidab, et kui just Jeesus ei tootnud põlluharimisega teravilja, viinamarju, puuvilju ega tegelenud karjakasvatuse või mee tootmisega, mis olid maksustatavad kümnisega vastavalt käsuseadusele, siis Ta ei pidanud kümnise osas midagi ette võtma. Isegi kui Ta andis 10% oma puussepatteenistusest või rändjutlustajale annetatud sissetulekust, siis vastavalt käsuseadusele ei saanud seda kutsuda kümniseks.¹⁶⁹ See väide põhineb seisukohal, mille kohaselt Vana Testament kehtestas kümnise andmise kohustuse üksnes sissetulekutele, mis olid seotud põllusaaduste, puuviljasaagi ja kariloomadega,¹⁷⁰ mistõttu ei maksustatud kümnisega teisi tuluallikaid.

Moosese käsuseaduses ei ole otseselt mainitud kümnise andmist näiteks käsitöö- või kaubandustuludest, kuid see asjaolu ei välista võimalust, et ka teiste ametite esindajad võisid anda kümnist oma tööst saadud tulust. Näiteks Jeesuse tähendamissõnas mainitud variser andis kümnist kõigest, mis ta sai¹⁷¹, samuti andis Aabraham kümnist sõjasaagist¹⁷²

¹⁶⁵ Copeland, K. (1974). *The Laws of Prosperity*. Fort Worth, TX: Kenneth Copeland Publications. (lk 76).

¹⁶⁶ Hagee, J. (2008). *Financial Armageddon*. Lake Mary, FL: Charisma House. (lk 112).

¹⁶⁷ McNair, A. *Did Jesus tithe?* Everyday Philanthropy. <https://richyoungpowerful.com/did-jesus-tithe/> (vaadatud 31.05.2025).

¹⁶⁸ Gl 4:4; Mt 5:17–20.

¹⁶⁹ Narramore, M. (2004). *Tithing: Low-realm, obsolete and defunct*. Graham, NC: Tekoa Publishing. (lk 85).

¹⁷⁰ 3Ms 27:30–32.

¹⁷¹ Lk 18:12.

¹⁷² 1Ms 14:20.

ning Jaakob töötas anda kümnist kõigest, mis Jumal talle annab¹⁷³. On mõistetav, et kümnise andmise käsk keskendus Moosese käsuseaduses peamiselt põllumajandussaadustele ja karjakasvatusest saadud tulule,¹⁷⁴ sest need moodustasid tollases Iisraelis inimeste peamise elatus- ja sissetulekuallika. Üldlevinud sissetulekuallikate kümnisega maksustamine ei pruukinud tingimata välistada Jumala ootust, et ka muude tululiikide pealt võinuks anda kümnist. Näiteks tõi kuningas Taavet Jumalale suure hulga ohvriloomi, kui ta tõi Jumala laeka Jeruusalemma, ohverdades hargi ja nuumveiseid iga kuue sammu järgi, kuigi Jumal seda otseselt ei nõudnud.¹⁷⁵ Taaveti poeg, Saalomon ohverdas 22 000 hargi ja 120 000 lammast templi pühitsemisel, mis ületas kaugelt Moosese seaduse poolt nõutud standardeid või miinimume, aga ka see oli vabatahtlik austuse näitamise tegu Jumalale.¹⁷⁶ Uuest Testamendist loeme, et Maarja Betaaniast võidis Jeesust kalli nardisalviga, mida jüngrid pidasid raiskamiseks,¹⁷⁷ kuid Jeesus tunnustas tema vabatahtlikku heldekäelist tegu ja ei tõuganud tema andi ära. Samuti ei haletsenud Jeesus lese viimase kahe leptoni andmist ohvrikirstu¹⁷⁸ Jeruusalemmas, vaid tõi ta musternäidiseks oma jüngritele ohvrimeelse andmise eeskujuna. Ka Sakkeus andis peale kohtumist Jeesusega ära poole oma varandusest ja lubas tagastada neljakordselt, mida ta oli kelleltki petnud.¹⁷⁹ Seda ulatuslikku hüvitust ja heldust ei nõudnud temalt käsuseadus ega ka Jeesus. Samuti ei käskinud Jeesus kümnel pidalitõbisel peale tervenemist naasta Temale tänu avaldama, kuid Tema küsimus „Ent kus on need üheksa?”¹⁸⁰ näitab, et ka otsese nõude puudumisel Ta siiski ootas tänulikkust. Need näited illustreerivad, et Piiblis oli palju juhtumeid, kus inimesed andsid Jumalale või Tema esindajatele midagi enamat, kui Temalt otseselt oodati või nõuti. Seega ei saa pelgalt nõude puudumist pidada tingimata tõendiks, et vastavat tegevust Jumal ei oodatud, seda ka kümnise andmist muust kui põlluviljast ja karjasaagist.

¹⁷³ 1Ms 28:22.

¹⁷⁴ 3Ms 27:30–32.

¹⁷⁵ 2Sm 6:13.

¹⁷⁶ Jamieson, R., Fausset, A. R., & Brown, D. (1871). *Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible*. Retrieved from https://biblehub.com/commentaries/jfb/1_kings/8.htm (vaadatud 29.05.2025).

¹⁷⁷ Jh 12:3–8.

¹⁷⁸ Mk 12:41–44.

¹⁷⁹ Lk 19:8–9.

¹⁸⁰ Lk 17:17.

Jeesus ise kümnise teemat otseselt ei adresseerinud, aga ka tühistanud seda avalikult. Pühakiri ei ilmuta, et Jeesus oleks vastu võtnud kümnist oma järgijatelt. Kuigi näeme, et paljud toetasid Jeesust oma varaga,¹⁸¹ ei opereerinud Jeesus oma teenistuses sarnaselt templi preestritega, kes võtsid vastu kümniseid kuni templi hävinemiseni. Kaks kohta, kus Jeesust kümnise sõna kasutab on Luuka 18:10-12 ja Matteuse 23:23. Esimeses kohas – Jeesuse tähendamissõnas - viidatakse kümnisele kõrvalise asjana, kus kümnise andmine oli variseril usulise kohusetunde ja religioosse uhkuse näide¹⁸². Teises kohas hurjutab Jeesus varisere, et nad on kõrvale jätnud käsuõpetuses õiguse, halastuse ja ustavuse ja tõstnud kümnise maksmise nendest tähtsamaks¹⁸³. Meile ei ole teada, millisesse variseride rühmitusse kõnealune isik kuulus, kuid tegemist võis olla inimesega, kes pidas end erilisel pühendunuks¹⁸⁴. Alfred Edersheim märgib, et “sellise variserliku ühenduse eesmärgiks oli kaheosaline pühendumus: järgida kõiki leviitlikku puhtust käsitlevaid korraldusi kõige rangemal moel vastavalt traditsioonilisele seadusetõlgendusele ning olla äärmiselt täpne kõigi usuliste kohustuste – sealhulgas kümnise ja muude annetuste – täitmisel”¹⁸⁵. Spirit Filled Life Bible kommenteerib Jeesuse sõnu „Tuleks teha“, et hoolimata kontekstist „on see tähendusrikas väljend, kuna Jeesus kinnitab siin moraalset õigust, mille alusel Tema jüngrid kümnist praktiseerivad – mitte kui seadust, vaid kui üldtuntud vaimulikku distsipliini”¹⁸⁶. Jeesus tunnistab seega, et kümnise andmine iseenesest on hea ja õige praktika, ent rõhutab, et see ei tohi asendada olulisemaid moraalseid kohustusi. Argumenteerin, et Jeesus ei tühista kümnise põhimõtet, kuigi Ta ei anna sellele õpetusele Uues Testamendis otseselt keskset kohta.

¹⁸¹ Lk 8:1–3.

¹⁸² Lk 18:12.

¹⁸³ Mt 23:23.

¹⁸⁴ Edersheim, A. (1988). *The Life and Times of Jesus the Messiah*. Virginia: MacDonald Publishing Company. (lk 311).

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Hayford, J.W. (1991). *Spirit-Filled Life Bible: New King James Version*. Thomas Nelson Publishers. (lk 1450).

2.18 Pauluse õpetus ja kümnis

Teatavasti on kümnise andmise küsimus Uue Testamendi kontekstis olnud kaua teoloogiliste arutelude objektiks. Kuigi Vana Testamendi seadustes oli kümnise andmine selgelt defineeritud ja kohustuslik, tõstatub küsimus, kas ja kuidas seda põhimõtet käsitlesid Uue Testamendi autorid, eriti apostel Paulus. Järgnev analüüs vaatleb Pauluse seisukohta kümnise küsimuses ning püüab anda hinnangu, kuivõrd keskne oli kümnise teema tema õpetustes ja varajase kristliku koguduse elus.

Uues Testamendis ei leidu otseseid üleskutseid kümnise andmisele, ükski autor ka ei käsitle kümnise maksmist doktriinina. See asjaolu iseenesest ei tähenda, et kümnise andmise praktikat ei järgitud varakristlikus kogukonnas. Teoreetiliselt oleks võinud tegemist olla nii levinud praktikaga, et selle mainimist ei peetud vajalikuks. Samas väidab Jonathan Paul Brenneman, et apostel Paulus oleks kindlasti käsitlenud kümnist oma kirjades, kui ta oleks seda pidanud oluliseks Uue Lepingu doktriiniks.¹⁸⁷ Brennemani hinnangul viitab asjaolu, et Paulus ei maini kordagi kümnist isegi põgusalt, selgelt sellele, et apostli arvates ei olnud tegemist keskse tegevusega või sellisega, mis oleks võrdsustatud kohustusliku doktriiniga.

Ta arutleb edasi¹⁸⁸, et ütles ju apostel Paulus Efesose koguduse juhtidele, et ta ei hoidnud salajas midagi, mis neile tervelt oli tarvis kuulutada,¹⁸⁹ eriti kuna tegemist oli ju koguduse vanematega.¹⁹⁰ Brenneman jätkab, et juhul kui kümnise andmine oleks olnud nii keskne ja oluline doktriin, nagu tänapäeval paljudes kogudustes seda käsitletakse, oleks Paulus seda kindlasti maininud nende põhimõtete seas, mida pagankristlased peaksid järgima.¹⁹¹ Järelikult näib ebatõenäoline, et Paulus oleks õpetanud noori juudi ja pagankristlasi kümnist andma, mainimata seda kordagi oma ulatuslikus kirjalikus pärandis.¹⁹²

¹⁸⁷ Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press (lk 135).

¹⁸⁸ *Ibid.*, lk 134.

¹⁸⁹ Ap 20:20, 27.

¹⁹⁰ Ap 20:17.

¹⁹¹ Ap 15:29.

¹⁹² Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press (lk 135).

Kokkuvõtvalt võime öelda, et kümnise mõistet tutvustatakse meile Piiblis esmalt Aabrahami läbi¹⁹³, seejärel Moosese seaduse all saab kümnis kohustuslikuks käsuks¹⁹⁴. Vana Testamendi lõpus hoiatab prohvet Malaki rahvast kümnise mittemaksmise eest.¹⁹⁵ Jeesus tunnistab, et õigus, halastus ja ustavus on käsuõpetuses tähtsam kui kümnise andmine.¹⁹⁶ Apostel Paulus aga ei kutsu kristlasi üles kümnist andma, vaid rõhutab igaühe vabadust anda vastavalt sellele, mida ta südames on otsustanud.¹⁹⁷

Vana Testamendi majandussüsteemis, eriti leviitide ja templiteenistuse kontekstis, oli kümnis oluline ja selgelt määratletud kohustus. Uus Testament tervikuna ei sätesta kümnist kohustusena, Jeesus mainib seda möödaminnes ja Pauluse doktriinist kümnise sõna puudub. Uues Testamendis kutsutakse meid üles vabatahtlikule, heldekäelisele ja rõõmsale andmisele, mis võib olla mõne jaoks kümnise andmine, teise jaoks midagi kaugelt rohkem, ehk arvestades asjaolu, et ükski Uue Testamendi autor kümnise praktikat ei keela, võime järelda, et igal kristlasel on vabadus otsustada anda koguduse toetuseks näiteks kümnendiku oma sissetulekutest, seades selle printsiibi lähtepunktiks veelgi heldemale andmisele.

2.19 Küsimused kümnise andmise kohta

Kümnise arvestamisel, kas neto- või brutotulust, seisavad kristlased sageli silmitsi küsimusega, millele pole Piiblist otsest vastust võimalik leida. Kuna tänapäeva majandussüsteemis arvestatakse töötasult kohustuslikus korras maha maksud, sealhulgas tulu- ja sotsiaalmaks, tekib küsimus, kas kümnist peaks andma kogu teenitud summast (bruto) või pärast maksude mahaarvamist järelejäänud tulust (neto). Selles peatükis käsitletakse erinevate kristlike autorite vaateid ning ajaloolist konteksti, pakkudes ülevaadet ja kaalutlusi, mis võiksid aidata kristlasel kujundada oma veendumust selles küsimuses.

¹⁹³ 1Ms 14:18–20.

¹⁹⁴ 3Ms 27:30–33.

¹⁹⁵ MI 3:9–12.

¹⁹⁶ Mt 23:23.

¹⁹⁷ 2Kr 9:7.

Küsimus kümnise arvestusest on kujundanud erinevaid seisukohti. Näiteks pastor Fred Price väidab, et kuna inimene ei kontrolli maksuraha kasutamist, mida valitsus sunniviisiliselt sisse nõuab, peaks kümnist andma netosissetulekust ehk summast, millest on maksud juba maha arvestatud.¹⁹⁸ Seevastu Randy Alcorn argumenteerib, et kümnis tuleks määrata brutotulust, põhjendades seda sellega, et Jumal väärrib sissetulekust esimest osa, enne kui riik võtab oma osa maha.¹⁹⁹ Piiblis puuduvad otsesed juhised selle tänapäevase küsimuse lahendamiseks.

Jared Brian, kes on kümnise teemat põhjalikult uurinud, rõhutab, et Vana Testamendi Iisraelis oli kümnis oma olemuselt riigimaks, mistõttu eraldi neto- või brutokäsitlust ei eksisteerinud.²⁰⁰ Kui aga Iisrael sattus Rooma impeeriumi võimu alla, ei mõjutanud keisrile makstud maksud templisse viidavat kümnist. Alan D. Campbell märgib, et Rooma kohalike valitsejate üheks peamiseks kohustuseks oli maksude kogumise kontrollimine. Judea ja Samaaria piirkondlikud üksused maksid makse otse riigikassasse, mida vahendasid sageli juudi päritolu maksukogujad, nagu näiteks Matteus ja Sakkeus, kes tegutsesid alltöövõtjatena Rooma impeeriumi heaks.²⁰¹

Kokkuvõtvalt võib neto ja bruto küsimuse kohta öelda, et kümnise andja peaks otsuse tegemisel lähtuma isiklikust veendumusest ning Püha Vaimu juhtimisest. Käesoleva uurimuse eesmärk ei ole anda ammendavaid vastuseid kõikidele kümnise andmisega seotud küsimustele. Kümnise praktilisi aspekte puudutavate küsimuste puhul peaks kohaliku koguduse juhtkond pakkuma konkreetseid juhiseid ja nõuandeid. Pastorid puutuvad paratamatult kokku annetamise ja kümnise andmise teemadega, mis mitmel puhul võivad osutuda hingehoidlikuks ja koguduse liikme usuelu mõjutavaks teguriks. Just

¹⁹⁸ Price, F. K. C. (2008). *Prosperity: Good news for God's people*. Los Angeles, CA: Faith One Publishing. (lk 66).

¹⁹⁹ Alcorn, Randy. *Money, Possessions, and Eternity*. (2003). Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers. (lk 194).

²⁰⁰ Tithing.com. *Tithing before or after taxes?* <https://www.tithing.com/blog/tithing-before-or-after-taxes/> (vaadatud 7.05.2025).

²⁰¹ Hill, C. T. (1995). *The tithe in the framework of the sacred economy of ancient Israel*. *Accounting Historians Journal*, 13(2), artikkel 11. https://egrove.olemiss.edu/aah_journal/vol13/iss2/11/ (vaadatud 7.05.2025).

hingehoidlikus kontekstis võivad tõstatuda järgmised kümnisega seotud küsimused, mille puhul kohaliku koguduse juhtkond saab pakkuda liikmetele soovituslike juhiseid ja nõuandeid, mis ei puuduta ainult koguduse liikmeid vaid ka pastoreid endid ja ettevõtjaid.

Lisaks küsimusele, kas kümnist tuleks arvestada neto- või brutotulust, kerkivad sageli esile ka järgmised teemad:

- Kas kogu kümnis peaks minema kohalikule kogudusele?
- Kas kümnist peaks andma esmajärjekorras kohe pärast töötasu saamist?
- Kuidas käituda, kui abikaasa ei nõustu kümnise andmisega?
- Kas kümnist peaks andma, kui on kahtlusi koguduse rahaasjade läbipaistvuse suhtes?
- Kuidas peaksid ettevõtjad andma kümnist, kui kasum pole veel selgunud või seda pole välja võetud?
- Kas pastorid peaksid andma kümnist oma kogudusele, uskkonna peakontorile või teistele jumalaskoolidele?
- Kuidas toimida olukorras, kus kümnis on jäänud aastaid andmata?
- Kas peaks kümnist andma sihtotstarbeliselt annetatud rahast?
- Kas päranduse või vara puhul peaks andma kümnist ning kas selleks tuleks vara rahaks teha?
- Kas kümnise andmine osamaksetena toob kaasa mingisuguseid negatiivseid tagajärgi?
- Kas kümnist tuleks anda ka kindlustushüvitistest, stipendiumitest, toetustest või kingitustest?

Kokkuvõtvalt kui koguduse liige või külastaja otsustab toetada kogudust kümnise andmise kaudu, tuleks tal lähtuda nii oma südametunnistusest kui ka kohaliku pastori juhistest selle kohta, millest kümnist anda. Levinud arusaama kohaselt antakse kümnist eelkõige regulaarsest rahalisest sissetulekust, kuid mõned inimesed otsustavad anda kümnist ka kingitustest, pärandist või muudest tuludest.

2.20 Kümnnise õigustus tänapäeval

Koguduste ja kirikute finantsiline jätkusuutlikkus sõltub suuresti regulaarsest sissetulekust, mis võimaldab neil teha pikaajalisi plaane ja täita oma missiooni järjepidevalt. Järeldasime, et Uus Testament ei rõhuta otseselt kümnnise maksmise kohustust, vaid pigem seab eeskujuks heldekäelist annetamispraktikat, mis teoreetiliselt võiks ületada kümnnise piirmäärasid, on siiski oluline mõista regulaarse ja prognoositava finantseerimise väärtust koguduste jaoks.

Nii nagu üksikisikud peavad oma isiklike finantskohustuste täitmiseks arvestama regulaarse sissetulekuga, sõltuvad ka kristlikud kogukonnad ja organisatsioonid regulaarsest ja stabiilsest rahalisest toetusest. Spontaansed annetused on küll tervitatavad, kuid need ei võimalda pikaajaliste vaimulike projektide ja ülesannete planeerimist ja täitmist. Seetõttu võiks regulaarne annetuspraktika olla koguduste jaoks soovitatav ja oluline põhimõte, sarnaselt kümnnise funktsioonile Vana Testamendi majandussüsteemis.

Teoloog Tony Cooke ütleb: „Arutelu kümnnise andmise üle on oluline, sest paljude inimeste jaoks on andmine pelgalt impulsiivne tegevus. Seni kuni Jumala rahvas annab pigem impulsi kui põhimõtte ajel, jääb Jeesuse Kristuse töö kannatama ja kiratsema.“²⁰² Seetõttu võiks regulaarne annetuspraktika olla koguduste jaoks soovitatav ja oluline põhimõte, sarnaselt kümnnise funktsioonile Vana Testamendi majandussüsteemis.

Apostel Paulus viitab sellele printsiibile oma esimeses kirjas Korintose kogudusele, soovitades iga nädal panna kõrvale mingi summa raha, millest võiks moodustada reservfondi vajaduspõhiste kulutuste jaoks,²⁰³ nagu näiteks Jeruusalemma koguduse toetamine.²⁰⁴ Kuigi apostel ei täpsusta annetatava summa suurust, rõhutab ta, et annetamine peab olema jõukohane,²⁰⁵ võimaldades inimesel jätkata normaalset elu- ja tegutsemisviisi.

²⁰² Cooke, T. (15.10.2014). *Quotes and Thoughts on Stewardship, Tithing, and Giving*. Tony Cooke Ministries. <https://tonycooke.org/articles-by-tony-cooke/quotes-thoughts-stewardship-tithing-giving> (vaadatud 22.05.2025).

²⁰³ 1Kr 16:2.

²⁰⁴ Rm 15:25.

²⁰⁵ 2Kr 8:11.

Kuigi nimetatud annetamispraktikat ei saa otseselt kümniseks nimetada, järgib see kümnise aluseks olevat põhimõtet, mis õpetab elama vähemaga, kui tegelikult välja teenitud on. Samuti viidatakse siin regulaarsusele ja distsipliinile seda raha mitte teisel otstarbel ära kulutada.²⁰⁶

Enamik finantsnõustajaid soovitab inimestel säästa oma sissetulekust vähemalt 10%, mõned isegi kuni 20%,²⁰⁷ eesmärgiga valmistuda erinevateks eluetappideks, majanduslikeks kriisideks ja investeerimiseks. Organisatsioon Our World in Data korraldas 2014. aastal uuringu, mis näitas, et 54,4% inimestest kasutas möödunud 12 kuu jooksul mingit säästmismeetodit.²⁰⁸ Inglismaal säästis regulaarselt – kas iga kuu või enamikul kuudest – 60% inimestest.²⁰⁹ Eestis teostatud uuringu kohaselt, mille tulemusi kajastas ajaleht Postimees 2023. aasta oktoobris, säästis viimase poole aasta jooksul 66% eestlastest, kusjuures 14% inimestest jätkas säästmist vaatamata keerulisele majandusolukorrale, ning 24% säästis regulaarselt iga kuu kindla summa.²¹⁰ Need andmed kinnitavad tuntud tõde, et säästmine sõltub rohkem inimeste enesedistsipliinist kui majanduslikest tingimustest,²¹¹ nagu väidavad Stanley ja Danko oma raamatus „Millionaire next Door“: „Harva on õnn või pärandus või kõrgharidus või isegi intelligentsus see, mis võimaldab inimestel varandust koguda. Jõukus on sagedamini elustiili tulemus, mis hõlmab rasket tööd, visadust, planeerimist ja eelkõige enesedistsipliini.“²¹²

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ Leonhardt, M. (15.08.2022). *How much of your paycheck you should save, according to financial experts*. CNBC. <https://www.cnbc.com/select/how-much-money-you-should-save-every-paycheck/> (vaadatud 8.05.2025).

²⁰⁸ Roser, M., Rohenkohl, B., Arriagada, P., Hasell, J., Ritchie, H., & Ortiz-Ospina, E. (2023). *Share of adults who report saving money in the past year*. Our World in Data <https://ourworldindata.org/grapher/share-of-adults-who-report-saving-money-in-the-past-year> (Vaadatud 8.05.2025).

²⁰⁹ O'Brien, L. (16.01.2024). *Savings statistics*. Money.co.uk. <https://www.money.co.uk/savings-accounts/savings-statistics> (vaadatud 7.05.2025).

²¹⁰ Postimees. (23.02.2024). *Uuring: Kolmandik eestimaalastest ei suuda igakuiselt raha säästa*. <https://majandus.postimees.ee/7909134/uuring-kolmandik-eestimaalastest-ei-suuda-igakuiselt-raha-saasta> (vaadatud 7.05.2025).

²¹¹ Smart Money Bro. (26.07.2024). *No Discipline Leads to No Money (Avoid These 10 Bad Habits)*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=15kTvYIqXFw> (vaadatud 29.05.2025).

²¹² Stanley, T. J., & Danko, W. D. (1996). *The millionaire next door: The surprising secrets of America's wealthy*. Longstreet Press. (lk 18).

Seetõttu inimesed, kes on õppinud säästma raha, teevad seda tavaliselt kas kindla protsendi oma sissetulekust või kindla summa iga kuu, lähtudes seejuures oma finantsilistest võimalustest ja isiklikust suutlikkusest. Nii säästmise kui ka kümnise andmise põhimõtet ühendab ühine aluspõhimõte: vajadus õppida elama vähemate rahaliste vahenditega, kui tegelikult on teenitud. Mõlemat praktikat iseloomustab lisaks järjepidevus ja regulaarsus, mis loob aluse vastutustundlikuks ja distsiplineeritud majandamiseks. Paulus julgustas Korintose kogudust andma regulaarselt – iga kuu – jõudu mööda²¹³ ja kinnitab, et nõnda on ta korraldanud annetamise kõigis Makedoonia kogudustes.²¹⁴ Paulus pidas selliseid annetuste kogumisi nõnda tähtsaks, et saatis just nimelt selle eesmärgiga mõned inimesed Korintose kogudusse seda andi ette valmistama,²¹⁵ viidates, et Korintose kogudus ise oli algatanud selle anni kokku kogumist.²¹⁶ Näib, et tegemist oli märkimisväärselt suure annetusega, mida Paulus kogus.²¹⁷

Apostel Paulus kasutab oma õpetuses mitmel korral mõisteid, mis viitavad andmise mahule ja sellega seotud isiklikule vastutusele, kasutades väljendeid, nagu „jõudu mööda“ ja „mitte üle jõu“. Näiteks 2. Korintlastele 8:12 kirjutab ta: „Sest kui on head tahtmist anda, siis on see vastuvõetav sel määral, kuidas jõud kannab, mitte üle jõu.“²¹⁸ Sõna „sel määral“ tuleb kreekakeelsest sõnast *καθό* (*kathó*)²¹⁹, mis tähendab 'proportsionaalselt', 'niivõrd kui', või 'lähtuvalt sellest, mis on'²²⁰. Samuti sõnapaar „jõud kannab“ tuleb kreekakeelsest sõnast *ἔχω* (*ekho*), mis Strongi leksikoni järgi tähendab 'omama' ning võib viidata isiklikule varale, toidule või rahalistele vahenditele.²²¹ Sellest lähtudes julgustab Paulus usklikke andma proportsionaalselt – vastavalt oma materiaalsetele võimalustele – ning soovib toetada Jumala riigi tööd korrapärase ja läbimõeldud andmise kaudu. Kuigi Paulus ei nimeta konkreetset kümnist ega määra kindlat protsenti või summat, viitab tema kirjeldus

²¹³ 1Kr 16:2.

²¹⁴ 1Kr 16:1.

²¹⁵ 2Kr 9:5.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ 2Kr 8:20.

²¹⁸ 2Kr 8:12.

²¹⁹ Thayer, J. H. *Thayer's Greek-English lexicon of the New Testament* (καθό). e-Sword software.

²²⁰ E-Sword. (2025). καθό [G2526] – kathó. <https://www.e-sword.net> (vaadatud 29.05.2025).

²²¹ BibleHub. *Greek Lexicon: ἔχω* (*echō* – to have, to hold). <https://biblehub.com/greek/2192.htm> (vaadatud 9.05.2025).

andmise viisile, mis funktsioneerib sarnaselt kümnnise põhimõttega. Ta rõhutab ka, et samasugune andmise korraldus oli kehtestatud kõigis Makedoonia kogudustes.²²²

Kuigi meil puudub teave selle kohta, kas Makedoonia või Korintose koguduseliikmed andsid 10%, 15% või 25% oma sissetulekust, näitavad Uue Testamendi tekstid – sealhulgas Jeesuse õpetus andmisest ning Pauluse ulatuslik tähelepanu annetuste kogumisele –, et andmise praktika Uue Lepingu koguduses ei vähenenud võrreldes Vana Testamendi kümnnise- ja ohvrisüsteemiga. Vastupidi, varakristliku koguduse liikmed jagasid oma vara vabatahtlikult ja ohvrimeelselt²²³, viidates sellele, et armu all toimiv andmine võis olla isegi märksa suuremeelsem ja isiklikust pühendumisest kantud kui seadusega kohustav kümnnis.

2.21 Kümnnise sidumine finantsõnnistusega

Käesolevas peatükis käsitletakse küsimust, kas kümnnise andmine on otseselt seotud rahalise edu ja Jumala õnnistuse taotlemisega. Kristlikus õpetuses on see teema pälvinud rohkelt tähelepanu, eriti karismaatilistes ringkondades. Kuigi Piiblis leidub mitmeid kirjakohti, mis seovad andmise ja Jumala õnnistuse, ei toeta terve pühakirja tunnistus ja kogemus arusaama, nagu oleks kümnnis automaatne vahend majandusliku õitsengu saavutamiseks.

On neid, kes väidavad, et nad on kogenud märkimisväärsed finantsilisi läbimurdeid tänu kümnnise ustavale andmisele.²²⁴ Sellised isiklikud tunnistused levivad raamatute, artiklite, ajakirjade ja interneti lehekülgede kaudu, kus kristlased seostavad oma rahalise edu Jumala õnnistusega, mille nad usuvad olevat seotud kümnnise andmisega.²²⁵ Piiskop T.D. Jakes ütleb oma jutluses, et Jumal on tema äripartner ja kümnnis on Tema osaluse nõue ning küsib, miks peaks Jumal meid õnnistama, kui me Talle kümnnist ei anna²²⁶. Samas on olemas

²²² 1Kr 16:2.

²²³ Ap 2:44–46; 2Kr 8:3; Ap 4:32–37.

²²⁴ Copeland, K. (2011). *The blessing of the Lord*. Fort Worth, TX: Kenneth Copeland Publications. (lk 337).

²²⁵ Robertson, N. (2001). *Kümnnis*. Kuressaare Piibli Kogudus. (lk 11–12).

²²⁶ Dominion TV & Studios. (7.07.2020). *The Importance Of Tithing In Building A Successful Business*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UCWm0nvSCiI> (kuulatud 29.05.2025).

suur hulk pühendunud kristlasi, kes on järjepidevalt kümnist andnud, kuid kelle elus pole märgata imepärast rahalist kasvu. Seetõttu ei saa kümnise andmist pidada ainsaks või mehaaniliseks võtmeks rahalise õnnistuse saavutamiseks. On ka neid, kes ei anna kümnist, ei palveta ega järgi Piibli põhimõtteid, ent ometi naudivad märkimisväärselt materiaalset heaolu. Globaalsetes rikaste edetabelites leidub inimesi eri usunditest, kultuuridest ja maailmajagudest, kus kümnise andmine ei ole ühine nimetaja. Peame mõõnma, et finantsedu taga ei ole üksnes vaimulik õnnistuse vägi, kuigi Piibel rõhutab õnnistuse olulisust,²²⁷ vaid lisaks on olulised mitmed muud komponendid, nagu tark majandamine, finantskirjaoskus, säästmise harjumus, oskus investeerida ja paljundada oma vahendeid, arendada oma ande, suhtlemisoskus, julgus haarata kinni võimalustest, jm.

Apostel Paulus, käsitledes andmist ja vaimulikku küpsust, kirjutas Korintose kogudusele, et nad võiksid olla rikkad usus, sõnas, tunnetuses, igasuguses usinuses ja armastuses ning samas ka helded annetamises.²²⁸ Kui Paulus oleks uskunud, et ohvriannid ja kümnis on ainukesed teerajajad finantsõnnistuse teel, oleks ta julgustanud korintlasi vaid andma, rääkimata teistest olulistest atribuutidest, mida ta lisaks mainib. Edwin Louis Cole kirjutab oma raamatus „Treasure“, et inimesed, kes teenivad aastas veerand miljonit või enam dollarit, omistasid oma edu viiele peamisele faktorile: suhtlemisoskused, intelligentsus (mitte vaid haridus, aga ka mõistlik meel, ausus, kogemused ja positiivne hoiak).²²⁹ Vanas Testamendis öeldakse, et Jumal õnnistab meie kätetööd,²³⁰ mis tähendab, et me käed peavad õppima tegema tööd, mida Jumal saab õnnistada. Seega ei asenda õnnistuse vägi harimist ja uute oskuste õppimist. Psalmist viitab, et Jumal paneb õnnistava väe jumalakartlikule tegutsemisele²³¹ ehk Jumal teeb oma osa, kui meie teeme oma osa.

Piibel sisaldab siiski mitmeid kirjakohti, kus ka andmist seostatakse Jumala õnnistusega. Jeesus õpetas: „Andke, ja teile antakse²³²“, ja „Otsige esiti Jumala riiki ja seda kõike antakse

²²⁷ 1Ms 39:2–5; 1Ms 26:2, 3, 28, 29; 1Ms 12:1–3; 13:2; 5Ms 28:1–8.

²²⁸ 2Kr 8:7.

²²⁹ Cole, L.E. (2001). *Treasure: Uncovering Patterns and Principles That Create Prosperity*. Grapevine, TX: Watercolor Books. (lk 39).

²³⁰ 5Ms 28:8.

²³¹ Ps 1:3.

²³² Lk 6:38.

teile pealegi.“²³³ Paulus ütles, et pange tähele: „Kes kasinasti külvab, see lõikab ka kasinasti, ja kes rohkesti külvab, see lõikab ka rohkesti“. ²³⁴ Apostel ütles filiplastele, kes teda järjekindlalt finantsiliselt toetasid, et „küll minu Jumal täidab kõik teie vajaduse oma rikkust mööda auga Kristuses Jeesuses“. ²³⁵

Need kirjakohtad ja paljud teised kinnitavad, et Jumalal on võime varustada oma rahvast üleloomulikul viisil nii Vana kui ka Uue Testamendi kontekstis. Samas ei tähenda see, et Jumala eesmärgiks oleks kõigi usklite materiaalne jõukus. Piibellikus tähenduses ei ole õnnistus samastatav rikkusega. Ilmekaks näiteks on Joosep, keda nimetatakse „edukaks meheks“, kuigi ta oli Pootifari majapidamises ori. ²³⁶ Seega ei saa kümnise andmist või annetamist käsitleda kui ainsat rahalise õnnistuse komponenti.

Ameerika Ühendriikides 1950. aastatel esile kerkinud nn eduteoloogia (ingl *prosperity gospel*) on kujundanud andmise ja õnnistuse seose äärmuslikuks õpetuseks, kus rõhuasetus on nihkunud Jumala austamiselt uskliku isiklikule heaolule. Selline käsitlus on liikunud kristliku usu tuumast eemale, muutudes tarbijakeskseks religioosseks praktikaks, kus inimese soovid ja ootused asetatakse Jumalast ettepoole. ²³⁷ Eduteoloogia lubab usklitele materiaalsel jõukust ja tervist tingimusel, et nad annetavad teatud rahasumma kirikule või telejuttustajale. ²³⁸ Kate Bowler, Duke Divinity Schooli teadur, kes on eduteoloogiat põhjalikult uurinud, kirjutab: „Tahaksin väita, et see, mida ma eduteoloogia põhimõtetes avastasin, oli mulle täiesti võõras ja eemaletõukav ning et just see hoiataski mind sellest eemale hoidma ... kuid see, mida ma tegelikult avastasin, oli samal ajal tuttavlik ja valusalt ahvatlev ... Mul oli olemas omaenda eduteoloogia – kui umbrohi, mis oli kasvanud koos muu elutarkusega.“ ²³⁹ Tema kogemus osutab sellele, et eduteoloogia mõju ei piirdu pelgalt

²³³ Mt 6:33.

²³⁴ 2Kr 9:6.

²³⁵ Fl 4:19.

²³⁶ 1Ms 39:1–5.

²³⁷ Ayigun, E. A. (2020). *Prosperity Gospel: A Watershed of the Gospel of Christ*. Light in a Once-Dark World.

https://www.biblicaltheology.com/light/Prosperity%20Gospel_%20A%20Watershed%20of%20the%20Gospel%20of%20Christ.pdf (3 köide, lk 285–286).

²³⁸ Larch, S. (21.05.2020). *Televangelism: The Gospel of Prosperity*. Medium.

<https://sherrielarch.medium.com/televangelism-the-gospel-of-prosperity-d7876d632531> (vaadatud 1.05.2025).

²³⁹ Bowler, K. (12.03.2018). *I'm a scholar of the "prosperity gospel." It took cancer to show me I was*

õpetuslike äärmuste, vaid ka alateadlike hoiakute ja lootusega, mis võivad kasvada usu sees.

Apostel Paulus tasakaalustab seda vaimulikku perspektiivi, kirjutades: „Ent jumalakartus on suur tuluallikas, kui ta on ühendatud rahuloluga ... Aga kui meil on peatoit ja ihukate, siis olgem sellega rahul.“²⁴⁰ Paulus hoiatab: „Ent kes tahavad rikkaks saada, need langevad kiusatusse ja võrku ning paljudesse rumalaisse ja kahjulikesse himudesse, mis viivad hukatusse ja hävingusse. Sest rahaahnus on kõige kurja juur; raha ihaldades on mitmed ära eksinud usust ja on iseendile valmistanud palju torkavat valu.“²⁴¹ Seega kutsub Pauluse õpetus üles jumalakartlikuks rahuloluks, pannes rõhutades esikohale vaimsed väärtused.

Tundub, et eduteoloogia põhiprobleem ei seisne väites, et Jumal võib üleloomulikul viisil varustada ja tervendada neid, kes Teda usaldavad. Piiblis leidub nii Vana kui ka Uue Testamendi raames mitmeid kirjakohti, mis kinnitavad, et Jumal on oma rahvast sellisel viisil aidanud. Probleemi tuum näib aga peituvat liialt ühepoolsetes rõhuasetustes, mis lõhuvad teoloogilise tasakaalu. Kui konkreetset õpetuslikku aspekti – näiteks materiaalsel õnnistust – tõlgendatakse lahus piibelliku terviknägemusest, hakkab inimese maailmavaade dikteerima, kuidas ta Pühakirja loeb ja mida sellest järeldab. Sellisel juhul kujundab inimene oma usulised tõlgendused vastavalt isiklikele ootustele, selle asemel et lasta kogu Piibli tunnistusel vormida oma arusaama maailmast ning vaidlustada väljakujunenud hoiakuid, isegi nendes küsimustes, mille kohta on kirikuloos pikka aega konsensus valitsenud.

Sageli võib täheldada, et kui Jumal juhib kogudust keskenduma mõnele olulisele vaimulikule teemale, kaldutakse algfaasis liialdustesse – justkui oleks tegemist universaalse võtmega, mis pakub lahendusi kõikidele elu- ja usuvaldkonna küsimustele. Seda kalduvust illustreerib tabavalt Martin Lutheri kujund: „Maailm on nagu purjus

in its grip. Vox. <https://www.vox.com/first-person/2018/3/12/17109306/prosperity-gospel-good-evil-cancer-fate-theology-theodicy> (vaadatud 15.05.2025).

²⁴⁰ 1Tm 6:6–8.

²⁴¹ 1Tm 6:6–10.

talupoeg: kui aidata ta sadulasse ühelt poolt, kukub ta teiselt poolt maha.”²⁴² Lutheri metafoor peegeldab inimloomusele omast kalduvust liikuda äärmusest äärmusesse ka siis, kui eesmärk on vaimulikult õigustatud.

Filiplastele 4:19 esitatud töötus osutab aga tasakaalustatud jumalikule hoolitsusele ka keerulistes tingimustes: „Küll minu Jumal täidab kõik teie vajaduse oma rikkust mööda auga Kristuses Jeesuses.“ See kirjakoht ei luba tingimata materiaalist jõukust, vaid kinnitab, et Jumal varustab oma rahvast vastavalt nende tegelikele vajadustele ning kooskõlas oma suveräänse tahte ja tarkusega.”²⁴³

Kokkuvõtvalt käsitleb see peatükk kriitiliselt arusaama, et kümnise andmine garanteerib rahalise õnnistuse, tuues esile, et kuigi Piibel seob andmise Jumala hoolitsusega, ei toeta see automaatse jõukakssaamise õpetust. Eduteoloogia oht seisneb ühe teoloogilise rõhuasetuse äärmuslikus ületähtsustamises, mis võib varjutada piibellikku tasakaalu ja reaalsustaju.

2.22 Miks võiks anda kümnist oma koguduses?

Selles peatükis vaadeldakse kümnise andmise rolli kohaliku koguduse toetamisel Uue Testamendi kontekstis, arvestades nii piibellikku eeskujut kui ka koguduse toimimise praktilisi vajadusi.

Oleme järeldanud, et Uus Testament ei esita konkreetseid juhiseid kümnise osas. See muidugi ei tähenda, et koguduse liige ei võiks otsustada panustada iga kuu vähemalt 10% oma sissetulekust koguduse töö heaks. Paljud piibliõpetajad rõhutavad kristlaste vabadust otsustada iseseisvalt oma annetuse suuruse ja regulaarsuse üle. Paulus kirjutab

²⁴² Swan, J. (4.07.2020). *Martin Luther: History is like a drunk man on a horse. No sooner does he fall off on the left side, does he mount again and fall off on the right.* Beggars All: Reformation and Apologetics. <https://beggarsallreformation.blogspot.com/2020/07/martin-luther-history-is-like-drunk-man.html> (vaadatud 11.05.2025).

²⁴³ Fl 4:19.

galaatlastele: „*Vabaduseks on Kristus meid vabastanud ...*“;²⁴⁴ ent lisab samas hoiatuse: „aga mitte lihale ajet andvaks vabaduseks ...“²⁴⁵ Uus Testament ei sätesta konkreetselt, kui palju inimene peaks andma. Piiblis kirjeldatakse küll mitmeid juhtumeid, kus keskmes on andmine (vaene lesknaine templis, Sakkeus, naine alabasterriistaga, idamaa targad jt) ning nendes lugudes anti ohvrimeelselt, mis tõenäoliselt ületas suuresti kümnise taset.

Samuti ei viidata apostlite tegude raamatus konkreetselt kümnisele, ent kirjeldatakse, kuidas varakristlased müüsid vabatahtlikult oma vara ja annetasid selle koguduse hüvanguks.²⁴⁶ See näitab, et andmise vaimsus ei vähenenud Uue Testamendi ajal (kuna kümnise toomise seadust enam polnud), vaid pigem suurenes. Samas need, kes täna sel päeval kritiseerivad kümnise praktiseerimist, ütlevad, et kümnise andmine on lihameelsuses andmine²⁴⁷ ja et kaasaegne kümnise andmise traditsioon on asendunud Püha Vaimu juhitud andmisega,²⁴⁸ rõhutades, et Uue Testamendi usklikud peaksid olema andmises juhitud Pühast Vaimust, mitte konkreetsest annetamisprotsendist. Nõustun, et Püha Vaim juhib usklikke kõigesse tõtte,²⁴⁹ aga Ananiase ja Safiira lugu Apostlite tegude raamatust õpetab, et inimesed alati ei tee seda, mida Vaim juhib neid tegema.²⁵⁰ Üheks peamiseks väljakutseks on andmise subjektiivsus, teisisõnu, kuidas vastu vaielda inimese väitele: „Jumal ütles mulle nii!“ Kui iga inimene langetaks annetamisotsuse pelgalt kõhutunde alusel, siis muutuks koguduse majanduslik toimimine äärmiselt ebastabiilseks. Sarnast lähenemist võiks võrrelda ühiskonnaga, kus maksude tasumine põhineks vabatahtlikkusel – sel juhul ei oleks võimalik tagada avalikke teenuseid ega sotsiaalset turvalisust. Just sellises valguses mõistetuna võib kümnist käsitleda kui tarkuse põhimõtet – see on mõõdukas, võrdsust loov ja rahaliselt koordineeriv raamistik, millel on potentsiaal pakkuda kogudustele stabiilsust ja arenguvõimalusi samal ajal võimaldades annetajal endal arvestada regulaarse ja proportsionaalse väljamineku määraga. Selles valguses on

²⁴⁴ Gl 5:1.

²⁴⁵ Gl 5:13.

²⁴⁶ Ap 4:32–37.

²⁴⁷ Narramore, M. 2004. *Tithing: Low-Realm, Obsolete and Dufunct*. Graham, NC: Tekoa Publishing. (lk 19).

²⁴⁸ Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press. (lk 201).

²⁴⁹ Jh 16:13.

²⁵⁰ Ap 5:1–11.

mõistetav, miks Jumal andis kümnise näol inimesele mõõdupuu, mis oli kõigile jõukohane ja võrdne.

Vanas Testamendis rõhutatakse kümnise eesmärki: „Tooge kogu kümnis varaaita, et mu kojas oleks toidust.“²⁵¹ Kümnise kaudu tagati preestrite ülalpidamine ja templitöö jätkusuutlikkus. Kuigi Uue Testamendi kontekstis ei kehtestata kümnist seadusliku nõudena, võib seda pidada jätkuvalt mõistlikuks praktikaks koguduse jätkusuutlikkuse ja missiooni toetamisel. Regulaarne ja proportsionaalne andmine kogudusele võimaldab kogudusel koostada toimiv eelarve, planeerida arenguprojekte ning vabastada juhtkond pidevast finantskoormast. Paulus kirjutab Korintose kogudusele, et igaüks paneks jõudumööda midagi iga nädal kõrvale,²⁵² mis viitab annetamise regulaarsusele. Teiseks rõhutab apostel Paulus, et igaüks peaks osalema andmises – sest kui koguduses on rohkem regulaarseid annetajaid, siis kasvab ka annetuste suurusjärk. Kuna kümnise määr – 10% – on paljudele usklikele jõukohane, võib seda pidada realistlikuks eesmärgiks, milleni annetamises jõuda või millega alustada. Seega ei peaks pastorid õpetama käesolevalt kümnisest kui *käsust*, vaid kui võimalusest anda kogudusele regulaarselt summa, millega kogudus saab oma väljaminekute puhul arvestada.

Tulemuslik eeskuju on Robert LeTourneau, kes annetas lõpuks 90% oma sissetulekust kristlike ettevõtmiste heaks, elades ise alles jäänud kümnest protsendist.²⁵³ Taoline eluviis kinnitab, et andmises on võimalik kasvada – eesmärgiks ei ole mitte protsent iseenesest, vaid sisemine pühendumus, suurenev usaldus Jumala vastu ning valmisolek osaleda selles töös, mida Jumal oma koguduses teeb.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Piibel kutsub meid andma heast südamest²⁵⁴ ja meie eesmärk võiks olla alustada kümne protsendilise andmise määraga ja kasvada andmises järjest paremaks.

²⁵¹ Ml 3:10.

²⁵² 1Kr 16:2.

²⁵³ LeTourneau University. *R.G.'s Faith*. LeTourneau University Library.
<https://www.letu.edu/library/exhibit/panel-faith.html> (vaadatud 29.05.2025).

²⁵⁴ 2Kr 9:7.

2.23 Mida annab uurimus kümnise andmise ja annetajate kohta?

Käesolev jaotus käsitleb kümnise ja annetuste uuringu potentsiaalselt kasu annetuskeskonna parendamiseks koguduses. Uurimus võimaldab koguda väärtuslikku tagasisidet, mille alusel saab kujundada teadlikumaid ja usalduslikumaid praktikaid koguduse annetuskultuuris. Toon need välja järgmiselt:

1. Juhtimisotsuste info sisend: uurimistöö pakub koguduse juhtkonnale realistliku ülevaate annetamise hetkeseisust ning toob esile võimalikud arengukohad annetamiskultuuri parendamiseks.
2. Motivatsiooni kaardistamine: annetajate motivatsiooni süstemaatiline analüüs aitab paremini mõista, miks koguduseliikmed kümnist ja muid annetusi annavad. See annab tagasisidet ka juhtkonna usaldusväarsuse, suhtlusviiside ning koguduses valitseva annetamiskultuuri kohta.
3. Annetajate väärtused ja ootused: uurimistöö võimaldab tuvastada, milliste väärtuste alusel annetajad tegutsevad, millised ootused neil on kogudusele ning millised vajadused võivad olla seni tähelepanuta jäänud.
4. Teoloogilise õpetuse tulemuslikkuse hindamine: juhtkond saab uurimuse abil hinnata, kuivõrd on teoloogilised seisukohad ja õpetuslik sisu jõudnud koguduseliikmeteni ning millised arusaamad mõjutavad inimeste andmiskäitumist.
5. Tõhusam kommunikatsioon andmise teemal: tulemused pakuvad juhtkonnale sisulist tagasisidet, kuidas kujundada asjakohasemat ja ootustele vastavat suhtlust andmise temaatikas.
6. Strateegiline arendustegevus: uurimus võib aidata kujundada uusi ja täiendada olemasolevaid strateegiaid, mille eesmärk on tugevdada annetamiskultuuri. See võib kaasa tuua annetajate arvu ja annetuste mahu kasvu. Lisaks saab juurutada aruandluse praktikaid, mis suurendavad läbipaistvust ja usaldust.
7. Kuuluvustunde ja kaasatuse kasv: kui koguduseliikmed tajuvad, et nende arvamust küsitakse ja sellega arvestatakse, suureneb nende usaldus juhtkonna vastu ning tugevneb kogudusse kuulumise tunne.

8. Praktilised lahendused andmise hõlbustamiseks: uurimistöö aitab tuvastada, millised tehnilised või praktilised lahendused – nt QR-koodid, kaardimaksed, mobiilirakendused, pangaülekanded – toetaksid annetamisvõimekust ja -valmidust.

Kokkuvõtvalt on uurimus kümnise andmise ja annetuste kohta väärtuslik tööriist, mis toetab koguduse juhtimist, õpetust ja kogukonnatunde tugevdamist.

3. Uurimustulemuste tutvustus ja analüüs

Eelmises peatükis käsitlesime annetamise ja kümnise andmise teoreetilisi aluseid ning usulisi motive, rõhutades seda, kuidas käesoleva uurimistöö tulemused võiksid pakkuda koguduste juhtkonnale konstruktiivset tagasisidet ja sisuliselt panustada kohaliku annetamiskultuuri edendamisse. Kuna üks uurimuse keskseid teemasid on kümnise andmine, pidasin vajalikuks põhjalikumalt käsitleda selle praktika teoloogilisi aluseid, kaasates nii kümnist toetavaid kui ka kriitilisi vaatenurki. Kvalitatiivsete intervjuude raames küsitlesin pastoreid kümnise teoloogia osas, mistõttu osutus oluliseks selgitada vastavat terminoloogiat, anda ülevaade kümnise käsitlest Piiblis ning analüüsida erinevaid teoloogilisi seisukohti. Need arutelud aitasid luua raamistikku, mille alusel kujundada küsitluses kasutatud küsimused.

Käesolevas peatükis esitatakse uurimistöö empiirilise osa andmete analüüs ja tulemused. Need kajastavad koguduseliikmete hoiakuid ja motivatsioone annetamise ning kümnise andmise osas, samuti pastorite teoloogilisi arusaamu ja õpetuslike rõhuasetusi. Andmestik tugineb kvantitatiivsele küsimustikule ja kvalitatiivsetele intervjuudele, mis viidi läbi 2025. aasta aprillikuus valitud vabakogudustes.

Eesmärk on esile tuua peamised mustrid, tendentsid ja sisulised seosed, mis aitavad vastata uurimisküsimusele: millised on need tegurid, mis mõjutavad annetamisvalmidust ja kümnise andmist Eesti vabakoguduste liikmete seas?

Analüüsi aluseks esitatakse ülevaade uuringu meetoditega seotud aspektidest ja valimist. Tulemused jaotuvad nelja suuremasse kategooriasse, millest mõnel on ka täiendavad alamkategooriad, et võimaldada detailsemat ja sisukamat käsitlust.

Uurimisküsitlus viidi läbi Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku kogudustes (14), Eesti Evangeeliumi Kristlasete ja Baptistide Koguduste liidu kogudustes (16), Elu Sõna kogudustes (2) ja vabakogudustes (11). Pastoritele saadeti e-kiri, milles neil paluti edastada küsitlus e-postiloendi kaudu koguduseliikmetele või suunata küsitlus Facebooki suhtlusgruppi, millest lähtus 312 vastust. Kvantitatiivne küsitlus oli moodustatud Google Forms keskkonnas²⁵⁵ ja vastajad said küsitlust täita, klikkides kirjas olevale veebilingile. Uuringusse ei kaasatud vene-, ingliskeelseid või kurtide kogudusi. Küsitlus koosnes peamiselt valikvastustega küsimustest ja mõningatest vabade vastustega küsimustest. Küsitluses oli 17 valikvastusega küsimust, nendest 15 küsimuse juures said vastajad lisada enda sõnastatud vastuseid.

Pastorite ja koguduse juhtidega tehti pärast kvantitatiivset küsitlust kokku 16 intervjuud: EKNK koguduste pastoritega (5), Elu Sõna pastoritega (1), vabakoguduste pastoritega (5) ja EKB Liidu koguduste pastoritega (5). Pastoritele esitasin 12 küsimust.

Analüüsi kvantitatiivse uuringu andmeid ja kvalitatiivseid intervjuude tulemusi, identifitseeriti mustreid ja seoseid, erinevusi ja sarnasusi ning võrreldi neid teoreetilises osas välja toodud eeldustega.

Uuringu tegemiseks taotleti luba eetikakomisjonilt. Uurimusandmeid säilitatakse kuni lõputöö esitlemise ja kaitsmiseni ja kustutatakse seejärel internetist ja hävitatakse paberandjalt. Üheski käesoleva uurimuse küsitluses ei küsitud vastajate, nende koguduste ega konfessioonide nimetusi, tagamaks osalejate ja koguduste privaatsust ning konfidentsiaalsust.

²⁵⁵ Google. (15.04.2025). *Uuring kümnise andmise kohta*. Google Forms. <https://forms.gle/uU7DLy2MRy8cYGhU6> (vaadatud 20.05.2025).

3.1 Uurimismeetodid

Käesolev uurimus tugineb kombineeritud uurimismetoodikale, mis hõlmab nii teoreetilise kirjanduse analüüsi kui ka empiirilist andmekogumist. Empiirilises osas rakendati kvantitatiivset uurimisviisi, mille abil kaardistati annetamisega seotud hoiakud ja käitumismustrid hetkeolukorra tasandil. Seejärel viidi läbi kvalitatiivsed poolstruktureeritud intervjuud osade valimi koguduste pastoriga, mille liikmeskond oli osalenud kvantitatiivses küsitluses. Intervjuude eesmärgiks oli paremini mõista dünaamikat, mis valitseb juhtkonna õpetuse ja tegevuse vahel ning liikmete annetamisvalmiduse vahel. Sellest tuleb hiljem juttu käesolevas peatükis.

3.2 Valimi põhjendus

Uurimustöö viidi läbi Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku kogudustes, Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste liidus, Elu Sõna kogudustes ning Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste liidus. Valimi valikut põhjendab eeskätt uurija olemasolev kontaktivõrgustik ja usaldussuhe vastavate koguduste pastoriga, mis võimaldas uuringu praktilise läbiviimise. Lisaks ei ole teadaolevalt nendes kogudustes varasemalt sarnast annetamise ja kümnise temaatikat käsitlevat uuringut läbi viidud. Valimit iseloomustab teatav vaimulaadi sarnasus, kuid erinevus mõningates õpetuslikes rõhuasetustes, mis loob sobiva aluse mitmekesise andmestiku kogumiseks ning võimaldab tulemusi analüüsida laiemast ja võrdlevamast perspektiivist.

3.3 Esimene sellelaadne uuring vabakogudustes

Käesolev alapeatükk käsitleb annetamiskultuuri kujunemist Eesti ühiskonnas ja kogudustes, asetades rõhuasetuse sellele, kuidas kultuuriline ja ajalooline taust, aga ka teoloogilised ja juhtimistegurid mõjutavad usklike annetamisharjumusi. Eesmärgiks on

asetada empiirilise uuringu tulemused laiemasse konteksti ning tuua välja praktikad ja takistused, mis toetavad või pärsivad annetamisvalmidust.

Eestlaste annetamiskultuuri on mõjutanud mitmesugused ajaloolised ja kultuurilised tegurid. Ühelt poolt on mõju avaldanud Nõukogude pärand, mis on kujundanud skepsist institutsioonilise usu ja rahalise andmise suhtes. Teisalt on kasvanud lääne ühiskondade eeskuj, kus annetamine on sageli nähtav kui kodanikualgatuslik norm ja vaimulik praktika. Viimastel aastatel on Eesti elanike annetamisharjumused oluliselt muutunud – uuringute kohaselt annetas 71% Eesti elanikest, mis näitab märgatavat kasvu võrreldes varasema ajaga.²⁵⁶ Seda kinnitab ka Joanna Kooviti artikkel, milles rõhutatakse, et eestlaste annetusvalmidus on järjest suurenenud.²⁵⁷

Eesti Päevalehes ilmunud artiklis „Poolt ja vastu: kas eestlane on helde annetaja?“ tõdeb Tiit Pruuli, et annetamisvalmidus sõltub oluliselt annetuse eesmärgist ning sageli on just väiksema sissetulekuga isikud need, kes annetavad proportsionaalselt rohkem kui jõukamad.²⁵⁸ Samas artiklis mainib MTÜ Mondo juhatuse liige Riina Kuusik-Rajasaar, et eestlased ei torma alati suurte kampaaniate heaks annetama ja et annetaja silmis usalduse võitmine on pikk protsess.²⁵⁹

Norstat'i tehtud uuringust selgus, et „51% Eesti perekondadest on teinud rahalise annetuse Ukraina toetuseks ja kolmandik on aidanud sõjapõgenikke vajalike esemetega. Küsitlus näitas, et ka kuni 550 eurot kuus teenivatest ehk kõige madalama sissetulekuga inimestest elab iga teine sellises leibkonnas, kus on peetud võimalikuks mingi summa ukrainlaste abistamiseks anda, kommenteeris küsitlustulemusi uuringufirma Norstat Eesti juht Evelin Pae. Tema sõnul on kõige heldemad annetajad olnud kõrgepalgalised, enam kui 2000-

²⁵⁶ Raha.geenius.ee. (15.05.2023). *Uuring: igast kümnest Eesti inimesest annetas seitse*. <https://raha.geenius.ee/rubriik/raha/uuring-igast-kumnest-estti-inimesest-annetas-seitse/> (vaadatud 13.05.2025).

²⁵⁷ Kooviti, J. (3.12.2024). *Täna toimuvad Annetamistalgud: eestlased on üha heldemad annetajad!* Heategu | GoodNews. <https://heategu.goodnews.ee/tana-toimuvad-annetamistalgud-esttlased-on-uha-heldemad-annetajad/>

²⁵⁸ Pruuli, T., Kuusik-Rajasaar, R. (11.01.2016). *Poolt ja vastu: kas eestlane on helde annetaja*. Eesti Päevaleht. <https://epl.delfi.ee/artikkel/73123319/poolt-ja-vastu-kas-estlane-on-helde-annetaja> (vaadatud 11.05.2025).

²⁵⁹ *Ibid.*

eurose kuusissetulekuga inimesed, kellest koguni 74% on enda sõnul teinud rahalise annetuse. Vanusegrupiti on aktiivseimad kõige nooremad ehk 18–29-aastased ja kõige eakamad, enam kui 60-aastased küsitletud, kellest on Ukraina heaks rahaliselt panustanud vastavalt 58 ja 56% vastanuist.²⁶⁰

Vaatamata nendele arengutele paiknes Eesti 2024. aasta ülemaailmse heategevusindeksi järgi siiski alles 82. kohal,²⁶¹ viidates sellele, et kuigi annetamiskäitumine on paranenud, jääb arenguruumi. Käesolev uuring keskendub valitud Eesti vabakogudustele, et selgitada, millised tegurid soodustavad või takistavad annetamisvalmidust kristlikus kontekstis, võttes teadmiseks progressi ja arengut eestlaste andmiskultuuris laiemalt.

Üheks uurimuse lähtepunktiks on eeldus, et kui tuvastada kogudustes annetamiskultuuri soodustavad tegurid, saab uurimistulemusi rakendada laiemalt ka teiste koguduste juhtimises. Parema andmiskultuur koguduses võiks tõsta annetamisaktiivsust ja potentsiaalselt annetamismahtu.

Raamatus „Passing the Plate: Why American Christian Don’t Give Away More Money“ järeldavavad autorid ühe põhjusena koguduste juhtide kartust rahateemadel rääkida, kuna arvatakse, et see teema peletab inimesi eemale ning selle tulemusel inimesi ei õpetata andmise teemal ning inimesed seega ei tea, miks ja kuidas nad võiksid annetada jumalariigi töö jaoks. Autorid väidavad, et koguduse tugevam annetamiskultuur ja visioon võiksid annetamise taset märgatavalt tõsta ning et fundamentaalne põhjus, miks enamus Ameerika kristlasi annavad ära suhteliselt vähe raha, on sellepärast, et nad ei näe andmist kui tähendusrikast ja hädavajalikku osa oma elus.²⁶² Autorid jätkavad: „Kui kõik pühendunud Ameerika kristlased annetaksid kümnendiku oma sissetulekust, lisanduks igal aastal 46 miljardit dollarit, mida saaks kasutada kirikute, organisatsioonide, teenistuste,

²⁶⁰ TV3. (9.03.2022). *Eestlased hoolivad! Selgus, kui paljud Eesti pered on annetanud raha Ukraina toetuseks*. <https://www.tv3.ee/3-portaal/ukraina/eestlased-hoolivad-selgus-kui-paljud-eesti-pered-on-ukraina-toetuseks-annetanud/> (vaadatud 12.05.2025).

²⁶¹ World Population Review. (2025). *Most charitable countries 2025*. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-charitable-countries> (vaadatud 16.05.2025).

²⁶² Smith, C., Emerson, M. O., & Snell, P. (2008). *Passing the Plate: Why American Christians Don't Give Away More Money*. Oxford University Press. (lk 168).

programmide ning ülemaailmse arengu ja abistamise rahastamiseks.²⁶³ Antud raamat võtab kokku uuringu tulemused USA kristlaskonna annetamiskultuurist, tuues välja tegurid, mis vähendavad annetamisvalmidust.

- Oma rahalise suutmatuse subjektiivne tajumine. Paljud kristlased usuvad, et neil pole piisavalt ressursse, et annetada 10% oma sissetulekust, isegi kui objektiivselt võiksid nad seda teha.
- Usaldamatus heategevusorganisatsioonide ja kirikute vastu. Annetajad on sageli skeptilised selle suhtes, kas nende annetusi kasutatakse tõhusalt ja ausalt, kartes raiskamist või väärkasutust.
- Koguduste madalad ootused annetamise osas. Paljud kogudused ei esita oma liikmetele selgeid ja kõrgemaid ootusi annetamise suhtes, mis vähendab liikmete motivatsiooni anda.
- Annetamise ebaregulaarsus ja struktuuri puudumine. Annetamine toimub sageli juhuslikult ja ilma kindla struktuurita, mis ei toeta järjepidevat ja pühendunud andmist.
- Tarbijakultuuri mõju. Tarbimisühiskond mõjutab kristlaste prioriteete, suunates tähelepanu isiklikele vajadustele ja ihaldustele, mis võib vähendada valmisolekut annetada.
- Koguduse juhtide kõhklused annetamisest rääkimisel. Paljud vaimulikud väldivad annetamise teemal rääkimist, kartes, et see võib tunduda rahakesksena või peletada liikmeid eemale.
- Kõrgem sissetulek ei tähenda tingimata suuremat annetust. Uuringud näitavad, et kõrgema sissetulekuga kristlased ei anna proportsionaalselt rohkem. Mõnikord on nad isegi vähem valmis annetama.

Tegurid, mis soodustavad annetamisvalmidust:

- Regulaarne osalemine jumalateenistustel. Uuringud näitavad, et need, kes osalevad regulaarselt jumalateenistustel, on tõenäolisemalt heldemad annetajad.

²⁶³ *Ibid.*, (lk 12).

- Selge ja inspireeriv visioon koguduses. Kui kogudus suudab esitada selge ja motiveeriva visiooni, kuidas annetused aitavad kaasa jumalariigi tööle, on liikmed valmis rohkem panustama.²⁶⁴

Need järeldused toetavad ka käesoleva töö lähtekohta – nimelt, et koguduse õpetus, juhtide eeskuju, kogukonnasisene kultuur ning teoloogiline raamistik mõjutavad märkimisväärselt usklike annetamiskäitumist. Kuigi Ameerika kontekst ja Eesti kultuuriruum on erinevad, võib nimetatud tegureid pidada üldiseiks ja ka siinsetes vabakogudustes asjakohasteks.

3.4 Ülevaade tulemustest

Uuring keskendus sellele, kuidas kogudustes õpetatakse andma või annetama ning kuidas kujunenud annetamiskultuur mõjutab liikmete annetamispraktikat.

Tulemused näitavad, et näiteks selgelt sõnastatud õpetus ja juhtide kommunikatsiooni oskus on olulised annetamisaktiivsuse mõjutajad. Kogudustes, kus on välja kujunenud tugev annetamiskultuur, on liikmete annetusaktiivsus kõrge. Lisaks ilmnes, et isiklikud usulised veendumused ja koguduse missioonitunnetus on kaalu andev annetamise järjepidevusele ja motiveeritusele. Inimesed tahavad panustada visiooniga projektidesse, millega nende süda haakub. Survestamine ja liigne annetamisele õhutamine osutusid pigem pärssivateks teguriteks. Järgnevalt käsitletakse uuringu tulemuste analüüsi, võrreldes neid kvalitatiivsete intervjuudega.

²⁶⁴ Smith, C., Emerson, M. O., & Snell, P. (2008). *Passing the Plate: Why American Christians Don't Give Away More Money*. Oxford University Press. (pt 4).

3.5 Motivatsioon

3.5.1 Valmisolek anda

Annetamismotivatsioon on üks olulisi teemasid kristlikus usuelus, mõjutades otseselt koguduste majanduslikku jätkusuutlikkust. Käesoleva uurimuse kontekstis on oluline mõista, kuivõrd koguduseliikmed tajuvad annetamist oma usupraktika lahutamatu osana ning millised tegurid kujundavad nende valmisolekut rahaliselt panustada.

Uuringu käigus analüüsiti esmalt vastajate üldist hoiakut annetamise suhtes. Andmed koondati diagrammidesse ning tulemusi käsitleti kvalitatiivse ja kvantitatiivse analüüsi abil. Küsimusele, kas annetamine oma kogudusele on normaalne osa uskliku usuelust, vastas enamus jaatavalt. Küsimusele oli võimalik vastata nii valikvastustega kui ka enda sõnastusega, viimast võimalust kasutas seitse vastajat.

Ligikaudu 90% vastanutest nõustus väitega, et finantsiline andmine oma kogudusele on loomulik osa kristlikust usuelust (vt Diagramm 1). Käesoleva töö üks eesmärke oli uurida valimi koguduste annetamisvalmidust ja see valmidus on väga hea. Ükski 312 vastajast ei väljendanud täielikku mittenõustumist, mis viitab, et uuritud kogudustes on annetamisvalmidus kõrge ning õpetusel annetamisest on tugev alus ja annetajatel on tugev sisemine motivatsioon toetada koguduse tegevust.

Ligikaudu 5–6% vastanutest olid pigem nõus annetamise vajalikkusega, ent ilmutasid teatavat ettevaatlikkust. See võib olla seotud küsimustega annetamise meetoditest, sagedusest või otstarbekusest, samuti võimalike varasemate negatiivsete kogemustega.

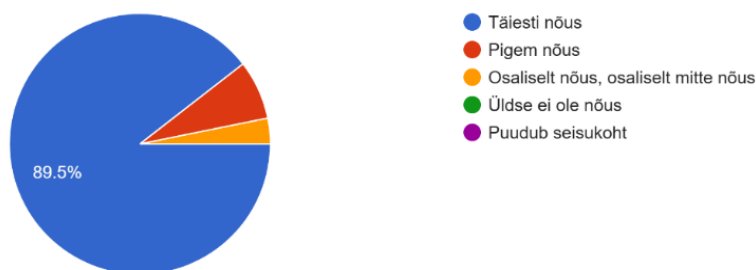
Umbes 2–3% vastanutest jäi neutraalsele seisukohale, tajudes küll annetamise vajalikkust, kuid ei toetanud tingimata igat koguduse annetuskampaaniat. Tegu on ilmselt inimestega, kes langetavad oma otsuseid kaalutletult ja projektipõhiselt.

Oluline on märkida, et vastajate seas ei olnud neid, kes oleks otseselt vastu kogudusele annetamisele või jäänud täiesti seisukohatuks. Seega võib järeldada, et annetamine on koguduseliikmete jaoks oluline ja omab sisulist tähendust.

Kokkuvõtvalt võime öelda, et uurimuses osalenud koguduste liikmed peavad kogudusele annetamist loomulikuks usu elu osaks. Sellest järeldub, et üldiselt on koguduse liikmete valmisolek panustada rahaliselt koguduse tegevustesse kõrge.

A. Palun anna hinnang järgmisele väitele: "Finantsiline andmine oma kogudusse on normaalne osa uskliku usuelust!"

Diagramm nr 1

Intervjuud pastoriga näitasid, et suurema osa koguduste sissetulekust moodustasid inimeste kümnised (70–90%)²⁶⁵ ja ülejäänud sissetulek tuli muudest annetustest. Enamus pastoreid usub, et liikmetel tuleks oma kümnis anda kohalikule kogudusele²⁶⁶ ja nad õpetavad, et annetamine ei ole mitte eelkõige oluline Jumalale, vaid annetajale,²⁶⁷ see on akt usaldusest Jumala kui kõikvõimsa allika vastu. Jumal kasutab oma töö teostamiseks inimeste annetusi, mis rõhutab koguduseliikmete rolli Tema plaanide elluviimisel.

Vabade vastuste analüüsis ilmnes, et mitmed vastajad väljendasid eelistust annetada kogudusele regulaarselt kindel summa või kindel protsent oma sissetulekust. See on

²⁶⁵ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 10: *Kui suure protsendi moodustavad teie koguduse sissetulekutest kümnised ja muud annetused?*

²⁶⁶ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 8: *Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnist?*
(Valikvastus G: Peaks olema antud kohalikku kogudusse)

²⁶⁷ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 2: *Miks me peaksime Jumalale üldse rahalisi ande tooma?*

kooskõlas töö teoreetilises osas (2.22) esitatud eeldusega, et kümnis sobib annetussummaks hästi, pakkudes regulaarsust nii annetajale kui ka annetuse saajale.

Kuigi antud küsimuse kontekstis ei olnud veel esitatud otseseid küsimusi kümnise kohta, viitab selline väljendusviis sellele, et osa vastajatest seostab kogudusele annetamist iseenesest kümnise kontseptsiooniga. See osutab sellele, et kümnise andmine on paljude jaoks iseenesestmõistetav ja sügavalt juurdunud praktika. Üks vastajatest märkis, et ta toetab oma kümnisega laste- ja noortetööd Eestis, mis tähendab, et annetused ei lähe täielikult tema kodukogudusele. Sellest hoolimata peegeldab selline tegevus pühendumist andmisele ning et on soov toetada kristlikku tööd laiemas tähenduses. Vastuste sisulise mitmekesisuse alusel on võimalik jaotada esilekerkinud hoiakud kolme üldisesse kategooriasse: positiivne hoiak andmise, mis on rajatud Piiblile; soov andmise kohta õppida; andmise barjäärid ja kogudusevälised annetused.

Kokkuvõtvalt on enamus vastajad nõus, et finantsiline andmine on kristliku elu loomulik osa. Siiski ilmnevad selgelt teadlikkuse lüngad, psühholoogilised tõkked ja vajadus empaatilise, mittesurveava õpetuse järele, eriti uute kristlaste seas.

3.5.2 Valmisolek anda võimalusel rohkem

Uuringu järgmises etapis keskenduti koguduseliikmete subjektiivsele hinnangule oma annetusvalmidusele olukorras, kus nende rahaline seisund võimaldaks suuremat panust. Küsimusele „Kas Te annaksite kogudusele rohkem, kui Teie finantsolukord seda võimaldaks?“ sai vastata valikvastustega ning soovi korral lisada ka enda sõnastatud vastus. Vabas vormis selgitusi andis 37 vastajat.

Vastustest selgub, et märkimisväärne osa ehk 41% vastanutest väljendas valmisolekut suurendada oma annetusi, kui nende majanduslik olukord seda lubaks. See viitab kõrgele annetamismotivatsioonile ja tugevale sisemisele soovile kogudust toetada. Seda hoiakut toetab ka Pauluse kirjakoht teises kirjas korintlastele, kus ta kiidab koguduse head tahet ja

kutsub neid üles viima see ellu ka praktilises annetamises.²⁶⁸ 23,3% vastanutest valis vastuseks „pigem nõus“ valmisolekule tulevikus oma annetamistaset tõsta. Ebakindlus annetusmahtude tõstmise osas võib olla põhjustatud käesolevast majandussurumisest, kõrgeenenud maksukoormusest, Eesti julgeoleku küsitavusest ja ebastabiilsusest rahvusvahelistes suhetes.

Need vastajad, kes valisid vastusevariandi „pigem nõus“, jagavad samuti valmisolekut rohkem panustada, kuid soovivad säilitada otsustusvabadust projektide osas, mida nad toetavad. Nende puhul võib annetamishoiaku tingimuslikkus väljenduda valikulises lähenemises – nad eelistavad toetada konkreetseid algatusi, mis neid isiklikult kõnetavad.

Vastajad, kes jäid seisukohale „osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus“, võivad potentsiaalselt jätkata annetustega, ent kogevad ajutisi takistusi. Nendeks võivad olla subjektiivsed tegurid, nagu näiteks koguduses kogetud rutiin, vaimne madalseis, usaldusprobleemid või organisatsioonilised muutused (nt vahetunud juhtkond). Samuti võib rolli mängida tajutud surve annetada või vähene kaasatus koguduse ellu.

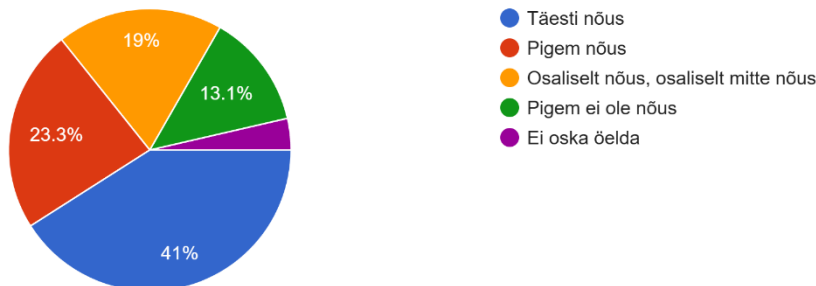
Ligikaudu 13% vastanutest ei seosta oma annetusvalmidust niivõrd rahaliste võimalustega, vaid toovad esile muid mõjutajaid, nagu isiklikud hoiakud, piiratud usaldus või varasemad kogemused. Väike osa (umbes 3%) jäi neutraalseks, märkides, et nad ei ole veel kujundanud selget seisukohta oma tulevikus tehtavate annetuste osas.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et umbes 64% vastanutest on hoiakuga, et nende kogudusele antavad annetused kasvaksid, kui nende majanduslik olukord paraneks (vt Diagramm nr 2). See kinnitab, et tugev annetamiskultuur ja selge teoloogiline raamistik mõjutavad positiivselt tulevikku suunatud annetamisotsuseid.

²⁶⁸ 2Kr 8:11; 9:2.

B. Palun anna hinnang järgmisele väitele: "Annaksin oma kogudusele siis rohkem, kui mu finantsseis seda lubaks!"

Diagramm nr 2

Ka pastoriga tehtud intervjuud toetasid seda tähelepanekut: paljud rõhutasid projektipõhise annetamise tõhusust²⁶⁹ ehk inimesed toetavad rohkem seda, mis neid kõnetab. Inimesed on tõenäolisemalt valmis andma, kui neil on selge arusaam, mida nende panus aitab saavutada. Samuti võib isegi praktiline, igapäevane vajadus koguduses kujuneda tõhusaks motivaatoriks, kui see tuuakse koguduseliikmeteni siiralt ja selgelt.

Uuringu tulemused näitavad, et koguduseliikmete annetusvalmidus on üldjoontes kõrge. Avatus Püha Vaimu juhtimisele ja valmisolek vastata vaimsele tõekele, mis suunab suuremale heldusele, on olemas. Pastorid näivad olevat oma kogudust andmise osas hästi juhendanud, kuivõrd vastustes ei ilmnenud märkimisväärset kibestumist, usaldamatust ega pettumust annetuste praktika või sageduse suhtes.

Vabades vastustes domineerisid märksõnad, nagu optimism, hoolimine, soov panustada ning valmisolek suuremaks pühendumiseks. Mitmed vastajad väljendasid, et kui nende sissetulekud tõusevad, suurendavad nad ka oma kümnist, mis osutab kümnise kui usulise praktika sügavale juurdumisele. Leidus vastajaid, kes on otsustanud anda koguni 20% oma sissetulekust, tuues põhjuseks õnnistused, mille Jumal neile on kinkinud, ning neid, kes väljendasid valmisolekut annetada rohkem, kui Jumala Vaim neid selleks juhhib. Samuti

²⁶⁹ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 8: *Missugused järgmised faktorid mõjutavad sinu arust inimeste andmist?* (Valikvastus B: Projekt, mis kõnetab inimesi).

toodi esile, et ootamatute vajaduste korral ollakse valmis kogudust täiendavalt toetama, mis kinnitab töö teoreetilises osas (2.9) tõstatatud oletust, et visioon ja väljakutsed inspireerivad annetama. Vabade vastuste analüüsi põhjal jagunevad vastused viide sisulisse kategooriasse: andmissoov, mis kasvab välja vaimulikust küpsusest ja Jumala usaldamisest; annetamist võrdsustatakse automaatselt kümnisega; annetamisanniga inimesed; annetamissoovid ka mujale annetada; need, kes tunnetavad, et on oma annetamise piiril.

Kokkuvõtvalt saab vabade vastuste kohta öelda, et enamik ei sea andmise aluseks finantsseisu, vaid südamehoiakut ja Püha Vaimu juhtimist. Samas arvestatakse ka eluoluliste piirangutega ja usutakse, et andmine kasvab koos isikliku usuga, küpsusega ja koguduse usaldamisega.

3.6 Annetamiskeskond

Pärast vastajate annetamise kohta käiva isikliku motiveerituse uurimist keskenduti järgmisena küsimusele, mil määral mõjutavad annetamisotsuseid välised tegurid ehk annetamise kontekst või keskkond. Selleks esitati neli struktureeritud küsimust, mille eesmärk oli hinnata annetamist soodustavate tegurite mõju.

Annetamiskeskonna all mõistetakse koguduse kui organisatsiooni väärtushoiakuid andmise suhtes, nende hoiakute edastamise viise (nt õpetused, lühijutlused, tunnistused), koguduse juhtkonna eeskuju ning selgust, usaldusväarsust rahaliste vahendite kasutamisel ja annetamise praktiline korraldamine.

Uuringu eesmärgiks oli mõista, kuivõrd need keskkondlikud tegurid mõjutavad annetamiskäitumist ja toetavad (või takistavad) pühendunud annetuskultuuri kujunemist kogudustes.

3.6.1 Kas annetamisest õpetatakse?

Selle alateema eesmärk oli uurida, millised tegurid koguduse kontekstis toetavad inimeste valmidust annetada. Konkreetsemalt keskendutakse küsimusele, kas vastajad tajuvad, et nende koguduses õpetatakse annetamise tähenduslikkusest ja olulisusest. Küsimusele vastati nii valikvastuste kaudu kui ka vabas vormis – avatud vastuseid esitas 14 osalejat.

Üheks oluliseks annetamiskultuuri kujundavaks teguriks kogudustes on see, millisel määral ja kuidas õpetatakse annetamise teemat koguduse avalikus sõnumis, sealhulgas jutlustes, tunnistustes jt. Pastoritega läbi viidud intervjuudest selgus, et koguduse juhid ise hindasid, et andmisest räägitakse piisavalt²⁷⁰ – mitmed märkisid, et seda teemat käsitletakse regulaarselt või vähemalt olulistel hetkedel. Samas koguduseliikmete seas läbiviidud küsitluse tulemused viitavad teatud tajutavale ebakõlale: 53,2% vastanutest olid täiesti nõus väitega, et nende koguduses õpetatakse andmise tähtsusest, ning 27,9% väljendasid „pigem nõus“ hoiakut. Seega kokku ligi 81% tajub, et annetamise teema on koguduses mingil määral esil, kuid samas ei saa järeldada, et õpetus oleks universaalselt omandatud.

Need tulemused ei viita tingimata sellele, et koguduses puuduks õpetus annetamisest, kuid tõstatavad vajaduse reflekteerida õpetuslikku selgust, järjepidevust ja koguduseliikmete kaasatust. Võimalik, et teema käsitlemisel on puudu konkreetsusest, regulaarsusest või tundlikkusest, mis aitaks kaasa õpetuse paremale vastuvõtule.

Vabade vastuste sisuanalüüsis esitati mitmeid kriitilisi ja mõtlikke tähelepanekuid: „andmisest eriti ei õpetata, julgustatakse aga küll“, „koguduses tuleks rääkida annetamise vajalikkusest“, „1,5 aasta jooksul kuulsin vaid korra teemast“, „õpetatakse, aga mitte pidevalt“, „võiks rohkem sellest rääkida“, „ei õpetata andmisest“.

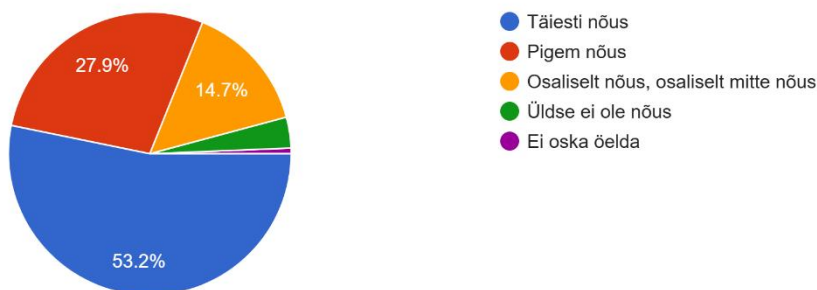
Vabade vastuste kommentaarid viitavad asjaolule, et kuigi pastorid käsitlevad annetamise temaatikat kogudustes, ei pruugi see kommunikatsioon alati liikmeteni jõuda ootuspärasel või tõhusal viisil. Tekib võimalik ebakõla pastori kavatsuse ja kuulaja vastuvõtu vahel.

²⁷⁰ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 9: *Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnisest?*

Tegemist on kommunikatsiooniteoorias hästi tuntud nähtusega: ka kõige selgemalt sõnastatud sõnumit võib vastuvõtja tõlgendada viisil, mis erineb algsest kavatsusest. Sellele tähelepanekule viitab ka Harvardi ülikooli käsitus suhtlusbarjääridest²⁷¹ ning eriti kommunikatsiooniteoreetik Paul Watzlawick, kelle sõnul „one cannot not communicate” – „inimene ei saa mitte suhelda“. Watzlawicki teooria järgi on igas suhtlusaktis erinevus selle vahel, mida räägitakse, ja mida kuulaja mõistab. See, mida me arvame öelnud olevat, ja see, mida teine inimene mõistab, ei pruugi kunagi täielikult kattuda.²⁷² Seega tuleb arvesse võtta, et annetamise õpetuse olemasolu iseenesest ei pruugi tagada, et koguduseliikmed selle ühtemoodi vastu võtaksid.

A. Meie koguduses õpetatakse andmise tähtsusest

Diagramm nr 3

Pastorid vastasid intervjuudes, et nad õpetasid andmise tähtsusest keskeltläbi kord aastas.²⁷³ Kuna enamik pastoreid nõustus, et rahast rääkimine on tundlik teema kogudustes, on tõenäoline, et võimalusel välditi sellest rääkimist. Hoolimata osade pastorite väljendatud ebakindlusest näitavad küsitlustulemused, et ligikaudu 80% koguduse liikmetest leiab, et nende koguduses räägitakse annetamisest piisaval määral (vt Diagramm nr 3). See näitab, et koguduseliikmete kogemus ja tajutav õpetuse tase ei pruugi alati

²⁷¹ Acker, M. (11.08.2023). *How to avoid common miscommunications at work*. Harvard Business Review. <https://hbr.org/2023/08/how-to-avoid-common-miscommunications-at-work> (vaadatud 4.05.2025).

²⁷² Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of human communication: A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. W. W. Norton & Company. (lk 49–52).

²⁷³ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 9: Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnisest?

kattuda pastorite enda hinnanguga. Seega võib väita, et mõnel juhul on pastorite ettevaatlikkus või ebakindlus rahateemade käsitlemisel põhjendamatult.

Liikmete tagasiside ei viita kriitilisele suhtumisele annetamise teemal – vastupidi, mitmed vastused peegeldavad ootust, et sellest räägitaks rohkem ja sisukamalt. Samas väitis ligikaudu 3% vastanutest, et nende koguduses ei käsitleta annetamise tähenduslikkust üldse. See leid on kooskõlas pastorite intervjuude tulemustega, mille kohaselt umbes 5% juhtudest ei adresseeritud andmise temaatikat koguduse juhtkonna poolt üldse. Ütleb ka pastor Tony De la Riva, et kristlased ei kasva vaimulikult kehva õpetuse tõttu.²⁷⁴ Selline tähelepanek toetab hüpoteesi, et koguduse juhtkonna hoiak õpetusse annetamisest avaldab otsest mõju liikmete annetuspraktikale ning et on olemas seos õpetuse kvaliteedi ja koguduse annetamistaseme vahel, mida ka antud uurimistöö hüpoteesis tõstatati.

Lisaks ilmus avatud vastustes ka kriitilisemaid tähelepanekuid, mille järgi mõnes koguduses peetakse annetamisteemalisi üleskutseid liiga pikalt või pealetükkivalt.

Kokkuvõtvalt võime öelda vabade vastuste põhjal, et annetamise õpetus nende kogudustes on sageli ebajärjekindel, kriisikeskne või liialt pealetükkiv, mistõttu jääb osale inimestele andmise tähendus ja eesmärk ebaselgeks. Samal ajal väljendavad teised vastanud valmisolekut ja soovi kuulda rohkem tasakaalukat ja piibellikku õpetust annetamisest.

3.6.2 Faktorid, mis motiveerivad annetama

Küsimuse „Faktorid, mis motiveerivad mind annetama“ eesmärgiks oli tuvastada peamised asjaolud, mis mõjutavad koguduseliikmete annetamisotsuseid. Lisaks struktureeritud vastusevariantidele esitati 19 avatud vastust, mis võimaldasid sügavamat sisuanalüüsi.

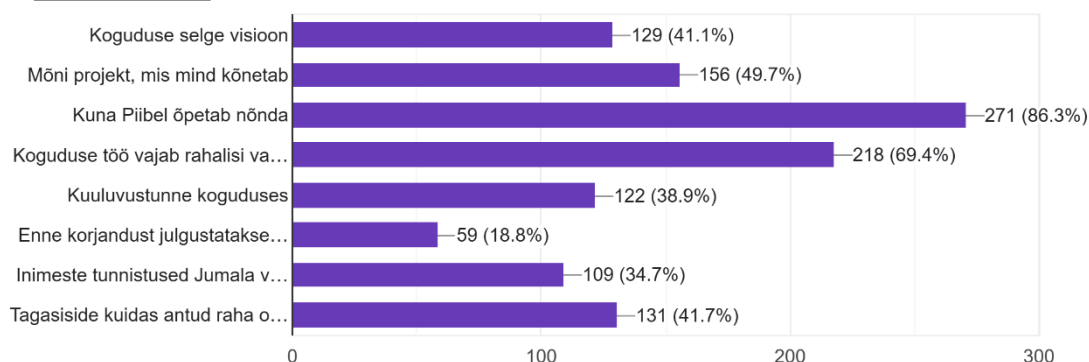
²⁷⁴ de la Riva, T. (25.06.2022). *Who should teach? Thoughts on teaching and leadership in the church.*

Firm Foundation Bible Church. <https://firmfoundationpv.org/who-should-teach-thoughts-on-teaching-and-leadership-in-the-church/> (vaadatud 30.05.2025).

Empiiriliste andmete põhjal selgus, et kõige olulisemaks motiveerivaks teguriks andmise kohta on Piibli õpetus, mille tõi välja 86,3% vastanutest. See viitab selgelt sellele, et koguduseliikmete annetuskäitumine on ennekõike teoloogiliselt motiveeritud ja rajatud Pühakirja autoriteedile, mitte emotsionaalsetele mõjutustele või olukorraspetsiifilisele õhutusele. Sellest võib järeldada, et koguduste liikmed on ühel või teisel viisil omandanud õpetust andmise kohta (isegi kui nende pastorid on olnud selles osas reserveeritud) ning et koguduseliikmed rakendavad neid põhimõtteid oma igapäevases usuelus.

B. Faktorid, mis motiveerivad mind annetama (Täida ära relevantssed)

Diagramm nr 4

Teisena nimetati liikmete tunnetatud vastutust koguduse praktilise toimimise ees – 69,4% vastanutest tõi välja, et koguduse töö vajab rahalist toetust. See osutab koguduseliikmete kõrgele pühendumustundele ning valmisolekule panustada mitte ainult teoloogilistel põhjustel – annetamist nähakse osana ühise kogukonna teenimisest ja koguduse jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Kolmandal kohal mainiti annetamise motivaatorina konkreetseid projekte või algatusi, mis inimesi isiklikult kõnetavad (49,7%). See viitab sellele, et inimesed eelistavad suunata oma annetusi selgete ja tähenduslike eesmärkide toetuseks, mis loob seose isikliku osaluse ja annetuste määra vahel. See on kooskõlas teoreetilises osas (2.9) käsitletud eesmärkidest inspireeritud hoiakuga – visioon ja väljakutsed julgustavad annetama.

Üllatuslikult osutus annetuseelne suuline või emotsionaalne julgustus – näiteks jutlustes või üleskutsetes – kõige madalama mõjuga teguriks annetamisotsustes (vt Diagramm nr 4). See viitab, et koguduseliikmete seas ei ole emotsionaalsel mõjutamisel sama kaalu kui teoloogilisel alusel või praktilisel vajadusel. Seejuures hinnatakse kõrgelt ka koguduse selget visiooni (41,1%) ja läbipaistvust rahakasutuses (41,7%), mida toetavad ka mitmed avatud vastused, milles rõhutati vajadust näha suuremat visiooni, miks kümnisest rohkem annetada.

Muud toetavad, kuid mõnevõrra vähem olulised motivaatorid olid koguduslik kuuluvustunne ning isiklikud tunnistused sellest, kuidas Jumal varustab. Arvestades, et vastajad võisid valida mitmeid vastusevariante, viitab andmestik sellele, et annetamisotsuseid kujundab tihti mitmete tegurite kombinatsioon. Samas paistab selgelt silma teoloogilise põhjendatuse ülimuslikkus, mis viitab kõrgele vaimulikule küpsusele annetamiskäitumise kontekstis.

Avatud vastustes mainiti kümnise mõistet, kuigi see ei olnud antud küsimuse fookuses – see viitab kümnise kui annetusnormi sügavale juurdumisele koguduseliikmete teadlikkuses.

Kuna käesoleva empiirilise uuringu raames ei seostatud vastajate valikvastuseid ega avatud vastuseid otseselt konkreetsete koguduste ega nende pastorite õpetuslike seisukohtadega, ei ole võimalik täpselt kalibreerida iga koguduse annetamiskultuuri vastavust seal praktiseeritava õpetusega. Uuringu autorile on siiski teada, et uuringus osales kogudusi, mille pastorid käsitlevad annetamise ja kümnise teemat regulaarselt ja rõhutatud moel, samas kui teiste koguduste juhtide puhul käsitletakse neid teemasid minimaalselt või üldse mitte. Seetõttu ei ole antud uuring ühegi konkreetse koguduse annetamistervise termomeeter, näidates täpset annetustemperatuuri koguduses, vaid toimib pigem kui termostaat, mille alusel kogudus saab reguleerida paremaks oma olemasolevat annetuskliimat.

3.6.3 Sobivate annetamiskanalite olemasolu

Järgnevas küsimuses keskenduti sellele, millist rolli mängivad kaasaegsed annetamiskanalid ning milliste kanalite kaudu tehakse kogudustes tänapäeval enim annetusi. Valikvastustele lisandus seitse avatud vastust, mis võimaldasid esile tuua ka individuaalseid praktikaid ja eelistusi.

Empiirilised andmed näitavad, et kõige enam kasutatakse annetamiseks pangaülekandeid – seda meetodit nimetas 90,4% vastanutest. Oluliseks jääb endiselt ka sularaha kasutamine, mida eelistab 57,8% küsitlusele vastanutest. Uuematest, digitaalsetest maksevõimalustest on levinuim QR-koodiga annetamine (13,7%) ja makseterminali kasutamine (10,5%). Eeldatavalt on nende kanalite kasutusmäär lähitulevikus tõusutrendis, kuna need vastavad kaasaegse ühiskonna ootustele mugavuse, kiiruse ja läbipaistvuse osas.

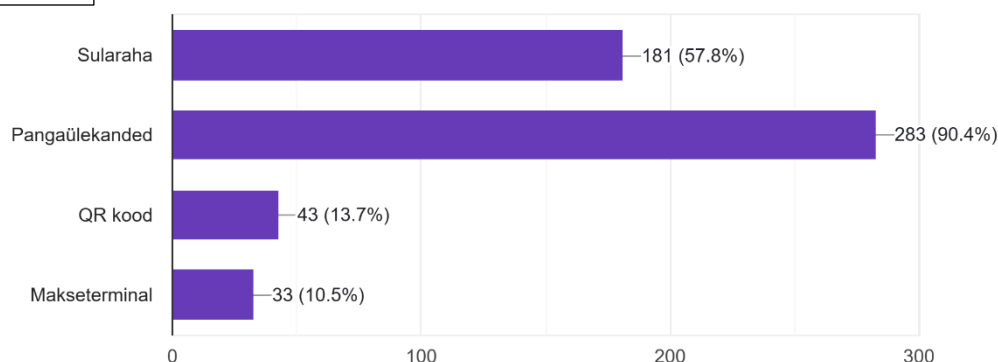
Kogudused, kes ei ole veel kasutusele võtnud kaasaegseid maksevõimalusi, peaksid tõsiselt kaaluma nende rakendamist, kuna uuringutulemused viitavad selgelt, et teatud osa koguduseliikmetest jätab kümnise või muu annetuse tegemata mitte niivõrd teadliku otsuse, vaid unustamise või sobiva võimaluse puudumise tõttu. Sellest võib järeldada, et annetamise lihtsus ja kättesaadavus mõjutavad oluliselt annetuskäitumise järjepidevust – kui annetamise võimalus jääb fookusest välja või selle teostamine ei ole piisavalt lihtne, võib annetus jääda üldse tegemata. Üks vastaja pakkus välja ka praktilise lahenduse, mille järgi võiks QR-koodid paigutada kleebistena kirikupinkide tagumistele külgedele, võimaldamaks koguduseliikmetel vahetult oma nutitelefoni abil annetusi teha.²⁷⁵ Carey Nieuwhof märgib oma artiklis „Church Giving Statistics for 2025: Who’s Giving, When, and How Much?“, et mõned kogudused on juba võimaldanud annetusi krüptorahas ning tema hinnangul võiks annetajatele pakkuda ka võimalust annetada aktsiaid.²⁷⁶

²⁷⁵ Kvantitatiivse uuringu 3. osa, küsimus A: *Minu jaoks on kõige sobivamad andmise kanalid* (märgi ära sobivad).

²⁷⁶ Nieuwhof, C. (oktoober, 2024). *Church Giving Statistics for 2025: Who's Giving, When, and How Much?* CareyNieuwhof.com. <https://careynieuwhof.com/church-giving-statistics/> (vaadatud 30.05.2025).

A. Minu jaoks on kõige sobivamad andmise kanalid (märgi ära sobivad)

Diagramm nr 5

Sularahas andmine on endiselt oluline annetamisviis, olles tõenäoliselt rohkem levinud vanemaealiste koguduseliikmete seas, kelle maksekäitumine ja -harjumused on tihti seotud traditsiooniliste viisidega.

Intervjuudes pastoritega kinnitasid kõik vastanud vaimulikud, et kaasaegsete maksevahendite (nt QR-kood ja makseterminal) olemasolu koguduse teenistusel on tähtis ning et need toetavad koguduseliikmete annetusvalmidust.²⁷⁷ Jonathan Louvis kirjutab oma artiklis „2024 Church Giving Statistics and Trends to Care About“, et ühe enam inimesi valib digitaalseid ja mobiilseid annetmismeetodeid kuna need on paindlikumad, kerged kasutada ja võimaldavad teha annetusi igal ajal ükskõik kus kohast.²⁷⁸ Samas möönsid mitmed pastorid, et kuigi nad mõistavad nende vahendite potentsiaali, ei ole nad neid praktikas veel kasutusele võtnud.

²⁷⁷ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 8: *Missugused järgmised faktorid mõjutavad sinu arust inimeste andmist?* (Valikvastus G: Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses).

²⁷⁸ Louvis, J. (jaanuar, 2024). *2024 Church Giving Statistics & Trends To Care About*. Pushpay. <https://pushpay.com/blog/church-giving-statistics-and-trends/> (vaadatud 30.05.2025).

3.6.4 Sihtotstarbeliste annetuste võimalus

Uuringu selles osas keskenduti koguduseliikmete valmisolekule osaleda sihtotstarbelistes annetuskampaaniates. Küsimusele, kas vastaja oleks valmis oma kodukoguduses lisaks tavapärasele annetamisele panustama ka erakorralistesse kampaaniatesse, vastas 307 inimest. Lisaks esitati avatud küsimus: „Milliseid muudatusettepanekuid sa teeksid koguduse juhtkonnale annetuste ja kampaaniate läbiviimise osas?“, millele laekus 91 sisulist vastust.

Empiirilised andmed näitavad, et koguduseliikmete seas valitseb kõrge valmisolek toetada sihtotstarbelisi kampaaniaid: 73,3% vastanutest nõustus või pigem nõustus väitega, et nad oleksid valmis sellistes algatustes rahaliselt osalema (vt Diagramm 6). See on kooskõlas teoreetilises osas (2.9) käsitletud eeldusega, et eesmärkidest ja kaastundest lähtuv hoiak julgustab annetama – sest konkreetne vajadus inspireerib panustama ja uued väljakutsed innustavad pingutama enam. See viitab, et koguduse juhid, sh pastorid ei peaks kartma rahateemade käsitlemist ega konkreetsete annetusprojektide algatamist. Ka üks intervjuudes osalenud pastor märkis, et teda üllatas positiivselt see, kui paljud koguduseliikmed olid valmis sihtotstarbeliselt lisaks tavapärasele annetamisele panustama.²⁷⁹

Negatiivset suhtumist väljendas vaid 6,7% vastanutest, mis osutab sellele, et annetamiskultuur kogudustes on valdavalt positiivne ja usalduslik. Tõsiasi, et ligi kolm neljandikku vastanutest on valmis panustama lisaks, näitab annetamispotentsiaali kasvu ja kutsub koguduste juhte üles sihipäraselt kampaaniaid planeerima.

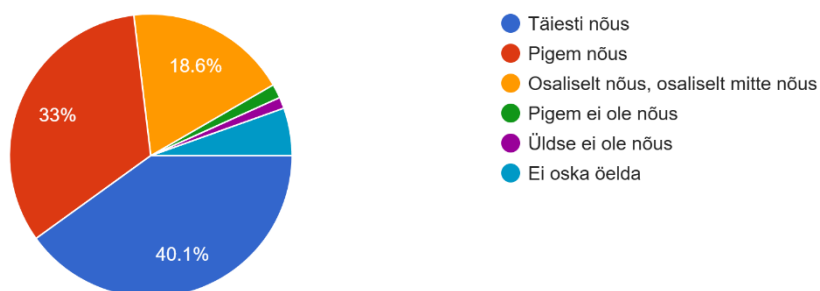
6,4% vastajatest valis vastuse „ei oska öelda“, mis võib viidata mitmele võimalikule põhjusele. Esiteks võib see osutada vajadusele kampaaniaid paremini nähtavaks teha, eesmärgistada ja selgemini infot vahendada. Lisaks tuleks kampaaniate järel anda koguduseliikmetele tagasisidet – nt milline summa koguti, milleks seda kasutati ning milline mõju sellel oli. Teiseks võib määratlemata hoiak tuleneda asjaolust, et vastaja

²⁷⁹ *Ibid.* (Valikvastus B: Projekt, mis kõnetab inimesi).

koguduses pole seni korraldatud ühtegi sihtotstarbelist kampaaniat, mistõttu puudub sellega seotud kogemus. Kolmandaks võib rolli mängida laiem ühiskondlik kontekst – näiteks negatiivsed kogemused petukampaaniatega (nt sotsiaalmeedias levitatud, kuid ebausaldusväärsed üleskutsed abivajajate toetuseks).

B. Kui mu kogudus korraldaks sihtotstarbelisi annetusi, oleksin valmis veel lisaks panustama (näiteks uue helitehnika ostmise, misjoniprojekti toetamine, jt)

Diagramm nr 6

Selle küsimuse raames oli vastajatel võimalus esitada ka ettepanekuid koguduse juhtkonnale seoses annetuste või sihtotstarbeliste kampaaniate läbiviimisega. Kokku laekus 91 vastust, mis näitab selgelt, et koguduseliikmetel on annetamise teemal aktiivne huvi ja valmisolek panustada mitte ainult rahaliselt, vaid ka arutelude ja protsesside sisulise kujundamise kaudu. Vastajate aktiivsus kinnitab, et inimesed soovivad osaleda koguduse elu kujundamises, panustada toetavasse ja läbipaistvasse keskkonda ning nad tunnevad vajadust oma arvamust selles valdkonnas väljendada.

Järgnevalt toon välja valiku küsitletute ettepanekuid, mis pakuvad olulist sisendit koguduste juhtidele, mis võiksid aidata kujundada läbimõeldumat ja kogukonnakeskset annetamiskeskkonda.

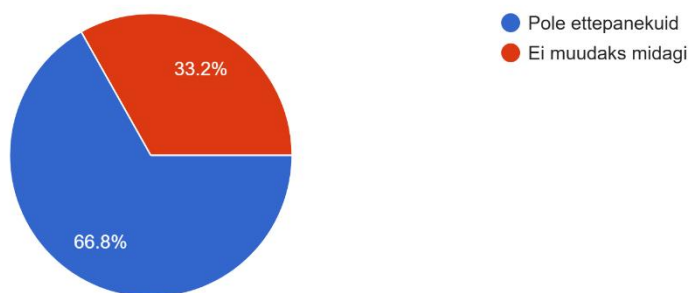
- Liikmed soovivad rohkem koolitust andmise kasulikkusest ja kümnisest.

- Liikmed soovivad saada rohkem tagasisidet, kuidas on nende annetusi kasutatud ja kuhu on jõutud projektiga, mille jaoks raha on kogutud. Soovitakse näha pilte teostatud projektide kohta.
- Interaktiivne annetusgraafik, et reaajas näha kogutud summasid.
- Liikmed soovivad, et ei võetaks ette liiga suuri projekte ning et kõik projektid peaks viidama lõpuni; kõik projektid ei peaks viima kogudusest raha välja.
- Ühel kuul aastas teha üleskutse suuremate annetuste tegemiseks (projektikuu). Kampaaniad võiksid puudutada nii sise- kui välismisjonit.
- Teavitada kogudust enne kampaania algamist mõned kuud ette, et inimesed saaksid selleks kampaaniaks raha koguda.
- Lisaks andmisele tuleks õpetada inimestele ka rahaga majandamist.
- Kui kampaaniaga kogutakse oodatust rohkem, ei soetataks automaatselt algselt plaanitust kallimaid asju, vaid et ülejääk pandaks koguduse kontole ootama õiget kasutust.
- Koguda annetusi eesmärgiga toetada oma koguduses täisajaga teenivaid töötajaid.
- Suunata kampaaniad pikaajaliselt kogudust toetavatele eesmärkidele.²⁸⁰

²⁸⁰ Kvantitatiivse uuringu 3. osa, küsimus C: *Milliseid muudatusettepanekuid sa teeks koguduse juhtkonnale annetuste ja kampaaniate läbiviimise osas?* (loetle) _____

Valiku võimalused

Diagramm nr 7

Ülejäänud 232 vastajat (66,8%), kes ei esitanud omapoolseid ettepanekuid, olid tõenäoliselt kas rahul kehtiva olukorraga, ei omanud konkreetseid ideid muudatusteks või ei leidnud piisavalt aega, et küsitluse selle osaga süvitsi tegeleda. Samas 33,2% vastajatest märkisid selgesõnaliselt, et nad ei muudaks annetuskampaaniate osas midagi. See võiks viidata kõrgele rahulolu- ja usaldustasemele koguduse senise annetuskorralduse suhtes. Antud tulemus võimaldab järeldada, et vähemalt osades kogudustes on kujunenud välja toimiv ja liikmete poolt aktsepteeritud annetamiskeskond, mis ei tekita vajadust olulisteks struktuurseteks muudatusteks.

Kokkuvõttes näitavad ettepanekud, et koguduseliikmed soovivad annetuste ja kampaaniate osas olla teadlikud, kaasatud, informeeritud ja nendes kaasa rääkida. Joonistub välja, et hästi korraldatud, läbipaistev ja vaimselt ning praktiliselt mõtestatud annetamiskultuur toetab koguduse terviklikku arengut ja suurendab osadust liikmete ning juhtkonna vahel.

3.7 Fookus kümnisele

3.7.1 Kümnise definitsioon

Kümnise temaatika käsitlemisel alustati uuringut kümnise mõiste määratlemisega. Küsimusele esitati valikvastused, millele oli lisatud võimalus anda ka enda sõnastatud vastus – kokku laekus 58 kommentaari. Küsimuse eesmärk oli kaardistada, milline on koguduseliikmete arusaam kümnise osas.

Uuringu tulemused näitavad, et valdav enamus vastanutest (81,7%) samastub seisukohaga, et kümnis on 10% sissetulekust, mis kuulub Jumalale. See näitab, et traditsiooniline kümniseõpetus on Eesti vabakogudustes laialt levinud. Samale positsioonile asusid ka kõik intervjuueeritud pastorid, mis viitab õpetuslikule järjepidevusele ja koguduste vahelisele ühisosale kümnise käsitluses.

Teiseks enim toetust leidnud väide (64,2%) oli, et kümnis on mõeldud kohaliku koguduse töö toetamiseks. See näitaja osutab, et liikmete jaoks ei ole kümnis pelgalt usuline rituaal, vaid teadlik panus koguduse jätkusuutlikku tegevusse. Vastajad ei käsitle end „vaimse teenuse tarbijatena“, vaid väljendavad panustamisvalmidust ja vastutust koguduse ülesehitamise ees. See hoiak on kooskõlas pastorite intervjuudest selgunud põhimõttega, mille järgi tuleks kümnis suunata kodukogudusse, kus seda saab kasutada koguduse teenimiseks²⁸¹ ja misjonitööks kogukonnas. See on kooskõlas ka töö teoreetilises osas (2.9) käsitletud eeldatava hoiakuga, mille kohaselt annetamine lähtub mõistmisest – hoiakust, et koguduse toimimine vajab rahalist toetust.

Ainult üks pastor märkis, et osaliselt võiks kümnist suunata ka väljapoole kogudust, eeldusel, et see teenib Jumala kuningriigi laiemat eesmärki.

Kolmandal kohal oli arusaam, et kümnis on üks piibellik andmise viis (62,8%), mis näitab, et liikmetel on kas isiklikult väljakujunenud piibellik arusaam kümnisest või nad usaldavad vaimulike juhendamist selles küsimuses.

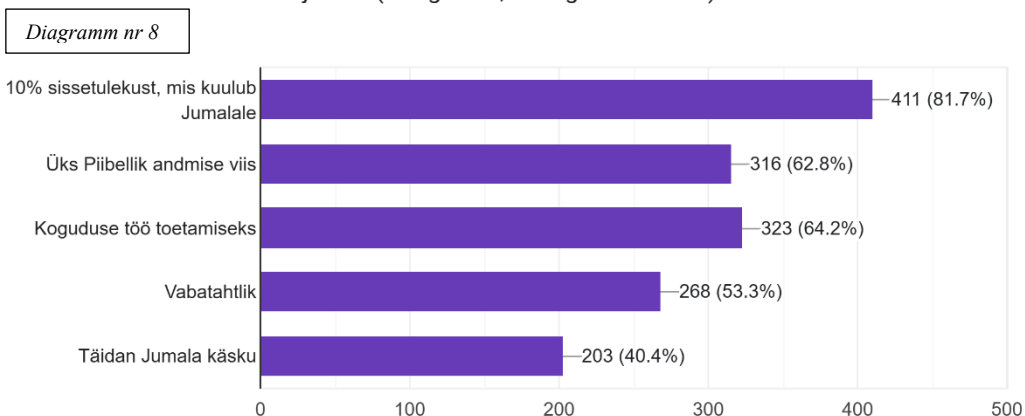
²⁸¹ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 5: *Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnist?* (Valikvastus 7: Peaks olema antud kohalikku koguduse).

Uuringust ilmnes ka, et rohkem kui pooled vastanutest (53,3%) pidasid kümnise andmist vabatahtlikuks. See tulemus viitab olulisele teoloogilisele pingeväljale: ühelt poolt nähakse kümnist Jumala omandina ja käsuna, teiselt poolt käsitletakse seda vabatahtliku aktina. Samas osutab 40,4% vastajate arvamus sellele, et kümnise andmine on Jumala käsu täitmine – need vastajad ei märkinud kümnist vabatahtlikuks, siis tõendab see, et küsimust mõistetakse erinevalt, arvatavasti sõltuvalt teoloogilisest ja konfessionaalsest taustast.

Huvitaval kombel selgus intervjuudest, et umbes 20% pastoritest ei käsitlenud kümnist vabatahtliku andmisvormina²⁸², teisisõnu, pastoriid usuvad liberaalsemat teoloogiat kui nende liikmed, mis võib olla põhjustatud põlvkondlikust rangemast (vanemad inimesed) või leebemast (nooremad inimesed) lähenemisest kümnisele.

Kokkuvõtlikult saame väita, et kümnis on Eesti vabakogudustes jätkuvalt tugeva teoloogilise ja praktilise kandepinnaga nähtus, mida enamik liikmeid käsitleb Piibli-põhise ja kogudust teeniva toiminguna, olgugi et mõistetakse pisut erinevalt selle kohustuslikkust ja rakendamisviisi.

A. Kümnis tähendab minu jaoks (märgi kõik, millega oled nõus)

²⁸² *Ibid.* (Valikvastus 6: Hea ja vabatahtlik andmise viis)

Samuti nähtub kvalitatiivsetest intervjuudest, et pastorite õpetus kümnnise teemal varieerub oluliselt: mõned rõhutavad selle andmisvormi hädavajalikkust ning käsitlevad kümnnist miinimumnõudena, samas kui teised seda teemat vältisid või mainisid seda ainult möödaminnes.²⁸³

Kontrast õpetuse ulatuse ja rõhuasetuste vahel näitab, et koguduste kümnnisepraktikat mõjutab tugevalt juhtkonna (eriti pastori) teoloogiline raamistik, isiklik eeskuju ja õpetuse järjepidevus. AZ Research Consult läbiviidud uurimistöös kinnitatakse, et pastori õpetusel ja isiklikul eluviisil on mõju koguduse liikmete vaimulikule pühendumisele, sealhulgas nende annetamisvalmidusele.²⁸⁴ Peame siinkohal meeles pidama, nagu ütleb Dr Francis Myles, et „interneti tulekuga ei saa pastorid mõelda, et nad on ainsad, kes avaldavad mõju oma liikmete suhtumistele kümnnise andmisest“²⁸⁵ Kvalitatiivse uuringu käigus ilmnis, et kolmes koguduses, mille pastorid tunnistasid, et kümnnise teemat käsitletakse harva,²⁸⁶ moodustas kümnnis koguduse sissetulekust vaid 20–60%.²⁸⁷ Kõigis ülejäänud intervjuudes hinnati kümnnise osakaal koguduse kogutulust olevat vahemikus 70–90%.²⁸⁸ See võib osutada seosele pastori õpetuse selgusele kümnnisest ja liikmete kümnniseandmise aktiivsuse vahel.

Avatud vastuste sisuanalüüsist ilmnis samuti mitmekesine arusaam kümnnisest, mis võimaldas jaotada vastajad nelja temaatilisse rühma:

1. Need, kes annavad kümnnist vaimuliku printsiibi alusel oma usalduse ja tänu peegeldusena.
2. Need, kes peavad seda Vana Testamendi iganenud seaduseks, mis ei kehti Uue Testamendi kristlastele.

²⁸³ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 1: *Kuivõrd sa leiad, et rahateemadel koguduses rääkimine on tundlik teema, mida tahaks pigem vältida?*

²⁸⁴ AZ Research Consult. *The impact of pastor lifestyle to church members and growth*. <https://azresearchconsult.com.ng/project-the-impact-of-pastor-life-style-to-church-members-and-growth/> (vaadatud 30.05.2025).

²⁸⁵ Myles, F. (2018). *Tithes of Honor: Tithing Under the Order of Melchizedek*. Scottsdale, AZ: Francis Myles International. (lk 11).

²⁸⁶ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 9: *Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnnisest?*

²⁸⁷ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 10: *Kui suure protsendi moodustavad teie koguduse sissetulekust kümnnised ja muud annetused?*

²⁸⁸ *Ibid.*

3. Need, kes näevad oma kümnnise andmises praktilist tuge kogudusele.
4. Need, kelle jaoks kümnnise andmine on kontekstipõhine ja paindlik valik.

Kuna enamik vastanutest määratles kümnnist kui kümnnendikku sissetulekust, mis kuulub Jumalale,²⁸⁹ võib järeldada, et kümnnise mõiste on koguduseliikmetele selge. Samas ilmnes, et osa vastajatest peab kümnnise põhimõtet küll teoloogiliselt oluliseks ja pühaks, kuid ei suuna seda täielikult oma kogudusse.²⁹⁰

3.7.2 Kümnnise käsitus kohalikus koguduses

Selles alapeatükis keskendutakse kümnnise teema käsitlemise sagedusele koguduse õpetuspraktikas. Uuriti, kui regulaarselt kümnnisest räägitakse ning milline on koguduseliikmete hinnang selle temaatika vajalikkusele. Lisaks valikvastustele oli vastajatel võimalus lisada oma seisukohti avatud vastuste kaudu – neid andis 24 inimest, tuues esile nüansse ja hoiakuid, mida struktureeritud küsimus ei hõlmanud.

Koguduseliikmete tagasiside näitab, et valdav osa (61%) vastanutest leiab, et nende koguduses räägitakse kümnnisest aeg-ajalt. 19,6% vastanutest märkis, et teemat käsitletakse sageli, samas kui 16% hinnangul räägitakse sellest pigem harva või üldse mitte (vt Diagramm nr 9). Siin joonistub välja, et kuigi kümnnise teema on kogudustes teada, on õpetamise intensiivsus koguduste lõikes erinev ning mitte kõik liikmed ei taju käsitlust piisavalt selge või järjepidevana.

Samuti tuleb arvesse võtta, et igasugu õpetuse tajumisel on inimeste kuulamiskogemus ja teema tajumine subjektiivsed. Mida üks koguduseliige tajub jutluses korduva ja rõhutatuna, võib teisele jääda täielikult märkamatuks. Seda nähtust kirjeldatakse kommunikatsiooniteoorias kui selektiivset kuulmist – protsess, mida võiks kokkuvõtvalt

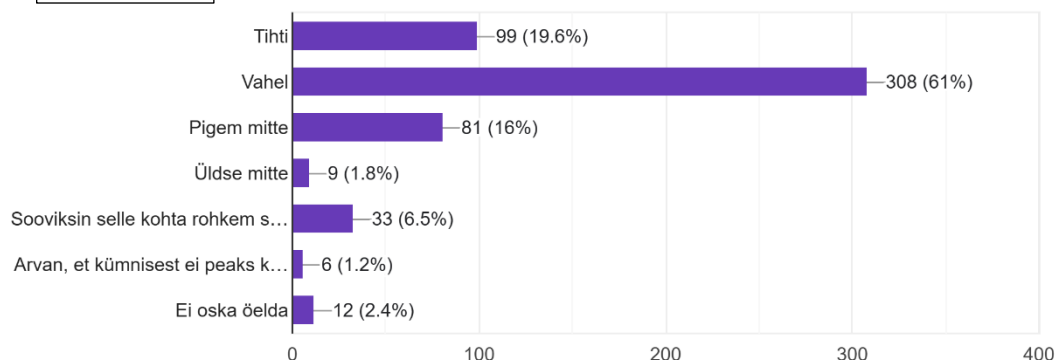
²⁸⁹ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 5: *Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnnist?* (Valikvastus 2: 1/10 sissetulekust).

²⁹⁰ Kvantitatiivse uuringu 4. osa, küsimus B: *Minu koguduses õpetatakse kümnnisest.* Muu (kirjuta, mida sina arvad) _____

kirjeldada kui keskendumist teatud sõnumitele, lähtudes oma huvidest, uskumustest, emotsionaalsest seisundist või hetkeolukorrast.²⁹¹ Aju filtreerib infot, eelistades seda, mida peetakse isiklikult tähenduslikuks või aktuaalseks.²⁹² Taju mõjutab ka osalemissagedus jumalateenistustel. Isikud, kes külastavad kogudust ebaregulaarselt (nt kord kahe kuu jooksul), võivad sattuda kuulma jutlusi, mis käsitlevad sarnaseid teemasid, mistõttu võib neis kujuneda mulje, et mõnda teemat, sealhulgas kümnist, rõhutatakse ebaproportsionaalselt palju. Sellest lähtuvalt tuleb siinseid uuringutulemusi tõlgendada teatud määral subjektiivselt.

B. Minu koguduses õpetatakse kümnisest

Diagramm nr 9

Kogutud andmed viitavad siiski sellele, et enamikus kogudustes käsitletakse kümnise teemat pigem aeg-ajalt kui regulaarselt. Seda kinnitavad ka intervjuud pastoriga, kelle vastustest ilmnes sarnane muster: osa pastoreid väldib kümnise teema käsitlemist täielikult, teised puudutavad seda harva ning vaid vähesed pööravad sellele süstemaatiliselt tähelepanu.²⁹³ Nende intervjuude ja liikmete tajude vaheline kooskõla viitab sellele, et pastori rõhuasetus ja õpetuse sagedus korreleeruvad otseselt sellega, kuidas liikmed kümnise teema olulisust tajuvad. Jonathan Parnell kirjutab oma artiklis „Pastors Are

²⁹¹ WebMD. *Selective Listening: What It Is and How It Works*.

<https://www.webmd.com/brain/what-is-selective-listening> (vaadatud 17.05.2025).

²⁹² Shinn-Cunningham, B. G. (2008). *Object-based auditory and visual attention*. *Trends in Cognitive Sciences*, 12(5), 182–186. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2008.02.003> (vaadatud 17.05.2025).

²⁹³ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 9: Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnisest?

Teachers First“, et koguduse õpetamine ei ole tänapäeva pastorate tegevuses enam kesksel kohal.²⁹⁴ Samuti on üks Pauluse toodud nõuetest koguduse ülevaatajale see, et ta oskaks hästi õpetada.²⁹⁵

Oluline on esile tõsta, et 6,5% vastanutest väljendas selgesõnaliselt soovi saada rohkem teavet kümnnise kohta. Kuigi see protsent ei ole kõrge, ei tohiks järeldada, et ülejäänud vastajad on teemast ammendavalt aru saanud. Pigem näitab see, et olemas on arvestatav grupp inimesi, kes tajub vajadust sügavama õpetuse või arutelu järele kümnnise teemal.

Vaid 1,2% vastanutest leidis, et kümnnise teemast ei peaks koguduses üldse rääkima. Siiski ei tähenda see, et need vastajad eitaksid andmise tähtsust kui uskliku elu osa. Nagu varasemalt on osutatud (vt Graafik nr 1), peetakse andmist üldiselt oluliseks osaks kristlikust elust. Põhjused selle seisukoha taga võivad olla seotud isiklike negatiivsete kogemustega või on kümnnise õpetuse puhul tajutud liigset surveavaldamist.

Lisaks võivad sellist hoiakut mõjutada teatud teoloogilised tõlgendused, mida käsitleti töö teoreetilises osas – näiteks arusaam, et kümnnis oli seotud Vana Testamendi seadustega ning see ei ole enam kohaldatav Uue Testamendi usklikele. Ühe vastaja näitel ilmnes ka seisukoht, et kümnnist ei anta seetõttu, et selle andmine ei ole nendele toonud oodatud finantsilist õnnistust – seisukoht, mis peegeldab õpetuse mõju teemal „Kümnnise sidumine finantsõnnistusega“, mida käsitleti samuti töö teooriaosas (2.21).

Avatud vastuste sisuline kokkuvõte on võimalik jaotada kahte gruppi:

1. Kümnnisest õpetatakse pigem harva või möödaminnes.
2. Annetajatel on kümnniseõpetuse osas segadus ehk puudub ühtne arusaam kümnnise andmisest.

²⁹⁴ Parnell, J. (21.09.2022). *Pastors are teachers first: A paragraph that reformed my ministry*. Desiring God. <https://www.desiringgod.org/articles/pastors-are-teachers-first> (vaadatud 30.05.2025).

²⁹⁵ 1Tim 3:32; 2Tim 2:24.

Kokkuvõtvalt näitab peatükk, et kümnise andmine kogudustes on mitmetahuline nähtus, mille aluseks on ennekõike teoloogiline veendumus, kuid millele lisanduvad ka harjumused, ootused ja vajadus kogeda Jumala ustavust. Andmine seega on peegeldus usulisest identiteedist, suhetest Jumalaga ja kuulumisest kogukonda.

3.7.3 Motiivid kümnise annetamiseks

Selles alapeatükis analüüsitakse, millised tegurid mõjutavad koguduseliikmete motivatsiooni kümnist anda. Küsimuse all oli, mis motiveerib kümnist andma. Küsimustikus esitati valikvastused, millele lisandus ka võimalus vastata enda sõnadega – kokku laekus 19 avatud vastust.

Uuringu tulemused (vt Diagramm nr 10) näitavad, et kõige olulisemad motivaatorid kümnise andmisel on tänuheel ja armastus Jumala vastu (85,1%) ning Piibli õpetus (69,1%). Viimane toetab töö teoreetilises osas (ptk. 2.9) esitatud eeldust, et annetamise üheks oluliseks motiiviks on sõnakuulelikkusele rajatud hoiak.

Need kõrged näitajad viitavad koguduseliikmete vaimulikule küpsusele – kümnise andmist ei tajuta mitte niivõrd kohustuse või kasusaamise vahendina, vaid vastusena Jumala headusele ja armule. See arusaam on kooskõlas Vana Testamendi kümnisepraktikaga, kus kümnis anti vastusena Jumala õnnistustele, mitte kui eeldus või vahetuskaup nende saavutamiseks. Jonathan Brenneman sõnastab seda nii: „Õpetada, et õnnistuse töötus sõltub kümnisest, läheb vastuollu Galaatia kirjaga. Pühakirja järgi pole kahtlust, et õnnistuse töötus tuli esmalt, ja sellele lisandus kümnise teema.“²⁹⁶ Või nagu ütleb Matthew Narramore: „Me tegutseme teistsuguse perspektiiviga. Jumal on juba kõik meile andnud Kristuses. Me ei tee asju, et teenida välja õnnistusi. Kui andmine on rajatud armastusele inimeste vastu ning usule, et Jumal on juba kõik meile andnud, siis on see kooskõlas tõega.“²⁹⁷

²⁹⁶ Brenneman, J. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press. (lk 104).

²⁹⁷ Narramore, M. E. (2004). *Tithing: Low-Realm, Obsolete & Defunct*. Graham, NC: Tekoa Publishing. (lk 77).

Teoloogiline alus kümnise andmiseks on koguduseliikmete seas üldjoontes tugev – ligikaudu 70% vastanutest viitasid oma andmise motivatsiooniks Piibli õpetusele. Meie teoloogia mõjutab meie käitumist, „mida usume, kujundab me igapäeva otsuseid ja tegutsemisi,“²⁹⁸ leidis National Church Life Survey 2021 aastal tehtud uuring. Christian Stewardship Networki kodulehel olevas artiklis „Two Reasons Why People Don’t Give to the Church“ on osutatud, et paljud kristlased ei anneta kogudusse, kuna neile pole korrektselt õpetatud, mida Piibel räägib andmise kohta.²⁹⁹ Samas näeme, et umbes kolmandik liikmetest vajaks sügavat ja järjepidevat õpetust kümnise tähendusest.

Huvipakkuv on ka asjaolu, et 43,1% vastajatest nimetas üheks motivaatoriks finantsõnnistuse ootust. See käsitlus põhineb sageli Vana Testamendi tekstil (Ml 3:10–12), millele tuginesid ka mitmed küsitletud pastorid (40%), kes tõid selle välja oma kümnise õpetuse alusena.³⁰⁰

Antud küsimuse tulemused näitavad, et kogudusepoolne kümnise ootuse tunnetus ei ole peamine liikmete motivaator – vaid 13,8% vastanutest märkisid, et annavad kümnist seetõttu, et kogudus seda neilt ootab. Valdav enamus (61,2%) nimetas oma andmise põhjuseks isiklikku soovi toetada koguduse tegevust ja nägi koguduse rahavajadust reaalse ja tähendusliku panustamise võimalusena. Seega on andmise motivaatoriks enamasti inimese isiklik suhe Jumalaga ning soov olla osa koguduse missioonist, mitte organisatsiooniline nõue. Nagu öeldud mängivad välised mõjutajad, nagu sotsiaalne surve või kollektiivne ootus, kümnise andmisel marginaalset rolli (13,8%).

²⁹⁸ NCLS Research. (2022). *Faith shapes decisions, actions and identity*.

<https://www.ncls.org.au/articles/faith-shapes-decisions-actions-and-identity/> (vaadatud 1.06.2025).

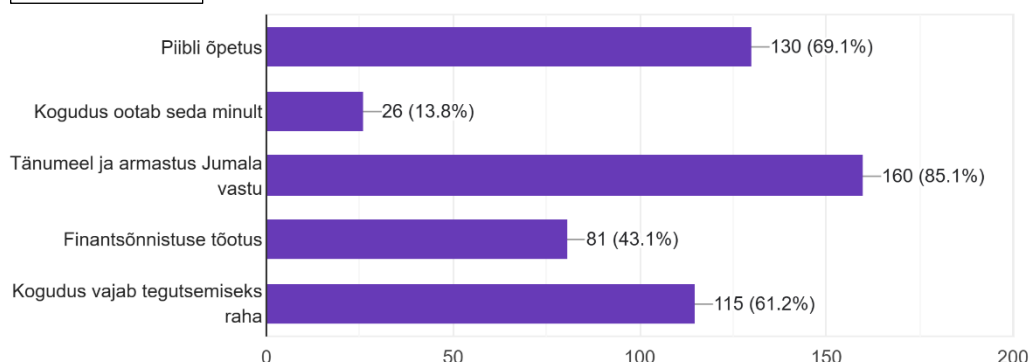
²⁹⁹ Christian Stewardship Network. (30.09.2020). *Two Reasons Why People Don't Give to the Church*.

<https://www.christianstewardshipnetwork.com/blog/2020/9/30/two-reasons-why-people-dont-give-to-the-church> (vaadatud 30.05.2025).

³⁰⁰ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 3: *Missugusel piibellikul alusel anname kümnist täna?*

C. Mind motiveerib kümnnist andma (märgi ära sobivad)

Diagramm nr 10

Pastoritega läbi viidud intervjuude põhjal ilmnas, et mitmed vaimulikud õpetavad kümnnisest Malaki 3:10 kirjakoha põhjal, ³⁰¹ rõhutades selle eesmärki kui koguduse materiaalse varustamise vahendit. See kajastub ka liikmete motivatsioonis: 61,2% nimetasid koguduse töö toetamise vajadust üheks oma andmise põhjuseks, mis veel kord kinnitab tugevat seost kantslist kõlava teoloogia ja liikmete usulise praktika vahel.

Avatud vastuste analüüs (19 vastust) näitas, et kümnnist peetakse sageli iseenesestmõistetavaks andmise vormiks, seda antakse ka finantsõnnistuse ootuses ning kui antakse tavapärasest suuremaid summasid, siis nende puhul järgitakse Püha Vaimu juhtimist.

Väike osa vastajaid väljendas, et nad ei praktiseeri kümnnist traditsioonilises mõttes. Mõned neist toetasid kogudust muul viisil või ei pidanud kindlaksmääratud kümnendiku andmist vajalikuks, viidates isiklikule kümnnise teoloogia tõlgendusele.

Kokkuvõtvalt analüüsiti peatükis kümnnise andmise motiive, millest peamised olid tänumeel, armastus Jumala vastu ja Piibli õpetus.

³⁰¹ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 6: *Kellele me anname kümnnist? Jumalale? Kogudusele? Inimestele?*

3.7.4 Kümnnise andmise regulaarsus

Selles alapeatükis käsitletakse kümnnise andmise regulaarsust koguduseliikmete seas. Vastajad said valida kahe valikvastuse vahel – kas nad annavad kümnnist regulaarselt või aeg-ajalt. Lisaks esitati 27 avatud vastust, mis võimaldasid paremini mõista inimeste andmiskäitumise regulaarsust.

Töö teoreetilises osas defineeriti kümnnis kui järjepidev ja proportsionaalne andmise viis, mis on suunatud kohaliku koguduse toetamiseks. Uuringutulemustest (vt Diagramm nr 11) ilmnes, et 77,5% vastanutest annab kümnnist regulaarselt, samas kui 22,5% ei jäta seda täiesti tegemata, vaid teeb seda aeg-ajalt. See näitab valdavat järjepidevust kümnnise praktiseerimisel uuritud kogudustes.

Juba jutuks olnud pastorige reserveeritus raha teemadel rääkimisel³⁰² - tulemuste kohaselt ei ole 26,7% pastorigest õpetanud kümnnise teemal üldse ning 20% käsitlevad seda maksimaalselt korra aastas³⁰³, siis võib selline harv või puuduv õpetus otseselt või kaudselt mõjutada koguduseliikmete annetamiskäitumise järjepidevust.

Seda oletust kinnitavad ka 9. diagrammi andmed, kus on näha, et vaid 19,6% vastanutest märkis, et nende koguduses räägitakse kümnnisest tihti, samas kui 16% leidis, et teemast räägitakse harva ning 1,8% väitis, et kümnnise õpetus koguduses täielikult puudub.

Avatud vastuste analüüs kinnitas kvalitatiivse uuringu tulemusi. Vastustes rõhutati, et teema käsitlemist välditakse või tehakse seda ebamugavustundega. Mõned näited koguduseliikmete kommentaaridest: „Pastori ülesandeid täitev juhatuse esimees pigem väldib teemat“, „pole väga kümnnisest õpetamist tähele pannud“, „vist peljatakse olla pealetükkiv“, „kord aastas“, „pastor väga ei julge, sest see on ikka veel tabu mõnede jaoks“, „ehk võiks seinale info panna, kuhu saab kümnnist kanda ja mõned kinnitavad kirjakohtade lisada“, „arvan, et sellest peaks oluliselt tihemini rääkima“, „natukene häbenetakse rääkida

³⁰² Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 1: *Kuivõrd Sa leiad, et rahateemadel koguduses rääkimine on tundlik teema, mida tahaks pigem vältida?*

³⁰³ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 9: *Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnnisest?*

sellest“.³⁰⁴ Need vastused peegeldavad kuidas liikmed kümnise teema õpetamise sagedust oma koguduses tajuvad.

Neist vastanutest, kes ei anna kümnist regulaarselt, selgitas osa, et nad lihtsalt unustavad selle tegemise või et nende rahaline olukord ei võimalda järjepidevat andmist. Teised mainisid, et teoloogiline segadus kümnise tähendusest on neid takistanud selle praktiseerimisel.

Võrdlus Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuringutega (nt Barna Group), mille järgi vaid umbes 42% kristlastest annab regulaarselt kümnist,³⁰⁵ näitab, et Eesti vabakoguduste küsitletud valimis on kümnisepraktika märksa paremini juurdunud – koguni 77,5% annab kümnist järjepidevalt (vt Diagramm nr 11). See näitaja on kõrge ning kinnitab, et vaatamata õpetuse ebaühtlusele on isiklik pühendumus ja andmise harjumus olulisel määral kinnistunud. Ameerika Ühendriikides on kümnise andmise praktika viimastel aastatel langustrendis. Uuringud näitavad, et kuigi paljud kirikuskäijad toetavad kümnist kui kontseptsiooni, on regulaarne andmine vähenenud. Näiteks 2023. aasta uuringu kohaselt ütles 10% vastanutest, et kümnis ei kehti enam tänapäeval, mis on kahe protsendipunkti tõus võrreldes varasemate aastatega.³⁰⁶ Selle languse põhjused on mitmekesised. Ed Schneider ThM arutleb, et põhjused võivad olla ühelt poolt majanduslikud, nagu elukalliduse tõus ja võlgade koormus, eriti noorema põlvkonna seas. Teiselt poolt on märgata usalduskriisi religioossete institutsioonide suhtes, kus annetajad kahtlevad, kas nende annetusi kasutatakse vastavalt Piibli põhimõtetele.³⁰⁷ Lisaks on Ameerika Ühendriikides täheldatud üldist „helduse kriisi“, kus vähem inimesi annetab registreeritud heategevusorganisatsioonidele, osaliselt seetõttu, et nad eelistavad otsest abi ja kogukondlikku toetust traditsiooniliste annetuste asemel.³⁰⁸

³⁰⁴ Kvantitatiivse uuringu 4. osa, küsimus B: *Minu koguduses õpetatakse kümnisest.* (Muu: selgita) _____

³⁰⁵ Barna Group. (7.09.2022). *What is a tithe? New data on perceptions of the 10 percent.*
<https://www.barna.com/research/what-is-a-tithe/> (vaadatud 26.05.2025).

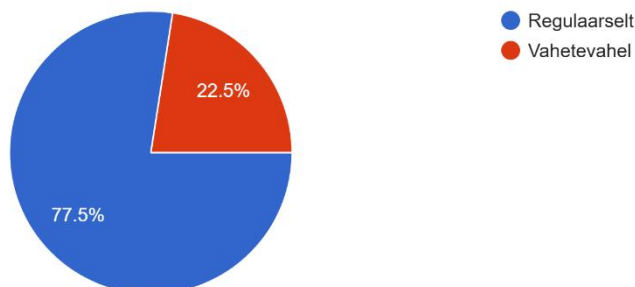
³⁰⁶ Washington Times. (26.04.2023). *Churchgoers back tithing, but many struggle to give regularly: Survey.* <https://www.washingtontimes.com/news/2023/apr/26/churchgoers-back-tithing-many-struggle-give-regula/> (vaadatud 12.05.2025).

³⁰⁷ Schneider, E. D. *Christian Understanding.*
<https://christianunderstanding.wordpress.com/author/revedschneider/> (vaadatud 11.05.2025).

³⁰⁸ Ford, C. (6.12.2024). *The Generosity Crisis: Why Americans Are Donating Differently.* Giving

D. Ma annan kümnist (loetle)

Diagramm nr 11

Seega võib tunnustada Eesti vabakoguduste liikmete head annetamisvalmidust, mis puudutab nii ustavat kümnise andmist kui ka muude koguduse tööharude toetamist.

Avatud vastuste põhjal saame järeldada, et neil, kes ei ole regulaarsed kümnise andjad, on see seotud nende ebastabiilse majandusliku olukorraga, teoloogilise arusaamaga või muude hoiakutega (nt „kui tuleb meelde“, „tahaks anda regulaarselt, aga koguduses on selle teema ümber palju segadust ja negatiivseid emotsioone“).

Kokkuvõtvalt näeme, et Eesti vabakoguduses on märkimisväärne kümnise andjate osakaal ja kümnist antakse pigem regulaarselt, ja annetamiskultuur on Eestis (valimi kogudustes) täna parem kui Ühendriikides uuritud kogudustes.

3.7.5 Millest kümnist antakse

See alapeatükk käsitleb neid majanduslikke allikaid või varalisi vahendeid, millest koguduseliikmed kümnist annavad. Eesmärk oli kaardistada, kuivõrd laiapõhjaselt praktiseeritakse kümnise andmist – kas seda seostatakse üksnes palgatuluga või ka muude sissetulekuvormidega, nagu investeeringud, kingitused või juhuslikud tulud. Kvantitatiivsele küsimusele lisandus 38 avatud vastust, mis võimaldasid avada vastajate isiklike arusaamu ja praktikaid detailsemalt.

Uuringu tulemused (vt Diagramm nr 12) näitavad, et enimlevinud allikaks, millest kümnist antakse, on netopalk – selle tõi välja 76,1% vastanutest. Teisele kohale jäävad rahalised kingitused (35,2%) ning kolmandale investeringutest saadav tulu (27,3%). Märkimisväärne osa vastajatest (19,9%) andis kümnist ka juhuslikest või ootamatutest rahasummadest (nt leitud raha), tõlgendades neid Jumala õnnistusena. Selline hoiak lähtub tänu-meelsusest ning sügavast usaldussuhtest Jumalaga kui kõigi heade andide allikaga.³⁰⁹

Uuringu kvalitatiivses osas, sh pastoritega tehtud intervjuudes,³¹⁰ ilmnes, et kogudustes ei ole välja kujunenud selget ja ühtset arusaama, kas kümnist tuleks anda bruto- või netopalgast. Sellise ühtse arusaama puudumine kajastub tõenäoliselt ka koguduste õpetuses, mistõttu vaid vähemus (20,5%) annab kümnist brutotulust. Vastupidi, enamik on praktikas valinud netopõhise arvestuse, mida võib mõista kui pragmaatilist või mugandatud lähenemist, mis ei pruugi põhineda teoloogilisel kaalutlusel.

19,9% annab kümnist ka leitud rahast, seostades isegi juhuslikku sissetulekut Jumala õnnistusena, mis näitab inimeste usaldust Jumala vastu, kellest kõik hea lähtub.

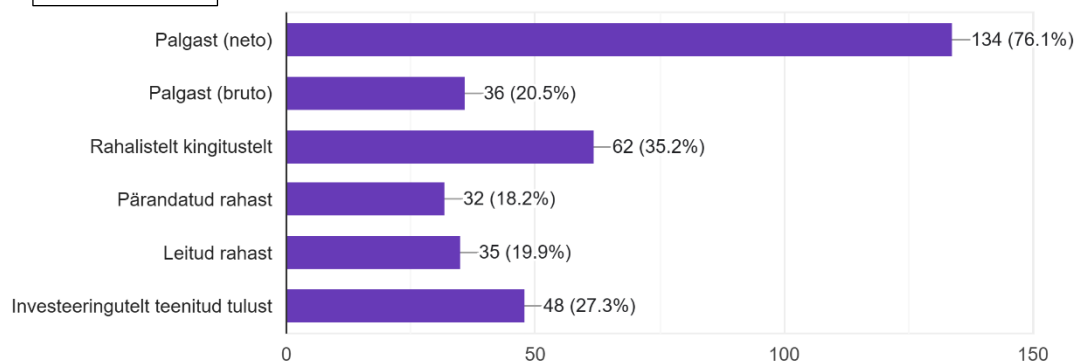
Tulemused osutavad, et rohkem kui pooled vastanutest ei rakenda kümnist muudele sissetulekuliikidele peale palgatulu. See võiks julgustada algatamaks koguduses dialooge nende teemade arutamiseks. Arvestades, et eelnevalt (vt Diagramm nr 9) märkis umbes 6,5% vastajatest, et nad sooviksid kümnise kohta rohkem õpetust, võiksid koguduste juhid kaaluda, kuidas seda teemat kogukonnas sügavamalt ja selgemalt käsitleda.

³⁰⁹ Laul 145:9.

³¹⁰ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 5: *Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnist?* (Valikvastus 2:10% sissetulekust).

E. Ma annan kümnist (märgi ära relevantseid)

Diagramm nr 12

Uurimuse avatud küsimusele „Millistest sissetulekute või varadest sa kümnist annad?“ laekunud vastustest (n = 38) rõhutaksin, et kümnist antakse pensionist ja riiklikest toetustest, mõned annavad kümnist kõigist (või peaaegu kõigist) isiklikest sissetulekute ja mõned on siiski valinud kümnist mitte anda.

Kokkuvõtvalt võime öelda, et kümnise andmisest ei ole nii ühtset arusaama, nagu on õndsusest või mõnest muust olulisest dogmast. See on ka arusaadav ja aktsepteeritav, sest tegemist pole samaväärse asjaga, nagu on hinge päästmine. Kõik pastorid tunnistasid küsitlustes, et nad ei seo kümnise maksmist õigeks või õigemaks saamisega Jumala ees ning kümnisest ei olene inimese taevasse pääsemine.³¹¹

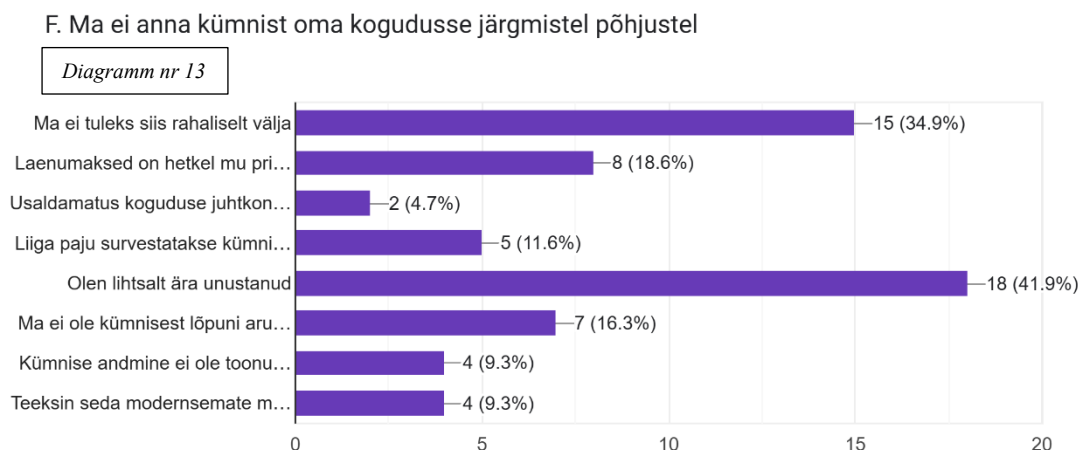
3.7.6 Kümnise andmist heidutavad faktorid

Käesolevas alapeatükis uuritaksegi, millised on peamised põhjused, miks osa koguduseliikmetest kümnist ei anna. Küsimusele vastas 44 isikut ehk ligikaudu 14% kõigist vastanutest. Valikvastustele lisandus 42 avatud vastust, mis võimaldasid vastajatel väljendada oma isiklike motiive ja hoiakuid, mida struktureeritud valikud ei pruukinud

³¹¹ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 4: *Milline suhe on kümnise andmisel ja Jumala-suhte vahel?*

hõlmata. Tulemustest ilmneb, et kümnise andmisest hoidumine ei tähenda ilmtingimata annetamisvalmiduse puudumist nagu juba varem järeldasime, vaid võib peegeldada sügavamaid teoloogilisi, psühholoogilisi või kontekstuaalseid põhjusi.

Diagramm nr 13 näitab, et sagedamaks põhjuseks kümnise mitteandmisel on *unustamine*, mis võiks tähendada, et andmise kujunemine regulaarseks toiminguks võib vajada süstemaatilist meeldetuletust. Pastorid võiksid sellest järeldada, et isegi pelgalt lühike sõnaline viide korjanduse ajal („Toome nüüd oma kümnised ja annid Jumalale“) võib olla tõhus meeldetuletus neile, kellel on annetamise soov olemas, kuid kellel puudub kindel harjumus. Samuti võib käepäraste tehniliste lahenduste olemasolu aidata kaasa järjepidevamale annetamisele, nagu kinnitab ka Tithe.ly artikkel „Recurring Giving: Elevate Your Church’s Financial Stability with Scheduled Donations“³¹²

Teine levinum põhjus on mure oma finantsseisundi pärast – 34,9% vastanutest kardab, et nad ei tule majanduslikult toime, kui nad esmalt kümnise ära maksavad. Samuti kardab osa inimesi (18,6%), et kümnise andmine takistab neil näiteks laenumakseid või muid kohustusi täita. See viitab potentsiaalsele vajadusele käsitleda annetamise temaatikat

³¹² Sweetman, D. (14.12.2024). *The Power of Recurring Giving: A Journey of Faith and Stewardship*. Tithe.ly. <https://get.tithe.ly/blog/the-power-of-recurring-giving> (vaadatud 1.06.2025).

usuperspektiivist, rõhutades, et kristlase usaldus ei põhine üksnes majanduslikel oludel, vaid Jumala varustaval iseloomul.

Kolmandal kohal on vastajate seas teoloogiline ebaselgus (16,3%). See võib olla tingitud mitmetest asjaoludest, näiteks, et vastaja on hiljuti usku pöördunu ja pole saanud kümnise osas õpetust, või et kuigi pastorige seas valitseb üldjoontes ühtne arusaam kümnisest,³¹³ ei ole see arusaam jõudnud kõigi liikmeteni. Uuringu varasematest osadest selgub, et kuigi pastorigel on üsna selged põhimõtted kümnise osas,³¹⁴ ei räägi umbes 40% nendest sellest piisavalt või üldse oma kogudusele, mis võib olla põhjuseks sellele, et ligi 16% liikmetest, kes kümnist ei anna, ei tee seda lihtsalt sellepärast, et nad ei ole sellest aru saanud.

Oluline on tõik, et ainult 4,7% vastanutest väljendas, et usaldamatus juhtide vastu on põhjus, miks nad kümnist kogudusele ei anna. See osutab asjaolule, et väikest hulka inimesi takistab pigem moraalne dilemma kui majanduslik kitsasseis kümnise andmise osas. Mingi osa vastanutest (11,6%) tunnetab, et koguduses avaldatakse kümnise osas survet, mis on nende jaoks peletav. Siin võib täheldada nn tagasilöögi efekti, kus ülemäärane rõhutamine või sobimatu toon tekitab vastureaktsiooni ja viib otsuseni mitte kümnist anda.

Avatud vastuste seas on inimesed lisanud põhjusi, nagu „ma ei leia, et selle nõudmine kuulaks Uue Testamendi õpetusse“, „ma ei usu, et see oleks piibellik“, „arvan, et see ei ole kohustuslik“, „jätsin liitumata ühe kogudusega just pastorige manipuleeriva käitumise tõttu finantsteemadel“. Siiski on vastustes märgata, et ka need, kes kümnist ei maksa, teevad tihti muid rahalisi annetusi või toetavad teisi kristlikke algatusi.³¹⁵ Seega ei ole tegemist andmisvastasusega, vaid küsimusega, kuidas ja millistel alustel annetakse.

Tuleb rõhutada, et kuna uuring ei kaardista vastanute koguduslikku kuuluvust, ei saa teha lõplikke järeldusi konkreetsete koguduste õpetuse ja annetamiskäitumise vaheliste seoste

³¹³ Kvalitatiivse uuringu küsimus nr 3: *Missugusel Piibellikul alusel anname kümnist täna?*

³¹⁴ *Ibid.*

³¹⁵ Kvantitatiivse uuringu 4. osa, küsimus F: *Ma ei anna kümnist oma kogudusse järgmistel põhjustel.* (Valikvastus Muu (loetle)) _____

kohta. Küll aga võib tuvastada üldiseid tendentse ning võrrelda koguduseliikmete annetamisharjumusi pastorite usuliste rõhuasetustega intervjuude põhjal.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kui inimesed näevad kümnise andmist kui tähenduslikku võimalust toetada Jumala tööd, kui nad on pühendunud oma kogudusele ning neil on tugev isiklik suhe Jumalaga, siis suureneb oluliselt nende valmisolek anda regulaarselt ja järjepidevalt, sõltumata välistest oludest. Vastused näitavad, et kümnise mitteandmine kogudusse ei võrdu automaatselt vastumeelsusega annetamise suhtes.

3.8 Demograafia

Käesolevas peatükis esitatakse ülevaade küsitluses osalenud isikute demograafilisest profiilist, keskendudes peamiselt vanusele, soole ja ametialasele kuuluvusele. Kuigi uuring ei kaardistanud vastajate konfessionaalset kuuluvust, konkreetset kogudust ega geograafilist piirkonda, annab kogutud teave siiski võimaluse mõista, milline on uurimuse sotsiaalne ja vanuseline läbilõige ning millises kontekstis kujunevad inimeste annetamisharjumused. Demograafiliste tunnuste analüüs võimaldab seeläbi paremini tõlgendada vastuste sisu ning näha seoseid annetamiskäitumisel ja sotsiaalsete tegurite vahel. Näiteks minu kogemus pastorina on, et pensionärid ja vanemad keskealised on ühed stabiilsemad ja avatumad annetajad ning moodustavad püsiva ja tugeva annetushahu tuumiku, samal ajal kui mõned ettevõtjad võivad ühekordselt anda suuremaid summasid, aga nende andmine on sagedasti ebajärjekindel.

3.8.1 Vastanud inimeste vanus

Küsitluse lõpposas koguti andmeid vastajate vanuse, soo, tegevusala ja ametialase positsiooni kohta. Lisaks struktureeritud valikvastustele oli vastajatel võimalus kirjeldada oma tegevusvaldkonda ja ametit vabas vormis. Kokku andsid 34 inimest teavet oma tegevuse kohta ning 38 inimest kirjeldasid oma ametit.

Vanuselise jaotuse osas moodustas suurima rühma (56,1%) vanusevahemikku 41–64 a kuuluvad isikud. Järgnesid vanuserühm 22–40 a (26,7%) ning üle 65-aastased vastajad (12%). Noorim vanuserühm (12–21 eluaastat) oli kõige väiksema esindatusega (5,2%). Antud jaotus viitab sellele, et küsitlusele vastasid eelkõige küpsemas eas täiskasvanud, kellel on suurem tõenäosus olla püsivalt seotud koguduse eluga.

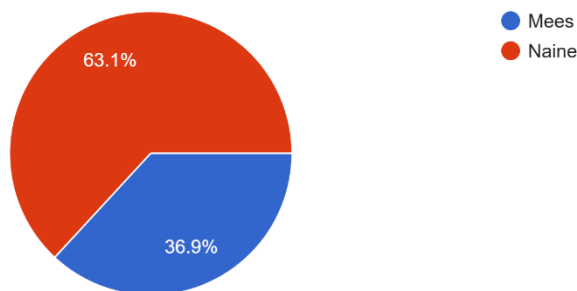
Soojaotuses domineerisid naissoost vastajad, keda oli 63,3%. See on kooskõlas üldise tendentsiga Eesti vabakogudustes, kus naiste osakaal koguduseliikmete seas on tavapäraselt suurem kui meestel (vt Diagramm nr 13).

Töölase staatuse põhjal ilmnas, et enamik vastanutest (65,9%) on aktiivselt töötavad isikud. Teiseks suuremaks rühmaks olid ettevõtjad (19,3%) ning kolmandaks õpilased ja üliõpilased (10,4%). Pensionärid ja töötavad pensionärid moodustasid kokku 14,2% vastajaskonnast, millest võib järeldada, et eakamate inimeste osalus küsitluses jäi tagasihoidlikumaks. Tõenäoline seletus seisneb tehnoloogilistes piirangutes – vanemaealised koguduseliikmed, kes võivad küll olla ustavad annetajad, ei pruukinud osaleda uuringus nii suures mahus kui teised ebakompetentsuse tõttu digikeskkonnas orienteerumisel. Samuti osales uuringus 5,9% mittetöötavaid isikuid.

Avatud vastustes toodi välja mitmekesiseid ametialaseid rolle, sh pottsepp, IT-spetsialist, vabatahtlik, üliõpilane, pastor, MTÜ asutaja ning kaitseväelane. Kõige sagedamini mainitud roll oli koduse ema oma (13 mainimist). Ametipositsioonide järgi domineerisid spetsialistid (44,5%), kellele järgnesid töötajad (25%), juhtivtöötajad (14%) ja tegevjuhid (10%). Selline profiil viitab kõrge haridustaseme ja vastutuspositsiooniga vastajate ülekaalule, mis omakorda võib mõjutada ka nende teadlikkust ja suhtumist annetamisküsimustesse.

B. Minu sugu

Diagramm nr 14

3.9 Kokkuvõte tulemustest

Uurimistöö tulemused näitavad, et Eesti vabakoguduste liikmete hoiakud annetamise suhtes on valdavalt positiivsed ning annetamist peetakse loomulikuks ja oluliseks osaks kristlikust usuelust. Ligikaudu 90% vastanutest nõustus väitega, et annetamine oma kogudusele on uskliku elu tavapärane osa, mis viitab kõrgele sisemisele motivatsioonile toetada kogudust rahaliselt.

Vastuste põhjal võib annetajaid jaotada kolme peamisesse tüüpi:

1. isikud, kelle annetuskäitumine tugineb Piibli põhimõtetele;
2. isikud, kes otsivad õpetust ja suuremat selgust annetamise teoloogiliste aluste kohta;
3. isikud, kelle annetamisotsuseid mõjutavad eelkõige isiklikud kogemused ja eluolulised tegurid.

Avatud vastuste analüüs näitas, et paljud koguduseliikmed sooviksid annetada rohkem, kui nende rahaline olukord seda võimaldaks, ning nad on valmis panustama sihtotstarbelistesse projektidesse, mis kõnetavad neid isiklikult.

Küll aga ilmnes, et kümnise ja annetusteemalise õpetuse käsitlemine kogudustes on ebaühtlane. Üle poole vastanutest kinnitas, et nende koguduses käsitletakse annetamise temaatikat, kuid kriitilised vastused viitasid nii liiga harvale käsitlemisele kui ka liialt pealetükkivale lähenemisele. Seega kerkib esile vajadus tasakaalustatud, järjepideva ja vaimulikult süvitsi mineva õpetuse järele, mis toetaks annetamiskultuuri kujunemist usupõhisel ja mitte survestaval alusel. Loodetavasti saab käesolev uurimistöö kaasa aidata õpetusaluste tugevdamisele kohalikes kogudustes.

Olulise mõjutegurina tõusis esile annetamiskeskond, mis hõlmab nii praktilist annetamiskorraldust kui ka koguduse visiooni ja teoloogiat andmisest. Kõige mõjusamaks annetamise motivaatoriks osutus Piibli õpetus (86%), millele järgnesid tunnetatud vastutus koguduse vajaduste ees, selgelt sõnastatud eesmärgid ning projektide konkreetne ja läbipaistev iseloom. Emotsionaalsel õhutamisel oli vastanute hinnangul võrreldes teoloogilise ja praktilise selgusega tunduvalt väiksem mõju.

Küsitlus näitas samuti, et eelistatud annetamiskanaliteks on pangaülekanded (90%) ning kasvavat eelistust koguvad kaasaegsed makselahendused, nagu QR-kood ja makseterminal. Kogudused, kes ei ole neid digitaalseid võimalusi kasutusele võtnud, riskivad annetuste vähenemisega, kuna tehnilised piirangud võivad takistada inimeste panustamist.

Kümnise mõiste seondub vastajate seas kõige sagedamini 10% suuruse sissetuleku osaga, mida peetakse Jumalale kuuluvaks ja mis tuleks anda kohalikule kogudusele. Samas varieerusid teoloogilised tõlgendused: osa vastanutest pidas kümnist tänumeelseks vastuseks Jumala õnnistusele, teised käsitlesid seda kui mitte vabatahtlikku igavest põhimõtet. Umbes 77,5% vastanutest kinnitas, et nad annavad kümnist regulaarselt. Peamisteks motiivideks ei olnud mitte koguduse ootus ega sotsiaalne surve, vaid armastus ja tänumeel Jumala vastu ning soov toetada koguduse tegevust.

Tulemused näitavad ka, et koguduseliikmed on valmis panustama suuremate summadega juhul, kui nende majanduslik olukord paraneb. Sihtotstarbelised annetuskampaaniad ning

tagasiside kogutud summade ja nende kasutuse kohta suurendavad usaldust ja motiveerivad lisapanustamist. Need järeldused on osaliselt kooskõlas ka Ameerika Ühendriikides tehtud uurimistulemustega (nt *Passing the Plate*), mis rõhutavad, et annetuskäitumist mõjutavad muuhulgas regulaarne osalemine koguduse elus, juhtide selge visioon ja valmisolek rahateemadest avatult rääkida. Käesoleva uurimuse põhjal võib järeldada, et sarnased tegurid on olulised ka Eesti vabakogudustes ning nende teadlik arendamine võib oluliselt toetada tervikliku ja jätkusuutliku annetamiskultuuri arengut.

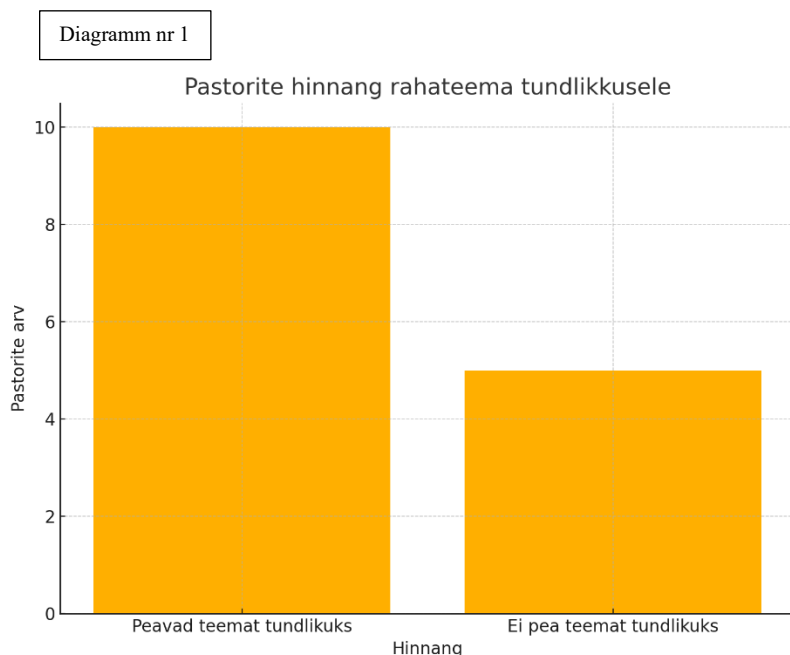
3.10 Ülevaade tulemustest ja intervjuude analüüs

Empiirilise uuringu kvalitatiivse osa moodustasid intervjuud viieteistkümne Eesti vabakogudusliku taustaga pastori või kogudusejuhiga. Intervjuude eesmärgiks oli süvitsi mõista, kuidas koguduste juhid käsitlevad annetamise ja kümnise teemat ning millised õpetuslikud ja praktilised rõhuasetused nende kogudustes esinevad. Küsimused puudutasid nii kümnise teoloogilist tõlgendust, andmise motiive, õpetamise sagedust kui ka praktilisi kogemusi annetamiskultuuri kujundamisel.

Tulemused näitavad, et rahateemad on kogudustes küll tundlikud, kuid enamik pastoreid näevad vajadust nendega teadlikult ja avameelselt tegeleda. Kümnist mõistetakse valdavalt kui piibellikku põhimõtet, mitte seadusest tulenevat käsku, ning selle andmist seostatakse usalduse, sõnakuulelikkuse ja vaimuliku küpsusega. Koguduste finantstulu tugineb valdavalt liikmete vabatahtlikele kümnistele ning juhtide hinnangul mõjutavad andmisvalmidust eelkõige koguduse õpetus, vaimsus ja selge visioon. Samuti mõõnsid suur osa pastoreid, et tänase seisuga läheb nende koguduste rahalisest eelarvest vaid marginaalne osa ühiskonna teenimiseks, aga kui finantsseis paraneks, tõstaksid nad kogukonda sirutumiseks kulutusi ehk investeeriksid misjonisse.

Kvalitatiivses uuringus **küsitleti esimeseks, kas raha on pastorite jaoks tundlik teema, millest rääkimist koguduses pigem välditakse.** Suurem osa pastoritest tajus seda tundliku ja keerulise teemana, mida koguduses õpetada. Siiski mõned pastoreid tunnistasid,

et nad on sellest tõrkest üle saanud ja nüüd julgevad annetamise teemal julgemalt rääkida, teised mõõnsid, et pigem rahateemat ei puuduta.

Teiseks uuriti, miks üldse peaks Jumalale rahalisi ande tooma. Vastustes peegeldusid erinevad teoloogilised rõhuasetused, mis käsitlesid andmist nii jumalasuhte, koguduse ülesehitamise kui ka usulise kasvu perspektiivist. Kõik pastorid pidasid andmist oluliseks usu elu lahutamatuks osaks. Jagasin nende annetushoiakud nelja erinevasse jaotusesse.

1. Andmine on sõnakuulelikkuse väljendus.

Mitmed pastorid (nt 1, 3) rõhutasid, et rahaline andmine põhineb Piibli õpetusel ning eraldi toodi esile Apostlite tegude 20:35 kirjakohta („õndsam on anda kui võtta“) ja rõhutati andmist kui sõnakuulelikkuse väljendust Jumalale. „Peaksime tooma rahalisi ande, kuna see on Piibli õpetus, et õndsam on anda kui võtta ja andmises on Jumala õnnistus, sest andmise juurde on lisatud Jumala töötused.“ (Pastor nr 1). „See on piibellik printsiip. Inimesed, kes sellele on pihta saanud ja seda printsiipi praktiseerivad, on saanud õnnistatud.“ (Pastor nr 3).

2. Andmine on meie vastus Jumalale Tema headuse ja helduse eest.

Mõned pastorid (nt 2, 5) töid esile andmise kui loomuliku vastuse Jumala armule ja hoolitsusele. Kuna Jumal on esmalt andnud elu ja kõik vajaliku, siis inimese andmine tunnistab tänulikkusest ja austusest Tema vastu. „Jumala vara käib inimeste käte vahelt läbi, seega oleme osa Jumala tööst, kelle kaudu Ta asju teeb ja sellega oleme Tema varade vahendajad.“ (Pastor nr 2). „Sellepärast et Jumal on meile kinkinud elu ja sissetuleku ja meie eest hoolitsenud, ja et me anname tagasi, mis Jumal on meile andnud.“ (Pastor nr 5).

3. Andmine koguduse töö toetamiseks.

Osa pastoreid (nt 4, 8) rõhutas andmise kogukondlikku mõõdet – andmine võimaldab kogudusel täita oma ülesannet ühiskonnas. See vaade näeb rahalist panustamist kui vahendit koguduse praktiliseks teenimiseks ja kogudus teenib ühiskonda. „Jumalale andes anname kogudusele.“ (Pastor nr 4). „Seda on vaja kogudusele, mitte Jumalale, see on eelkõige kellest või millest me hoolime – koguduse missioonist hoolides me panustame sellesse.“ (Pastor nr 8).

4. Andmine peegeldab meis Jumala loomust.

Mõned pastorid (nt 6, 13) rõhutasid, et andmine on seotud Jumala olemusega – kuna Jumal on andja, siis andmine peegeldab Tema iseloomu uskliku elus. See vaade asetab andmise Jumala sarnasusse: me anname, sest Jumal on andnud, me anname. „Jumal ise näitas oma parimat andmises ja sellega on andmise põhimõtte tähtis ka meie jaoks. Me õpiksime olema andjad ja helded – see printsiip on tähtis ja Jumal tahab, et õpiksime selle põhimõtte järgi elama.“ (Pastor nr 13).

Kolmandaks küsiti, missugusel piibellikul alusel anname kümnist täna. Selle küsimusega uuriti pastorite teoloogiat kümnise kontekstis. See küsimus avas pastorite teoloogilised lähtekohad ja hermeneutilised arusaamad kümnisest. Vastused näitasid, kuidas Vanast Testamendist pärit praktikad tõlgendatakse Uue Testamendi valguses ning milliseid piiblisalme peetakse oluliseks kümnise aktuaalsuse selgitamisel.

1. Valdav osa pastoreid (nt 1, 3, 5, 9, 10, 15) viitas konkreetsetele kirjakohtadele, mis toetavad kümnise mõistet:

- Malaki 3:10 – „Tooge kõik kümnis täies ulatuses varaaita ... siis katsuge mind sellega ...“ Seda kirjakohta rõhutasid pastorid kõige enam.
 - Matteuse 23:23 – Jeesus kinnitab, et kümnist „ei tuleks tegemata jätta“, kuigi rõhk ei ole kümnisel.
 - 1. Moosese 14:20 – Aabraham annab kümnist Melkisedekile – sageli rõhutatud kui seadusele eelnev igavikuline printsiip.
2. Mitu pastorit (nt 2, 4, 6, 11, 13) rõhutasid, et kümnis ei ole tänapäeva kristlaste jaoks käsu sarnane nõue, vaid pigem vaimulik printsiip või hea mõõdupuu, millega panustada koguduse töösse vm. „Me pole kümnist käsuna rakendanud. Paljud on ise enda jaoks võtnud selle reegliks.“ (Pastor nr 4).
 3. Viidati ka teoloogilisele järjepidevusele, osutades, et kümnisele pannakse algus küll Vanas Testamendis, aga see jätkub põhimõttena Uues Testamendis (nt pastorid 6, 14, 15). „Jaakob lubas anda kümnist enne, kui seadus tuli. Jeesus ei öelnud kordagi, et kümnis on aegunud.“ (Pastor nr 15).
 4. Osa pastoreid (nt 2, 8, 11) käsitles kümnist kogudusliku kokkuleppena või isikliku usuaktina, mitte kui Vana Testamendi käsku.

Pastorite vastustes avaldus arusaam, et kümnise õpetus on vabakogudustes laialdaselt aktsepteeritud, kuid see ei kehti kohustusena, vaid vaimuliku põhimõttena, mis väljendab usaldust, pühendumist ja osalust Jumala töös.

Neljandaks uuriti, kuidas on seotud kümnise andmine ja suhe Jumalaga. Eesmärk oli tuvastada, kas kümnise andmist või mitteandmist nähakse faktorina, mis mõjutab inimese õiget seisukorda Jumala ees, või isegi tema õndsuslugu. Jonathan Brennemann viitab oma raamatus õpetusele, mida ta kutsus „päästetud kümnise andmise läbi“ (ingl *saved by tithing*). Selle järgi siseneb kümnise andja erilisse lepingusse Jumalaga kümnise läbi – Jumal õnnistab tema elu ja tegemisi ja sõitleb hävitajat tema eest, mis rajaneb Ml 3:10–12 kirjakohtal. Brennemann ütleb, et Uus Testament on uus leping Jeesuse ja Isa vahel, ja me

saame sellest osa usu kaudu Kristusesse. Kui inimene peab andma kümnist, et osa võtta armulauast või omada lepingut Jumalaga, siis sõltub meie pääste kümnisest.³¹⁶

Seega uuris see küsimus kümnise ja Jumalaga suhtes olemise seost, mis tõi välja mitmekihilise arusaama: kümnist nähakse usalduse ja pühendumise väljendusena, aga ka kui potentsiaalset vaimulikku kasvulava. Samas toodi selgelt välja, et kümnise andmine ei ole tingimus Jumala armu või pääste saamiseks.

Valdav osa pastoreid (nt 1, 2, 3, 6, 12, 13, 14) nägi kümnist sõnakuulelikkuse ja usaldusliku suhte väljendusena, mis ei mõjuta inimese päästet või õigsust Jumala ees, kuid näitab pühendumist. „Kui inimene annab oma südame ja elu Jumalale, miks ei peaks ta andma ka oma finantse?“ (Pastor nr 2). „Kümnis on vähim, mida saan Jumalale anda, näidates Talle oma usaldust.“ (Pastor nr 12).

Mitmed pastoriid (nt 3, 4, 13, 15) tõid välja, et kümnise andmine korreleerub sageli inimese vaimuliku sügavuse ja pühendumusega. Kuigi see ei määra inimese väärtust Jumala silmis, näitab see, kus asub inimese süda. „Pühendunud andjatel on tavaliselt elav suhe Jumalaga.“ (Pastor nr 3). „Kui ma annan Jumalale, näitab see, et ma võtan Teda tõsiselt.“ (Pastor nr 13).

Mitmed mainisid, et kümnise andmine aitab kasvatada usaldust ja sõltuvust Jumalast (nt 10, 13, 14). See õpetab, et Jumal on varustaja ja hoiab inimese südame vabana materiaalsest sõltuvusest. „See on usaldussuhe – kas me usaldame Jumalat, et ka Tema saaks meid usaldada rahaasjades.“ (Pastor nr 14).

Mitmed pastoriid (nt 1, 5, 10, 11, 13, 15) rõhutasid selgelt, et kümnis ei ole seotud inimese päästmise ega õigeusmõistmisega, vaid on osa usuelu väljendusest. Kinnitati, et pääste tuleb armust, mitte tegudest. „Kümnis ei mõjuta inimese õigsust Jumala ees – see tuleb armust.“ (Pastor nr 1).

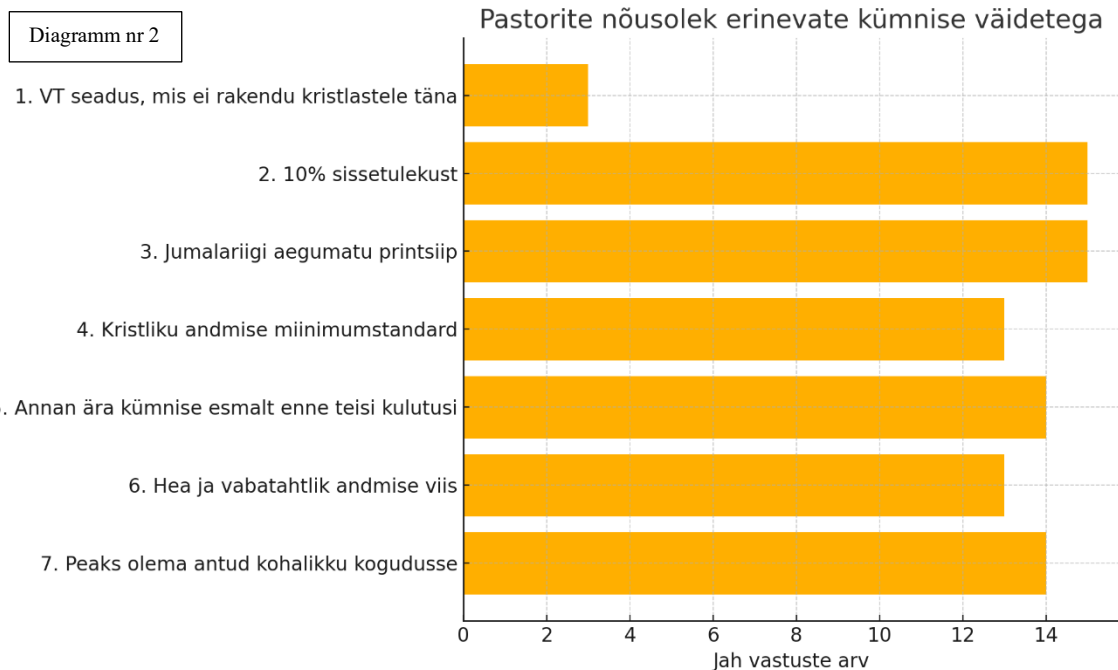
³¹⁶ Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message*. Lancaster, PA: Propiv Press. (lk 42–43).

Kokkuvõtvalt on pastorite hinnangul kümnise andmine tugevalt seotud inimese vaimuliku elu ja usuga. Tegemist pole küll formaalse kohustuse ega pääste eeldusega, vaid usaldusliku suhte, vaimuliku küpsuse ja pühendumise nähtava väljendusega. Kümnise andmist ei nähta asjaoluna, mis määrab ära inimese ja Jumala vastastikuse suhte, vaid pigem on see osa laiemast usuteekonnast, kus kristlane õpib lootma Jumala varustusele.

Viiendaks küsiti pastoritelt, missugused väited iseloomustavad nende jaoks kümnist.

Järgnev diagramm (nr 2) näitab, kuidas pastorid hindasid erinevaid väiteid kümnise kohta. Näha on, et kõige laiem konsensus valitseb väidete osas „10% sissetulekust“ ja „Jumalariigi aegumatu printsiip“. Kõige rohkem eriarvamusi tekitas väide: „Vana Testamendi seadus, mis ei rakendu tänapäeva kristlastele.“ Pastorite jaoks osutus keeruliseks leida tasakaalu kümnise kui käsu ja kümnise kui printsiibi vahel (mõlemad olid vastuste variantides). Mõned vastasid kümnise kui käsu väitele kindlalt eitavalt, teised nõustusid sellega, kuid lisasid täpsustuse, et kümnist ei tule anda seaduse kohaselt, vaid usu ja veendumuse alusel.“ (pastor nr 2), või „Jeesus ei toonud seadust VT-st Uude Testamenti seadusena, vaid printsiibina“ (pastor nr 15). Kõik pastorid samas toetasid mõtet, et kümnis on jumalariigi aegumatu printsiip. Üks näide: „Kümnis tuli UT-i üle põhimõttena – see on nii Uues kui Vanas Testamendis kehtiv.“ (Pastor nr 14).

Vastuste kohta koostati tulpdigramm, mis näitab, millist osakaalu iga valikvastus pastorite jaoks omas:

Pastorid olid enamjaolt nõus ka väitega, et kümnnis on kristliku andmise miinimumstandard, mis peegeldab arusaama, et kümnnis ei ole kristlase jaoks lõplik tase, vaid pigem see, kust kristlik andmine algab.

Nad leidsid, et kümnnise äraandmine kohe esimesel võimalusel on hea ja ideaalne praktika, kuna hilisemaks jätmise võib viia selle toiminguni unustamiseni. Samas mõisteti, et see ei pruugi alati inimestel õnnestuda ning hiljem antud kümnnist ei peetud probleemiks.

Küll ei olnud pastoritel konsensust selles osas, et kümnnis on hea ja vabatahtlik andmise viis. Kolm pastorit arvasid, et kui kümnnis on Vana Testamendi seadus, mis kehtib kristlastele ka tänapäeval, siis see ei ole vabatahtlik. „Kui see on Jumala poolt määratud, ei ole see vabatahtlik.“ (Pastor nr 15).

Enamik pastoreid olid ühel meelel selles osas, et kümnnis peaks olema antud kohalikule kogudusele. Kaks pastorit väljendasid natuke liberaalsemat hoiakut: „Ei ole nii oluline, ei mõista hukka, kui inimene annab osa kümnnisest kellegi aitamiseks, peaasi, et see läheb Jumala Kuningriigi hüvanguks,“ (pastor nr 3), „Toome selle kogudusse ja kui Jumal ütleb,

et mingi osa anda mujale, siis olen ka enda puhul lasknud sisse tulla eranditel.“ (pastor nr 11).

Kuuendaks küsiti, kellele me anname kümnist – kas Jumalale, kogudusele, inimestele.

Sellest joonistub välja mitmetasandiline arusaam, kus esikohal on Jumalale andmine, kuid sellele lisandub ka koguduse roll vahendajana ning praktilised kaalutlused koguduse toimimise ja teenimise osas. Enamik pastoreid (nt 1, 4, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15) rõhutasid, et kümnise andmine on eelkõige and Jumalale, mis vormiliselt viiakse kogudusele: „Läbi koguduse anname Jumalale.“ (Pastor nr 8). „Me anname kümnist Jumalale, andes koguduse kätte ...“ (Pastor nr 14).

Mitmed pastoriid (nt 2, 5, 6, 9, 13) rõhutasid kümnist koguduse toetamise kontekstis – see aitab kogudusel täita oma missiooni. Kogudust mõistetakse siinkohal kui struktuuri, mille kaudu Jumala töö toimub. „Kümnist makstakse kogudusele.“ (Pastor nr 2).

Kaks pastorit, kes olid eelnevalt olnud liberaalsema hoiakuga kümnise toomise osas, olid ka siin paindlikuma lähenemisega. „Kui kellelgi on südames toetada mõnda MTÜ-d või anda otse pastoreile ... on see ka vastuvõetav.“ (Pastor nr 3).

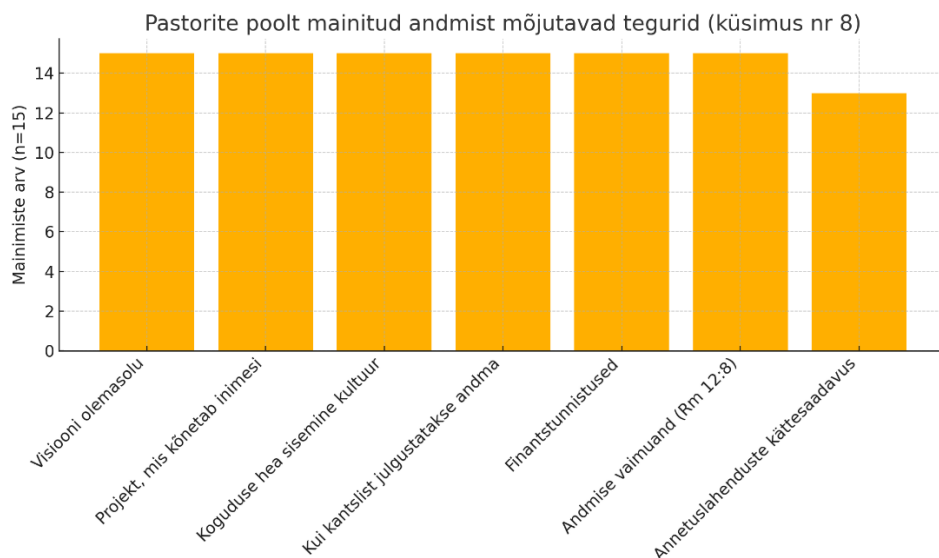
Kokkuvõtvalt ilmneb pastoreite vastustes selge teoloogiline raamistik – kümnis kuulub Jumalale, kuid see tuuakse kogudusele, mille kaudu Jumal siin maa peal tegutseb.

Seitsmendaks uuriti, millisel määral toetuvad pastoriid kümnise praktiseerimisel

Jeesuse õpetusele. Enamik pastoreid (nt 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 15) viitasid Matteuse 23:23 kirjakohtale, kus Jeesus ütleb: „Te maksate kümnist mündist ja tillist ja köömnest, aga jätate tähelepanuta olulisema seaduses – õigusemõistmise, halastuse ja ustavuse. Neid tuleks teha ja teisi mitte jätta tegemata.“ See kirjakoht on pastoreite hinnangul tugevaim argument, mis kinnitab, et Jeesus ei tühistanud kümnist, vaid kinnitas selle jätkumist. Küsimusele, kas Uus Testament kajastab üldse õpetust kümnisest, vastas üks pastor: „Otseselt mitte, aga tolle aja juudid praktiseerisid kümnise maksmist ja seetõttu pole seda eraldi välja toodud.“ (Pastor nr 7).

Kokkuvõttes nägid paljud pastorid Matteuse 23:23 salmis Jeesuse sõnu kui aluspõhimõtet, mis kinnitab kümnnise asjakohasust ka tänapäeval.

Kaheksandaks, pastoritel paluti hinnata erinevaid tegureid, mis nende arvates mõjutavad koguduseliikmete annetamisvalmidust ja -harjumusi. Tegu oli struktureeritud küsimusega, kus pastorid said nõustuda või mitte nõustuda seitsme võimaliku mõjuteguriga. Vastused aitasid mõista, kuidas koguduste juhid tajuvad andmiskultuuri kujundavaid sisemisi ja väliseid mõjutajaid.

Kokkuvõttes olid pastorite arvates kõik nimetatud aspektid olulised, mis toetasid annetamisaktiivsust. See näitab, et pastoritel on eelnevaid kogemusi nende tõhususes ja väljakujunenud arusaamine, mis võiks annetamiskeskonda parandada. Iseküsimus on kui palju rakendatakse käesolevalt teadlikult neid aspekte praktikasse.

Ainult annetamislahenduste kättesaadavuse puhul märkisid kaks pastorit, et nende kogudustes pole seni olnud vajadust neid kasutada, kuid nad ei olnud ka nende rakendamise vastu.

Üheksandaks käsitleti õpetamise sagedust seoses andmise ja kümnisega. Uuriti, kui võrd regulaarselt pastorid seda teemat jutlustes või koguduse elus käsitlevad, milliseid

meetodeid nad kasutavad ja kas teemad, nagu kümnis ja ohvrid, on iga nädal esil või käsitletakse neid harvemini. Vastustest ilmnes, et õpetamise sagedus varieerub suuresti erinevates kogudustes ning sõltub nii kogudusest kui ka pastori õpetusstiilist.

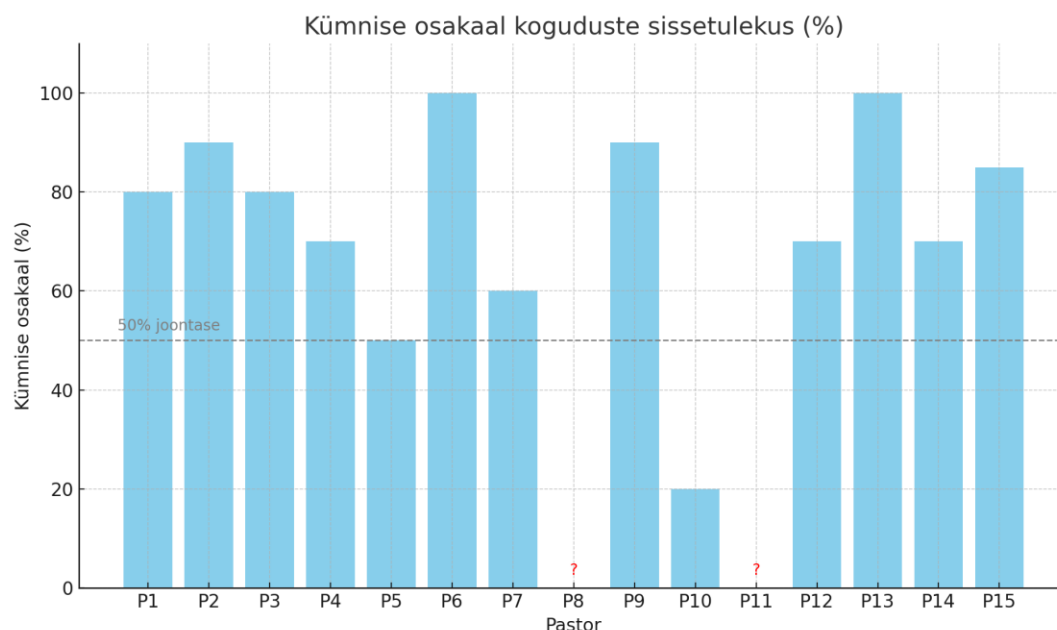
Paljud pastoriid (nt 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 13) rõhutasid, et andmise teemal õpetatakse igal jumalateenistusel korjanduse eel mõne minutilise julgustussõnaga. See lühivorm on osaliselt asendanud eraldi jutlused, võimaldades järjepidevalt meelde tuletada andmise tähtsust ilma inimesi survestamata. „Igal pühapäeval on enne korjandust väikene õhutus andmise osas.“ (Pastor nr 1).

Mitmed pastoriid (nt 1, 2, 4, 5, 13, 14) mainisid, et kord aastas peetakse terve jutlus või jutluste seeria, mis käsitleb süvitsi andmise põhimõtteid ja kümnist. See lähenemine aitab kogudust õpetada süvitsi ja meeldejäädvalt. Üks pastoritest mainis: „Süsteemsemalt teeme kord aastas jutluse või jutluste seeria andmise teemal.“ (Pastor nr 13).

Mõned pastoriid (nt 8, 11, 12, 14) mainisid, et andmist käsitletakse pigem kaudselt või harva, keskendudes rohkem muudele teemadele. Kümnisest räägitakse vähem kui annetamisest üldiselt. „Andmisest õpetame kaudselt palju (pühendumisest, kaasas olemisest ...). Kümnisest ei räägi.“ (Pastor nr 8).

Mitmed pastoriid (nt 5, 7, 10) rõhutasid, et õpetuse tasakaal on oluline – liigne survestamine võib anda tagasilöögi, seetõttu jälgitakse koguduse vastuvõtlikkust. „Kui survestada, siis on vastupidine efekt.“ (Pastor nr 7).

Kümnendaks uuriti kümnise osakaalu koguduste sissetulekutes. Enamik pastoreid märkis, et kümnis moodustab suure osa nende koguduse tuludest (70–100%). Mõnel juhul (pastoriid nr 5 ja 10) on see märksa väiksem. Kaks pastorit ei osanud konkreetseid arve öelda ja seetõttu ei ole diagrammis nende kohta (pastoriid 8 ja 11) tulpasid.

Vastused aitavad mõista kümnise rolli koguduste finantsstruktuuris – millisel määral sõltuvad kogudused oma liikmete regulaarsetest annetustest, millest peamine on kümnis (77,5% annavad regulaarselt kümnist kvantitatiivküsitluse järgi).

Üheteistkümnenda küsimusena uuriti, et missugune protsent läheb täna koguduse ressursidest ühiskonna teenimiseks.

Panuse vahemik	Vastajate arv	Näide
1%–5%	5	Pastorid 1, 2, 3, 13, 14
10%–15%	4	Pastorid 7, 8, 12, 15
20% ja enam	4	Pastorid 5, 6, 9, 11
Täpne number (nt 11,1%)	1	Pastor 10

Ülaltoodud tabelist selgub, et enamik kogudusi panustab ühiskonna teenimisse tagasihoidlikult – kolmandik pastoreid märkis, et selleks kulub vaid 1–5% koguduse eelarvest. Tõenäoliselt on selle põhjuseks koguduste hetke piiratud finantsvõimekus, kuna järgmise küsimuse vastustest (küsimus 12) selgub, et suurem osa pastoreid suurendaks

ühiskondlikku panust, kui rahalised vahendid seda võimaldaksid. Neli pastorit hindasid, et 10–15% koguduse eelarvest läheb ühiskonna teenimisele, näiteks noorte- või sotsiaaltööle. Samuti neli pastorit märkisid panuseks 20%, ja üks pastor tõi esile, et koguni 50% koguduse sissetulekutest suunatakse kogukonna teenimiseks – see on silmapaistvalt kõrge määr. Kokkuvõttes näitavad vastused selgelt, et kogudustel on valmisolek ja potentsiaal suurendada ühiskonnale suunatud tegevusi, eeldusel et finantsiline võimekus paraneb või seatakse selleks vastav strateegiline suund.

Kaheteistkümnenda küsimusena uuriti, et kui koguduse finantsseis paraneks, kas suunaksite rohkem ressursse ühiskonna teenimisele või koguduse sisemise elu parandamiseks? Kirjeldage

Suurem osa pastoreid väljendas selget tahet suunata võimalike lississetulekuid kogukonnaväliseks tegevuseks nagu: sotsiaaltöö suurendamine, evangeeliumi levitamine ühiskonnas, teenida inimesi eesmärgiga tuua neid Jumala juurde. Osad pastoriid toonitasid vajadust säilitada tasakaal koguduse sisestruktuuri tugevdamise ja ühiskondliku teenimise vahel. Mõned pastoriid märkisid, et hetkel on nende kogudusel konkreetseid vajadusi, mis peavad saama esmatähelepanu. Kokkuvõtvalt näitab pastoriite hoiak, et lisanduvad lisaressursid suunataks eelkõige ühiskonna teenimisse ja Jumala riigi laiendamisse, säilitades samas tasakaalu sisemise arengu vajadustega.

Kvalitatiivse uuringu osas kokkuvõtvalt on enamikus vastanud kogudustes kümnis jätkuvalt keskne ja oluline sissetulekuallikas. Mitmed pastoriid kinnitasid, et liikmed toovad kümnist ustavalt, mis võimaldab kogudusel oma tegevust stabiilselt planeerida. Samas on näha, et mõnes koguduses on kümnise osakaal väiksem, mis võib viidata teistsugusele teoloogilisele rõhuasetusele ja muudele annetamiskultuuri mõjutavatele teguritele (ptk 3). Kvalitatiivse uuringu 12 küsimuse analüüsi põhjal joonistub selgelt välja, et koguduste rahaline toimimine tugineb suuresti liikmete vabatahtlikule ja regulaarsele andmisele, mille keskne vorm on kümnis. Analüüsi tulemused viitavad sellele, et seal, kus kümnise teemat käsitletakse teoloogiliselt selgelt ja regulaarselt, on koguduseliikmete annetamisaktiivsus ning kümnise andmise järjepidevus suurem. Samuti ilmneb, et annetuste kogumise eesmärk on tugevdada kogudust, et kogudus saaks teenida ühiskonnas.

4. Kokkuvõte

Käesoleva töö fookuses on tegurid, mis toetavad või pärsivad vabakoguduste liikmete annetamist ja kümnise andmist kogudusele. Töö keskendus esiteks annetamiskultuuri teoreetilistele lähtepunktidele ja kinnituse otsimisele töös esitatud hüpoteesile, milleks oli oletus, et koguduse õpetus annetamisest kujundab koguduse liikmete annetamispraktikat ning, et selgesti väljendatud tugev annetamiskultuur koos juhtide eeskuju ja selge õpetusega tõstab annetamisaktiivsust, suurendades nii annetajate arvu kui ka annetuste mahtu. Samuti viidi läbi kvantitatiivne küsitlus (valimisse kuulunud koguduste liikmed) ning kvalitatiivne küsitlus (valimisse kuulunud koguduste pastorid). Küsitlustulemusi analüüsiti pikemalt uurimistöö kolmandas peatükis.

Empiirilise uuringu tulemused kinnitasid hüpoteesi mitmes olulises aspektis. Kogutud andmed näitasid, et koguduseliikmete annetamisotsuseid mõjutavad tugevalt nende isiklikud usulised veendumused, koguduse visioon ning koguduse juhtide õpetus. Need kolm tegurit toimivad koos kujundava raamistikuna, mille sees inimesed otsustavad, kas, kuidas ja kui palju nad kogudust rahaliselt toetavad (ptk 3.3.1; 3.4.2; 3.5.3).

Uuringust ilmnas, et õpetus annetamisest omab mõju siis, kui see on järjepidev ja elulähedane. Liikmed, kes mõistsid annetamise vaimulikku tähendust ja nägid selle mõju koguduse tööle, olid oluliselt altimad regulaarselt annetama. Rolli mängib ka koguduse juhtide isiklik eeskuju ja kommunikatsioon, mis mõjub innustavalt ja loob usaldust (ptk 3.4.2).

Lisaks tuli välja, et selgelt sõnastatud ja tähenduslik koguduse visioon motiveerib liikmeid osalema mitte ainult vaimulikus töös, vaid ka selle rahastamises. Seal, kus visioon oli arusaadav ja inspireeriv, oli ka annetamisaktiivsus kõrgem (ptk 3.4.2; 3.3.1).

Oluline järeldus on, et annetuskultuur ei kujune iseenesest, vaid vajab teadlikku kujundamist läbi õpetuse, eeskuju ja läbipaistvuse. Seal, kus koguduse õpetus andmisest oli selge, tasakaalustatud ja kooskõlas koguduse tegeliku elu ja juhtide teadliku

panustamisega annetuskeskkonna loomiseks, oli liikmete andmisvalmidus märgatavalt suurem. Seda näitas avatud vastuste analüüs (vt peatükk 3). Näiteks saab tuua intervjuu pastoriga, kelle kinnitusel kõik (100%) tema koguduse liikmed andsid regulaarselt kümnist kogudusele. Selles koguduses õpetab juhtkond andmisest ja kümnisest sagedasti ning korjanduste eel kinnitatakse inimesi Piibli kirjakohtadega ja tunnistustega Jumala varustus imedest. Pastori väitel on selle tulemuseks olukord, kus terve kogudus maksab kümnist (ptk 3.4.1; 3.5.2; 3.5.4).

Töö teoreetilisele osale asetub uurimistöö empiiriline osa. Teoreetilises osas selgitati annetamise ja kümnise andmise mõistet, nende teoloogilist, ajaloolist ja praktilist tähendust vabakogudustes. Lähtuvalt Piiblist, kirikuajaloost ja kaasaegsest teaduskirjandusest võib järeldusena välja tuua järgmised põhipunktid:

1. Rahalised vahendid on koguduse töö laienemiseks ühiskonnas vajalikud. Kogudused ei saa piiramatult tegutseda ilma rahaliste ressurssideta, mida tavaliselt kaetakse liikmete annetustest ja kümnistest. See tõstab küsimuse – mis motiveerib usklikke annetama? (ptk 3; 3.2; 3.4.2).
2. Kümniseõpetuse teoloogiline mitmekesisus. Kümnisel on piibellik alus, mis ulatub tagasi Aabrahami ja Melkisedeki kohtumiseni ning hiljem kinnistub Moosese seaduses. Uues Testamendis ei anta kümnisele otsest normatiivset käsku, kuid mitmed kirjakohtad toetavad andmise põhimõtet ja heldekäelisust. Nii on kümnis tänapäeva kogudustes mõistatav pigem printsiibi kui käsuna. (ptk 2.1; 3.5.1).
3. Koguduse vaimsus mõjutab annetamiskultuuri. On viiteid, et vaimuliku ärkamise ja andmise vahel on seos – mida tugevam on koguduse vaimulik elu, seda heldem on ka liikmete panus. Seetõttu ei saa annetamise teemat käsitleda eraldi koguduse üldisest spiritualiteedist. (ptk 3.3).
4. Mitmetahuline motiveeritus. Annetamist võib motiveerida:
 - sõnakuulelikkus (piibellik kohustus),
 - praktiline arusaam vajadusest (kogudus vajab raha),
 - sisemine vaimne ajend (armastus, tänu, kaastunne),
 - isiklik kasuootus (õnnistus, vaimne või materiaalne läbimurre),

- koguduse usaldusväärsus ja läbipaistvus. (ptk 3.5.3; 3.4.2).
5. Kümnis kui praktiline tööriist juhtimise seisukohalt. Kuigi teoloogiliselt ei ole kümwise andmine Uues Testamendis käsk, nähakse seda praktikas kui toimivat regulaarse andmise mehhanismi, mis aitab kogudustel paremini planeerida ja tegutseda. (ptk 3.5.1; 3.5.3).
 6. Vajalik juhtimiskultuuri areng kogudustes. Uurimistöö eeldab, et annetamiskultuuri parandamine eeldab koguduse juhtidelt teadlikumat lähenemist: paremat kommunikatsiooni, läbipaistvust, tunnustust ja regulaarsemat õpetust. Need elemendid aitavad kujundada tugevamat ja stabiilsemat annetuskultuuri. (ptk 3.4.1; 3.4.2; 3.4.4).

Siinkohal toon võrdlevalt esile 2.9 peatükis kirjeldatud teoreetilised hoiakud, mida enne uuringu läbiviimist eeldasin iseloomustavat ka vabakoguduste annetamiskäitumist. Nendeks hoiakuteks olid sõnakuulelikkusel, eesmärgistatusel, mõistmisel ja kaastundel põhinevad hoiakud. Uuringu tulemused kinnitasid, et need hoiakud korreleeruvad üldjoontes ka Eesti vabakoguduste annetamispraktikates ilmnenud teguritega, nagu on käsitletud käesolevas kokkuvõttes ja järgneva peatüki järeldustes.“

4.1 Peamised järeldused

1. Kõrge annetamisvalmidus ja usuline motivatsioon:
 - Ligikaudu 90% vastanutest peab annetamist normaalseks osaks kristlikust elust. Seda toetab sügav isiklik usuline veendumus, armastus Jumala vastu ja arusaam Piibli õpetusest.
 - Kümnis on laialdaselt omaksvõetud põhimõte, kus 81,7% määratleb selle kui 10% sissetulekust, mis kuulub Jumalale. Enamus annab kümnist regulaarselt (77,5%). (ptk 3.3.1; 3.5.1; 3.5.4).
2. Olulised motiveerivad tegurid:

- Peamised motivaatorid on Piibli õpetus (86,3%), tänuheel ja armastus Jumala vastu (85,1%) ning arusaam, et koguduse töö vajab rahalist tuge (69,4%).
- Projektipõhine annetamine on samuti tugev motivaator. (ptk 3.4.2; 3.5.3).

3. Annetamiskultuuri toetavad annetamiskeskonna tegurid:

- Tugev annetamiskultuur sõltub õpetusest, selgest visioonist ja juhtide eeskujust. Kuigi enamik pastoreid arvab, et nad õpetavad sellest teemast piisavalt, tajub osa liikmetest, et annetamisest ja kümnisest õpetatakse harva ja ebaselgelt.
- Usaldus koguduse juhtkonna vastu on kõrge, kuid kommunikatsiooni kvaliteet ja järjepidevus vajavad parandamist. (ptk 3.4.1; 3.4.2).

4. Annetamiskanalite ja kampaaniate potentsiaal:

- Pangaülekanne on peamine annetuskanal (90,4%), kuid QR-koodid ja makseterminalid on muutumas järjest populaarsemaks. Kogudused võiksid neid rohkem kasutusele võtta.
- Sihtotstarbeliste annetuste kampaaniad motiveerivad inimesi täiendavalt annetama – üle 73% on valmis neis osalema, kui sellekohast infot hästi esitletakse. (ptk 3.4.3; 3.4.4).

5. Kümniseõpetuse ebajärjekindlus ja mõjutegurid:

- Kümnise teema käsitlemine kogudustes on sageli ebaregulaarne ja seda tehakse äärmise ettevaatlikkusega, mis tekitab segadust ja teadmatust.
- Samas soovivad paljud liikmed, et sellest räägitaks rohkem, avatumalt ja detailsemalt. (ptk 3.5.2; 3.5.6).

6. Kriitilised tegurid, mis pärsivad kümnise andmist:

- Peamised põhjused kümnise mitteandmiseks on unustamine, rahalised raskused, ebaselgus kümnise teoloogias ja mõnel juhul varasemad negatiivsed kogemused.
- Vaid väike osa vastajaid (alla 5%) viitab koguduse juhtide usaldamatusele või pealetükkivusele kui mõjuvatele põhjusele. (ptk 3.5.6).

4.2 Isiklikud tähelepanekud

Teoreetilise osa tarvis kümnise kohta sügavamaid teoloogilisi põhimõtteid uurides (enda arvates valdasin antud teemat üsna hästi) avastasin mõtlemapanevaid argumente, mis oponeerisid karismaatilise traditsiooni arusaamu kümnise kohta. Need motiveerisid mind teemat veel põhjalikult uurima. Järgnevalt käsitlen lühidalt oma praegust tasakaalustatud arusaama. Positiivseks leiuks saab nimetada suundumust, et suur hulk koguduste inimesi peab annetamist oluliseks – pea 90%. Minu isiklik ootus oli väiksem.

Mind üllatas asjaolu, et korjandusele eelnev andmisõhutus oli kõige väiksem motivaator inimeste jaoks, kes küsitluses osalesid. Olin varasemalt arvamisel, et see on suurim põhjus, miks inimesed heldekäeliselt annavad. Avastus on mitmeski mõttes positiivne, sest uurimistulemused näitavad, et nii-öelda *prosperity gospel* (tlk „jõukuse evangeelium“) ei ole annetamist soodustav tegur, vaid selleks on pigem inimeste tärnimeel ja usaldus Piibli vastu. Teoloogiat ei kaalu üle emotsioon – inimesed annavad, sest nad armastavad Jumalat ja on otsustanud anda.

Uurimise hüpoteesiks oli eeldus, et kantslist õpetatav teoloogia mõjutab annetamisaktiivsust, ja see sai kinnitust. Õhutussõnum ei asenda süstemaatilist õpetust – inimesed tahavad kuulda Piibli õpetust andmisest, mille najal teha kaalutletud annetamisotsuseid. Samuti sai kinnitust eeldus, et koguduse sisekultuuril ja -kliimal on määrava tähtsusega roll annetamisaktiivsuses. Churchplanting.com tegevjuht Jeff Hoglen ütleb, et muudetud südames muutuvad ka andmismustrid ³¹⁷ ja Lake Institute on Faith and Giving poolt tehtud uurimuses selgus muude asjade seas, et religioossed traditsioonid ja organisatsiooni kultuur saavad kujundada koguduste majandusliku tegevust. ³¹⁸ Givelify kodulehel artikkel ütleb: „Heldust väärtustava kultuuri kujundamine on usuorganisatsioonide edu seisukohalt ülioluline. Usujuhid, kes tugevdavad oma koguduse

³¹⁷ Hoglen, J. (3.03.2025). *Building a culture of generosity in your church plant*. ChurchPlanting.com. <https://churchplanting.com/building-a-culture-of-generosity-in-your-church-plant/> (vaadatud 26.05.2025).

³¹⁸ Lake Institute on Faith & Giving. (2019). *The National Study of Congregations' Economic Practices*. Indiana University Lilly Family School of Philanthropy <https://scholarworks.indianapolis.iu.edu/handle/123456789/123> (vaadatud 26.05.2025).

vagaduspõhimõtteid, näevad seda peegeldumas ka koguduse annetamises, kujundades sel moel tugeva helduse kasvu katalüsaatori“.³¹⁹ Seega heas seisus kogudus ei kasva vaid arvuliselt vaid seal kasvavad ka rahalised sissetulekud.

Rõõmustav oli teada saada, et nende liikmete arv, kes annavad kümnist regulaarselt, on päris suur (77,8%), ja et oma koguduse majandusliku elu toetamine on inimeste mõtetes kõrgel kohal. Huvitav on ka asjaolu, et korreleeruv grupp (u 22%), kes kümnist ei anna, ei olnud põhimõtteliselt annetamise vastu, vaid vajas selle teema meelde tuletamist, moodsamate annetuskanalite kasutuselevõtmist või arutelu tõstatamist kümnisest.

Arvasin eelnevalt, et lisaks korjatavad annetused ja rahakogumiskampaaniad on inimestele pigem vastumeelt. Uuring aga tõestas, et inimesed on valmis panustama rohkem, kui vaid kogudus suudab head eesmärki õieti presenteerida.

Teades eelnevalt mõningate valimi koguduste head rahalist seisu, sain heita pilgu selle uurimusega eesriide taha. Sain kinnituse, et neis kogudustes õpetati andmisest julgelt, pastorid osutasid ise head andmise eeskujule, kogudusele räägiti kogu aeg nii annetuste kogumisest kui ka poolelioleva projekti edenemisest, annetamist käsitleti koguduses kui võimalust ja mitte kui kohustust ning kogudus ise oli suur väljajagaja (evangeelsetesse projektidesse, külaliskõnelejatele, misjonitöösse jt) – kõik need komponendid mängisid eduka annetuskultuuri loomisel olulist rolli.

4.3 Soovitused koguduste juhtidele

- Tugevdada annetamise õpetust: süsteemne, piibellik ja empaatiaga esitatud õpetus suurendab liikmete teadlikkust ning motiveerib andma järjepidevalt.
- Kommunikatsiooni selguse parandamine: regulaarne ja avatud suhtlus koguduse vajaduste ja annetuste kasutamise kohta suurendab usaldust ja läbipaistvust.

³¹⁹ Hood, L. (12.04.2024). *Grow congregational giving: A guide for churches and places of worship*. Givelify. <https://www.givelify.com/blog/grow-congregational-church-giving/> (vaadatud 14.05.2025).

- Mitmekesiste maksevõimaluste pakkumine: kaasaegsete maksevahendite kättesaadavus aitab suurendada annetusaktiivsust, eriti noorema põlvkonna seas.
- Julgus rääkida rahast ilma survestamiseta: pastorid ei peaks kartma rahast rääkida, kui seda tehakse usalduslikus ja piibellikus kontekstis.

Tänuõnad

Käesolev uuring laiendas minu arusaamist annetamisteemal väga palju. Teadsin algusest peale, et see ei ole kerge teema, millega tegeleda ja vajaliku info kättesaamine ei pruugi tulla lihtsasti. Olin meeldivalt üllatunud, kui sajad uurimisvastused hakkasid laekuma mu Google kontole ja pastorid olid lahkelt valmis intervjuusid andma. Mitmed ütlesid mulle, et see teema „kütab kirgi“ nende koguduses ja et nad ootavad uurimistulemusi pikisilmi. Ma loodan, et antud uurimismaterjal on kasuks paljude koguduste juhtidele, kes soovivad mõista paremini annetamiskultuuri nüansse Eesti vabakogudusliku spiritualiteediga maastikul ning viia end kurssi käesolevate uurimisandmetega ja järeldustega.

Ma tänan Issandat Jeesust Kristust Tema armu eest, sest Tema päästis mu ja kutsus mind teenima. Aastaid olen ma näinud, kuidas Ta on mind üleloomulikult varustanud. Ma võin öelda: „Jumal on ustav!“

Täna Pärnu Elu Sõna kogudust, kus ma esmalt kuulsin kümnisest ja õppisin seda põhimõtet ellu rakendama, ja Eesti Kristlikku Nelipühi Kirikut, kus kümwise arusaam sai mulle palju selgemaks.

Tahan tänada oma juhendajaid, Ago Lilleorgu ja Meego Remmelit, kes aitasid väsimatult kaasa selle töö kujunemisele oma tähelepanekute ja nõuannetega ja julgustasid mind selles protsessis. Täna samuti Külli Kuuske, kes toimetab mu tööd keeleliselt. Samuti täna Kõrgemat Usuteaduslikku Seminari, kus mul oli privileeg õppida ja magistrikursus läbida – selleks tuli teha palju tööd ja näha vaeva, kuid terve see protsess oli seda väärt. Olen tänulik rektor Einike Pillile, kes samuti mitmeti kaasa mõtles, et mu töö võtaks aina parema kuju. Lõppeks, täna Jumalat, kes andis armu, jõudu ja ideid, nii et ma suutsin jõuda selle tööga sihile.

Summary

This research study focuses on the giving practices of selected congregations. The aim of the study is to analyze the teachings related to giving and tithing within these congregations, examine how church members perceive it, and identify the factors that influence their willingness to support the church's work and mission through tithes and other offerings.

The theoretical part of the study explores the theological foundations of tithing and giving in both Old and New Testament contexts. The empirical part involves a survey conducted among a sample of congregations, including interviews with selected pastors. The purpose of the survey was to map the factors that encourage or hinder giving, specially tithing within the context of the local church.

The study revealed a high willingness to give among members of Estonian Free Churches, driven by strong religious motivation. Nearly 90% of respondents view giving as a normal part of Christian life, with 81.7% defining the tithe as 10% of income belonging to God, and 77.5% reporting regular tithing. Key motivators include biblical teaching (86.3%), gratitude and love for God (85.1%), and awareness of the church's financial needs. A healthy giving culture is supported by teaching, vision, and leadership example, though some members perceive teaching on tithing as insufficient or unclear. While trust in church leadership is generally high, communication needs improvement. Bank transfers remain the primary donation method (90.4%), but QR codes and card terminals are gaining popularity.

The practical objective of this study is to provide church leadership with tools to better understand the current state of their donor base, identify areas for growth, and determine which aspects of church practice should be developed to enhance willingness to give. Attention is also given to the factors that inhibit tithing and giving more broadly. Reducing these barriers and strengthening the encouraging factors may lead to increased church income, thereby enabling more resources to be allocated to the two central tasks of the church: proclaiming the gospel in the community and deepening discipleship within the congregation — goals to which Jesus Christ called His followers.

Kasutatud allikate loetelu

Acker, M. (2023). *How to avoid common miscommunications at work*. Harvard Business Review. <https://hbr.org/2023/08/how-to-avoid-common-miscommunications-at-work> (vaadatud 4.05.2025).

Alcorn, R. (2012). *Tithing isn't the ceiling of giving; it's the floor. It's not the finish line of giving; it's the starting blocks*. Goodreads. https://www.goodreads.com/quotes/9746625-tithing-isn-t-the-ceiling-of-giving-it-s-the-floor-it-s?utm_source (vaadatud 11.05.2025).

Alcorn, R. (2003). *Money, Possessions, and Eternity*. Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers.

Ayigun, E. A. (2020). *Prosperity Gospel: A Watershed of the Gospel of Christ. Light in a Once-Dark World*, 3. köide, lk 285–286. https://www.biblicaltheology.com/light/Prosperity%20Gospel_%20A%20Watershed%20of%20the%20Gospel%20of%20Christ.pdf (vaadatud 3.05.2025).

AZ Research Consult. *The impact of pastor lifestyle to church members and growth*. <https://azresearchconsult.com.ng/project-the-impact-of-pastor-life-style-to-church-members-and-growth/> (vaadatud 30.05.2025).

Bakker, D. (14.05.2017). *Seven ways you can build a culture of generous giving in the life of your church*. <https://dickersonbakker.com/seven-ways-can-build-culture-generous-giving-life-church/#> (vaadatud 13.05.2025).

Barna Group. (7.09.2022). *What is a tithe? New data on perceptions of the 10 percent*. <https://www.barna.com/research/what-is-a-tithe/> (vaadatud 26.05.2025).

Bayes, J. F. (2017). *The threefold division of the law*. The Christian Institute. <https://www.christian.org.uk/wp-content/uploads/the-threefold-division-of-the-law.pdf> (vaadatud 28.05.2025).

BibleHub. *Greek Lexicon*. <https://biblehub.com/greek/2192.htm> (vaadatud 9.05.2025).

Blue Letter Bible. *Strongs' Lexicon.*

<https://www.blueletterbible.org/lexicon/g2673/kjv/tr/0-1/> (vaadatud 7.05.2025).

Bowler, K. (12.03.2018). *I'm a scholar of the "prosperity gospel." It took cancer to show me I was in its grip.* Vox. <https://www.vox.com/first-person/2018/3/12/17109306/prosperity-gospel-good-evil-cancer-fate-theology-theodicy> (vaadatud 15.05.2025).

Brenneman, J. P. (2020). *The Trojan Horse of Tithing: How Tithe Traditions Have Undermined a Pure Gospel Message.* Lancaster, PA: Propiv Press.

Cambridge Dictionary. Cambridge University Press.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

Castleberry, J. (2022). *12 signs of revival (and a bonus).* Northwest University President's Blog. <https://www.northwestu.edu/president/blog/12-signs-of-revival-and-a-bonus> (vaadatud 7.05.2025).

Christian Pure Team. (24.05.2024). *Bible Mysteries: Is Melchizedek A Pre-Incarnate of Jesus?* Christian Pure. <https://christianpure.com/learn/melchizedek-jesus-connection/> (vaadatud 5.05.2025).

Christianity Today. (aprill 1987). *Money in Christian history I: A gallery of church fathers.* <https://www.christianitytoday.com/1987/04/money-in-christian-history-i-gallery-of-church-fathers> (vaadatud 12.05.2025).

Cockerill, G. L. (2012). *The Epistle to the Hebrews.* Grand Rapids, MI: Eerdmans. (lk 296–298). (vaadatud 13.05.2025).

Coffman, J. B. (1983-1999). *Genesis 14: Commentary by James Burton Coffman.* StudyLight.org. <https://www.studylight.org/commentaries/eng/bcc/genesis-14.html#verse-18> (vaadatud 5.05.2025).

Cole, L. E. (2000). *Suhtlemine, seks ja raha.* Tallinn: OÜ Sõnasepp.

Cole, L.E. (2001). *Treasure: Uncovering Patterns and Principles That Create Prosperity*. Grapevine, TX: Watercolor Books.

Cole, L. E. (1984). *The Potential Principle*. Springdale, PA: Whitaker House.

Cooke, T. (15.10.2014). *Quotes and Thoughts on Stewardship, Tithing, and Giving*. Tony Cooke Ministries. <https://tonycooke.org/articles-by-tony-cooke/quotes-thoughts-stewardship-tithing-giving> (vaadatud 22.05.2025).

Copeland, K. (1974). *The Laws of Prosperity*. Fort Worth, TX: Kenneth Copeland Publications.

Copeland, K. (27.01.2025). *Do we tithe today?* Kenneth Copeland Ministries. https://www.kcm.org/read/question-of-the-day/tithe-today?language_content_entity=en-US (vaadatud 13.05.2025).

Copeland, K. (17.08.1995). *Faith to Faith – Daily Devotional: August 17*. Kenneth Copeland Ministries. https://www.kcm.org/read/faith-to-faith?langcode=en-US&field_reading_date_value=2025-08-17 (vaadatud 13.05.2025).

Copeland, K. (2011). *The Blessing of the Lord*. Fort Worth, TX: Kenneth Copeland Publications.

Christian Stewardship Network. (30.09.2020). *Two Reasons Why People Don't Give to the Church*. <https://www.christianstewardshipnetwork.com/blog/2020/9/30/two-reasons-why-people-dont-give-to-the-church> (vaadatud 30.05.2025).

Dart, R. L. (1.08.2016). *Why Did Abraham Tithe?* Born to Win. <https://www.borntowin.net/articles/why-did-abraham-tithe/> (vaadatud 11.05.2025).

Dayton, H. (2022). *2350 verses on money and possessions*. Compass Financial Ministry. <https://compassfinancialministry.org/wp-content/uploads/2024/04/2350-Verses-Catalog.pdf> (vaadatud 1.06.2025).

de la Riva, T. (25.06.2022). *Who should teach? Thoughts on teaching and leadership in the church*. Firm Foundation Bible Church. <https://firmfoundationpv.org/who-should-teach-thoughts-on-teaching-and-leadership-in-the-church/> (vaadatud 30.05.2025).

Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

Dominion TV & Studios. (7.07.2020). „*The importance of tithing in Building a Successful Business*” [Video]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=UCWm0nvSCiI> (kuulatud 29.05.2025).

Douglas, J. D. (1962). *The New Bible Dictionary*. Grand Rapids, MI: The Inter-Varsity Fellowship.

Easton, M. G. (1897). *Easton's Bible Dictionary*.

<https://www.biblestudytools.com/dictionaries/eastons-bible-dictionary/tithe.html> (vaadatud 7.05.2025).

Edersheim, A. (1988). *The Life and Times of Jesus the Messiah*. Virginia: MacDonalt Publishing Company.

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. <https://eelk.ee/kogudus/> (vaadatud 13.05.2025).

Eesti Kristlik Nelipühi Kirik. (2021). *Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku põhikiri* [PDF]. Vastu võetud aastakonverentsil 27.03.2021. <https://eknk.ee/wp-content/uploads/EKNK-pohikiri-27-03-2021.pdf> (vaadatud 22.05.2025).

EKI ühendsõnastik (2025). Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb 2025.

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/vabakogudus/1/est> (vaadatud 7.05.2025).

Eklund, B. L., & Austin, T. (1996). *Jumala partnerid. Piibli tõed annetamisest*. Tallinn: Eesti EKB Liit.

Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/tithe> (vaadatud 12.05.2025).

Ferguson, A. B. (2017). *Creating a culture of philanthropy in nonprofit arts organizations*. Virginia Commonwealth University, Scholars Compass. <https://scholarscompass.vcu.edu/padm656/2> (vaadatud 12.05.2025).

Finkelde, J. (2023). *How to create a culture of generosity in your church*. Grow a Healthy Church. <https://growahealthychurch.com/culture-of-generosity/> (vaadatud 12.05.2025).

Ford, C. (6.12.2024). *The Generosity Crisis: Why Americans Are Donating Differently*. Giving Compass. <https://givingcompass.org/article/the-generosity-crisis-why-americans-are-donating-differently> (vaadatud 7.05.2025).

Fullilove, W. (8.10.2019). *Do the Old Testament's commands apply today?* Reformed Theological Seminary. <https://rts.edu/resources/do-the-old-testament-commands-apply-today/> (vaadatud 15.05.2025).

Funell, J. (2018). *What should giving look like in today's church?* Evangelical Magazine. <https://www.evangelicalmagazine.com/article/what-should-giving-look-like-in-todays-church/> (vaadatud 12.05.2025).

Guzik, D. *Hebrews 6 – A Warning to Discouraged Believers*. Enduring Word Bible Commentary. <https://enduringword.com/bible-commentary/hebrews-6/> (vaadatud 13.05.2025).

Haas, K., Jr. Fund. (2013). *Underdeveloped: A national study of challenges facing nonprofit fundraising (Appendix: A Culture of Philanthropy)*. https://www.haasjr.org/sites/default/files/resources/Haas_CultureofPhilanthropy_F1_0.pdf (vaadatud 12.05.2025).

Haber, S. N., & Knutson, B. (2010). *The reward circuit: Linking primate anatomy and human imaging*. *Neuropsychopharmacology*, 35(1), 4–26. <https://doi.org/10.1038/npp.2009.129> (vaadatud 16.05.2025).

Hagee, J. (2008). *Financial Armageddon: We are in a battle for our very survival*. Lake Mary, FL: Charisma House.

Harbaugh, W. T., Mayr, U., & Burghart, D. R. (2007). *Neural responses to taxation and voluntary giving reveal motives for charitable donations*. *Science*, 316(5831), 1622–1625. <https://doi.org/10.1126/science.1140738> (vaadatud 8.05.2025).

Hayford, J.W. (1991). *Spirit-Filled Life Bible: New King James Version*. Nashville, TN: Thomas Nelson Publishers.

Hea Kodanik. *Annetuste kogumise hea tava*. <https://heakodanik.ee/annetuste-kogumise-hea-tava/> (vaadatud 13.05.2025).

Henry, M. (1997). *Matthew Henry's Concise Commentary on the Whole Bible*. Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library.
<https://www.ccel.org/ccel/henry/mhc6.Heb.vii.html> (vaadatud 13.05.2025).

Hill, C. T. (1995). *The tithe in the framework of the sacred economy of ancient Israel*. *Accounting Historians Journal*, 13(2), artikkel 11.
https://egrove.olemiss.edu/aah_journal/vol13/iss2/11/ (vaadatud 7.05.2025).

Hoglen, J. (3.03.2025). *Building a culture of generosity in your church plant*. ChurchPlanting.com. <https://churchplanting.com/building-a-culture-of-generosity-in-your-church-plant/> (vaadatud 26.05.2025).

Hood, L. (12.04.2024). *Grow congregational giving: A guide for churches and places of worship*. Givelify. <https://www.givelify.com/blog/grow-congregational-church-giving/> (vaadatud 14.05.2025).

Irvine, R. (24.01.2024). *The Bible and Raising Resources*. Giving Generously.
<https://givinggenerously.com/the-bible-and-raising-resources/> (vaadatud 13.05.2025).

Jamieson, R., Fausset, A. R., & Brown, D. (1882). *Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible*. Retrieved from https://biblehub.com/commentaries/jfb/1_kings/8.htm (vaadatud 29.05.2025).

Jewish Encyclopedia. <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/13541-shem/> (vaadatud 7.05.2025).

Josephus. *Jewish Antiquities* (W. Whiston, tlk., Book 4, Section 240). Perseus Digital Library. <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0146%3Ab ook%3D4%3Asection%3D240> (vaadatud 26.05.2025).

Joyaux, S. P. (27.03.2015). *A culture of philanthropy: Define philanthropy*. Nonprofit Quarterly. https://nonprofitquarterly.org/culture-of-philanthropy-define-philanthropy/?utm_source=chatgpt.com (vaadatud 12.05.2025).

Kelly, R. (2007). *Should the Church Teach Tithing?* New York: Writers Club Press.

Kluth, B. (2013). *20 truths about tithers: Executive summary*. ECFA. <https://www.ecfa.org/Documents/News/20-Truths-About-Tithers-Executive-Summary-eBook-Report.pdf> (vaadatud 7.05.2025).

Koovit, J. (3.12.2024). *Täna toimuvad Annetamistalgud: eestlased on üha heldemad annetajad!* Heategu | GoodNews. <https://heategu.goodnews.ee/tana-toimuvad-annetamistalgud-eestlased-on-uha-heldemad-annetajad/> (vaadatud 14.05.2025).

Lake Institute on Faith & Giving. (2019). *The National Study of Congregations' Economic Practices*. Indiana University Lilly Family School of Philanthropy. <https://scholarworks.indianapolis.iu.edu/handle/123456789/123> (vaadatud 26.05.2025).

Larch, S. (21.05.2020). *Televangelism: The Gospel of Prosperity*. Medium. <https://sherrielarch.medium.com/televangelism-the-gospel-of-prosperity-d7876d632531> (vaadatud 1.05.2025).

Lemke, J. (10.09.2018). *Tithing in the New Testament – Hebrews 7:8*. In The Beginning. <https://janlemke.com/tithing-in-the-new-testament-hebrews-78> (vaadatud 13.05.2025).

Leonhardt, M. (15.08.2022). *How much of your paycheck you should save, according to financial experts*. CNBC. <https://www.cnbc.com/select/how-much-money-you-should-save-every-paycheck/> (vaadatud 8.05.2025).

Lifeway Research. *About us*. <https://research.lifeway.com/about-us/> (vaadatud 7.05.2025).

Lloyd-Kuyinu, L. (26.10.2017). *Christ himself receives Tithes: A rejoinder to 'It's certainly a sin to pay tithe'*. GhanaWeb. <https://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/Christ-himself-receives-Tithes-A-rejoinder-to-It-s-certainly-a-sin-to-pay-tithe-594295> (vaadatud 6.05.2025).

Logos Apostolic Church of God. *Greek interlinear translation of Ephesians 2*. <https://www.logosapostolic.org/interlinear-nt/ephesians/02.htm> (vaadatud 7.05.2025).

Louis, J. (jaanuar, 2024). *2024 Church Giving Statistics & Trends to Care About*. Pushpay. <https://pushpay.com/blog/church-giving-statistics-and-trends/> (vaadatud 30.05.2025).

Lynn University. (2017). *Why doing good feels so good*. <https://www.lynn.edu/news/2017/why-doing-good-feels-so-good> (vaadatud 7.05.2025).

Masci, D. (30.03.2019). *In Western European countries with church taxes, support for the tradition remains strong*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/religion/2019/04/30/in-western-european-countries-with-church-taxes-support-for-the-tradition-remains-strong/> (vaadatud 7.05.2025).

Mattei, N. (26.04.2022). *The Threefold Division of the Law*. Covenant Baptist Theological Seminary. <https://cbtseminary.org/the-threefold-division-of-the-law-nick-mattei/> (vaadatud 28.05.2025).

Merriam-Webster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/tithe> (vaadatud 13.05.2025).

Ministry Brands. (6.02.2024). *7 modern ways to donate to a church.* <https://www.ministrybrands.com/church/management/way-to-donate> (vaadatud 12.05.2025).

Morris, R. (2013). *Õnnistatud Elu.* Tallinn: Charismata Ministries.

MTÜ ABI. *Annetused.* <https://www.mtyabi.ee/nouanded/rahastamine/annetused/> (vaadatud 13.05.2025).

Murdock, M. (2012). *The Wisdom Key Devotional.* Wisdom International, Inc. <https://www.thewisdomcenter.tv/Portals/38/images/banner/EB165WisdomKeyDevotional eBook.pdf> (vaadatud 30.05.2025).

Myles, F. (2018). *Tithes of Honor: Tithing Under the Order of Melchizedek.* Scottsdale, AZ: Fransis Myles International.

Narramore, M. E. (2004). *Tithing: Low-Realm, Obsolete and Defunct.* Graham, NC: Tekoa Publishing.

NCLS Research. (2022). *Faith shapes decisions, actions and identity.* <https://www.ncls.org.au/articles/faith-shapes-decisions-actions-and-identity/> (vaadatud 1.06.2025).

Nieuwhof, C. (oktoober, 2024). *Church Giving Statistics for 2025: Who's Giving, When, and How Much?* CareyNieuwhof.com. <https://careynieuwhof.com/church-giving-statistics/> (vaadatud 30.05.2025).

O'Brien, L. (16.01.2024). *UK savings statistics 2024.* money.co.uk. <https://www.money.co.uk/savings-accounts/savings-statistics> (vaadatud 7.05.2025).

OpenAI. (2025). *ChatGPT (version 4.0)* [tarkvara]. <https://chatgpt.com>

Oxford Learner's Dictionaries. Oxford University Press.

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/tithe> (vaadatud 7.05.2025).

Parnell, J. (21.09.2022). *Pastors are teachers first: A paragraph that reformed my ministry.* Desiring God. <https://www.desiringgod.org/articles/pastors-are-teachers-first> (vaadatud 30.05.2025).

Peterson, D. G. (2020). *Worship and ethics in Romans 12.* Journal of the Evangelical Theological Society, 63(2), 255–265. https://etsjets.org/wp-content/uploads/2020/06/files_JETS-PDFs_63_63-2_JETS_63.2_255-65_Peterson.pdf (vaadatud 1.05.2025).

Prince, D. *Prosperity Through Tithing* [Podcast]. Derek Prince Ministries. <https://www.derekprince.com/radio/782> (kuulatud 5.05.2025).

Pruuli, T., Kuusik-Rajasaar, R. (4.12.2015). *Poolt ja vastu: kas eestlane on helde annetaja.* Eesti Päevaleht. <https://epl.delfi.ee/artikkel/73123319/poolt-ja-vastu-kas-eestlane-on-helde-annetaja> (vaadatud 11.05.2025).

Rainer, A. (8.02.2024). *Generosity is an act of trust.* FaithFi. <https://www.faithfi.com/christian-money-solutions/generosity-is-an-act-of-trust-6095> (vaadatud 12.05.2025).

Roser, M., Rohenkohl, B., Arriagada, P., Hasell, J., Ritchie, H., & Ortiz-Ospina, E. (2023). *Share of adults who report saving money in the past year.* Our World in Data. <https://ourworldindata.org/grapher/share-of-adults-who-report-saving-money-in-the-past-year> (vaadatud 8.05.2025).

Smart Money Bro. (26.07.2024). *No Discipline Leads to No Money (Avoid These 10 Bad Habits).* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=15kTvYIqXFW> (vaadatud 29.05.2025).

Smith, W. (1901). *Smith's Bible Dictionary*.

<https://www.biblestudytools.com/dictionaries/smiths-bible-dictionary/tithe.html>

(vaadatud 7.05.2025).

Sweetman, D. (14.12.2024). *The power of recurring giving*. Tithe.ly.

<https://get.tithe.ly/blog/the-power-of-recurring-giving> (vaadatud 1.06.2025).

Theopedia. <https://www.theopedia.com/tithing> (vaadatud 12.05.2025).

Tithe.ly. (18.08.2024). *Tithing in the New Testament: What Does It Say?*

<https://get.tithe.ly/blog/tithing-in-the-new-testament-what-does-it-say> (vaadatud

27.05.2025).

Unger, M. F., Harrison, R. K., Vos, H. F., & Barber, C. J. (1988). *The new Unger's Bible dictionary*. Chicago, IL: Moody Press.

Vanco. *What is a tithing system?* <https://www.vancopayments.com/egiving/blog/tithing-system> (vaadatud 12.05.2025).

Vine, W. E., Unger, M.F., White, W. (1985). *Vine's Expository Dictionary of Biblical Words*. Nashville, TN: Thomas Nelson.

Warren, R. *8 reasons believers give to your church*. Pastors.com.

<https://blog.pastors.com/articles/8-reasons-believers-give-to-your-church/> (vaadatud

26.05.2025).

Washington Times. (26.04.2023). *Churchgoers back tithing, but many struggle to give regularly: Survey*. <https://www.washingtontimes.com/news/2023/apr/26/churchgoers-back-tithing-many-struggle-give-regula/> (vaadatud 12.05.2025).

Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of human communication: A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. W. W. Norton & Company.

WebMD. *Selective Listening: What It Is and How It Works.*

<https://www.webmd.com/brain/what-is-selective-listening> (vaadatud 17.05.2025).

World Population Review. (2025). *Most charitable countries 2025.*

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-charitable-countries> (vaadatud 16.05.2025).

Lisad

Uurimusküsitluse formaat ja küsimused

Enamus Eesti kogudusi elavad oma liikmete vabatahtlikest annetustest (kümnis, annetused, jt) ning koguduste vaimuliku töö, eriti väljaspoole kogudust on suuresti sõltuv koguduse rahalisest seisust. Antud uurimustöö püüab selgitada, missugused faktorid motiveerivad inimesi annetama ja missugused faktorid pärsivad annetamist kohalikus koguduses, ja mida on õppida uuritava tulemustest kristlikul kogudusel Eestis

Küsimustik Google Forms-is pandi üles 8 aprillil ja sai välja saadetud järgmistele koguduste pastoritele, kellel paluti saata edasi küsimustik oma kohaliku koguduse emaili listi või Facebooki gruppi.

Kvantitatiivuurimuse küsimustik

Tere! Olen pastor Janno Peensalu EKNK Pärnu Kogudusest ja õpin Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris ning palun teie abi osaleda uuringus seoses oma Magistritöoga, mille käigus uurin faktoreid, mis toetavad annetamist vabakoguduste spiritualiteediga koguduste liikmete seas. Uuringu eesmärk on aidata koguduste juhtidel paremini mõista oma koguduse andmiskultuuri ja dünaamika toimimist ja õppida sellest.

Küsimustele vastamine võtab ligikaudu 10 minutit. Kui on Teil tekib küsimusi või vaja lisa infot, võtke minuga ühendust, Janno Peensalu +37256221254, FB messengeris või kirjutage e-postile peensalu@gmail.com

Uuringu tulemusi ei seostata küsimustele vastanud isikutega. Uuring on anonüümne!

Ootan vastuseid 15.04. 2025

Tänan Teid antud küsimustiku täitmise eest!

1. MOTIVATSIOON

A. Palun anna hinnang järgmisele väitele:

Finantsiline andmine oma kogudusse on normaalne osa uskliku usuelust!

- ☐ Täiesti nõus
- ☐ Pigem nõus
- ☐ Osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus
- ☐ Üldse ei ole nõus
- ☐ Puudub seisukoht

Muu (kirjuta oma vastus) _____

B. Palun anna hinnang järgmisele väitele:

Annaksin oma kogudusele siis rohkem, kui mu finantsseis seda lubaks!

- ☐ Täiesti nõus
- ☐ Pigem nõus
- ☐ Osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus
- ☐ Pigem ei ole nõus
- ☐ Ei oska öelda

Muu (kirjuta oma vastus) _____

2. KOGUDUSE ROLL

A. Meie koguduses õpetatakse andmise tähtsusest

- ☐ Täiesti nõus
- ☐ Pigem nõus
- ☐ Osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus
- ☐ Üldse ei ole nõus

- Ei oska öelda

Muu (kirjuta oma vastus) _____

B. Faktorid, mis motiveerivad mind annetama (*Täida ära relevantssed*)

- Koguduse selge visioon
- Mõni projekt, mis mind kõnetab
- Kuna Piibel õpetab nõnda
- Koguduse töö vajab rahalisi vahendeid
- Kuuluvustunne koguduses
- Enne korjandust julgustatakse andma
- Inimeste tunnistused Jumala varustamisest
- Tagasiside kuidas antud raha on aidanud kedagi või millegi tegemisele kaasa

Muu (palun kirjuta) _____

C. Minu koguduse juhtkond kasutab annetusi sihipäraselt ja usaldusväärselt

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus
- Pigem ei ole nõus
- Ei oska öelda

Muu (kirjuta oma vastus) _____

3. ANNETAMIST TOETAVAD FAKTORID

A. Minu jaoks on kõige sobivamad andmise kanalid (*märgi ära sobivad*)

- Sularaha
- Pangaülekanded

- QR kood
- Makseterminal

Muu (loetle) _____

B. Kui mu kogudus korraldaks sihtotstarbelisi annetusi, oleksin valmis veel lisaks panustama (näiteks uue helitehnika ostmise, misjoniprojekti toetamine, jt)

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Osaliselt nõus, osaliselt mitte nõus
- Pigem ei ole nõus
- Üldse ei ole nõus
- Ei oska öelda

C. Milliseid muudatusettepanekuid sa teeks koguduse juhtkonnale annetuste ja kampaaniate läbiviimise osas? (loetle)

Valiku võimalused

- Pole ettepanekuid
- Ei muudaks midagi

4. FOOKUS KÜMNISELE

A. Kümnis tähendab minu jaoks (märgi kõik, millega oled nõus)

- 10% sissetulekust, mis kuulub Jumalale
- Üks Piibellik andmise viis
- Koguduse töö toetamiseks
- Vabatahtlik
- Täidan Jumala käsku

Muu (*kirjuta, mida sina arvad*) _____

B. Minu koguduses õpetatakse kümnisest

- Tihti
- Vahetevahel
- Pigem mitte
- Üldse mitte
- Sooviksin selle kohta rohkem selgust
- Arvan, et kümnisest ei peaks koguduses üldse rääkima
- Ei oska öelda

Muu (*selgita*) _____

C. Mind motiveerib kümnist andma (*märgi ära sobivad*)

- Piibli õpetus
- Kogudus ootab seda minult
- Tänumeel ja armastus Jumala vastu
- Finantsönnistuse töötus
- Kogudus vajab tegutsemiseks raha

Muu põhjus (*loetle*) _____

D. Ma annan kümnist

- Regulaarselt
- Vahetevahel

Muu (*selgita*) _____

E. Ma annan kümnist (*märgi ära relevantset*)

- Palgast (neto)
- Palgast (bruto)

- Rahalistelt kingitustelt
- Pärandatud rahast
- Leitud rahast
- Investeeringutelt teenitud tulust

Muu (*kirjuta*) _____

F. Ma ei anna kümnist oma kogudusse järgmistel põhjustel

- Ma ei tuleks siis rahaliselt välja
- Laenumaksed on hetkel mu prioriteet
- Usaldamatus koguduse juhtkonna vastu raha kasutuse osas
- Liiga palju survestatakse kümnisega
- Olen lihtsalt ära unustanud
- Ma ei ole kümnisest lõpuni aru saanud
- Kümniise maksmine ei ole toonud oodatud tulemusi
- Teeksin seda modernsemate maske võimaluste olemasolul (kaardimaksed, QR kood, jt)

Muu põhjus (*loetle*) _____

DEMOGRAAFIA

A. Minu vanus

12–21

22–40

41–64

65+

B. Minu sugu

Mees

Naine

C. Tegevus

- Ettevõtja
- Töötan
- Töötav pensionär
- Pensionär
- Õpilane
- Töötu

Muu (*kirjuta*) _____

D. Amet

- Töötaja
- Juhtivtöötaja
- Spetsialist
- Tegevjuht
- Ametnik
- Assistent

Muu (*kirjuta*) _____

SUUR TÄNU UURINGUS OSALEMAST!!

Küsimused pastoratele

RAHATEEMA KÄSITLEMINE KOGUDUSES

1. Kuivõrd Sa leiad, et rahateemadel koguduses rääkimine on tundlik teema, mida tahaks pigem vältida?

TEOLOOGIA

2. Miks me peaksime Jumalale üldse rahalisi ande tooma?
3. Missugusel Piibellikul alusel anname sinu arust kümnist täna?
4. Milline suhe on kümnise andmisel ja Jumala-suhte vahel?
5. Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnist?
 - A. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna
 - B. 10% sissetulekust (missugustest allikatest?)
 - C. Jumalariigi aegumatu printsiip
 - D. Kristliku andmise miinimumstandard
 - E. Annan ära kümnise esmalt enne teisi kulutusi
 - F. Hea ja vabatahtlik andmise viis
 - G. Peaks olema antud kohalikku kogudusse
6. Kellele me anname kümnist? Jumalale? Kogudusele? Inimestele?
7. Kas saame mingist Jeesuse õpetusest järeldada vajadust maksta kümnist? Kui jah, siis millisest?

ANDMISE KULTUUR

8. Missugused järgmised faktorid mõjutavad sinu arust inimeste andmist?
 - A. Visiooni olemasolu, mida toetada,
 - B. projekt, mis kõnetab inimesi,
 - C. koguduse hea sisemine kultuur,
 - D. kui kantslist julgustatakse andma
 - E. Finantstunnistused
 - F. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)
 - G. Erinevate (sh elektrooniliste) annetustahenduste käepärasus koguduses
9. Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnisest?

10. Kui suure protsendi moodustavad teie koguduse sissetulekutest kümnised ja muud annetused?

MISJON

11. Kui suur protsent teie koguduse eelarvest läheb praegu ühiskonna teenimisele? (nt 5%, 10%, 20%)
12. Kui koguduse finantsseis paraneks, kas suunaksite rohkem ressursse ühiskonna teenimisele või koguduse sisemise elu parandamiseks? Kirjeldage.

Intervjuud pastoriga

- 1. Kuivõrd Sa leiad, et rahateemadel koguduses rääkimine on tundlik teema, mida tahaks pigem vältida?**

Pastor nr 1	Raha on tundlik teema. Vahel näen koguduse teenistusel mitte kristlasi, siis tahaks küll vältida rahateemade puudutamist. Samas mõistan, et rahateemade käsitlemine on osa jumalateenistustel
Pastor nr 2	Rahateema on tundlik teema, aga seda koguduses rääkima peab!
Pastor nr 3	Kunagi oli tundlik teema, aga täna on see minus muutunud! Meie koguduses ei ole raha teemadel rääkimine tundlik teema. Vanasti tegime ettevaatlikumalt, täna on see barjäär ületatud, kogudus saab sellest

	üheselt aru, räägime sellest avatult ja oleme ühes arusaamises.
Pastor nr 4	On normaalne rääkida rahast, kuna see määrab ära nii palju. Piibel räägib sellest, miks me ei peaks sellest rääkima? Paulus samuti puudutas seda palju oma kirjades.
Pastor nr 5	Tundlik teema ta on, oleneb kui palju rääkida ja kuidas rääkida. Üks inimene ei taha enam käia meil koguduses, väites, et oleme liiga palju rahast rääkinud, aga pigem arvan, et tegemist on vale südamehoiakutega, mis sellel inimesel on.
Pastor nr 6	Jah, see on olnud tundlik teema, sellest aga tuleb rääkida ja veel rohkem rääkida. Jumal on andja ja seetõttu ei peaks me häbenema sellest teemast rääkida.
Pastor nr 7	Üldiselt minna, sest me niikuinii ei räägi andmisest koguduses.
Pastor nr 8	Ei tundu tundlik ja ei karda sellest rääkida
Pastor nr 9	Ei ole tundlik teema, vaid on põnev ja atraktiivne teema, mida inimestele õpetada
Pastor nr 10	Olen seda alati tundnud, liigitan selle lapseas omandatud meelsuse valdkonda-

	me ei küsi ise midagi, ja saame ise hakkama, raha küsimine on keeruline
Pastor nr 11	Ma arvan, et see on vajalik teema, millest tuleb rääkida. Jeesus rääkis palju rahast ja seega on see tähtis teema, mille rääkimisest ei peaks kartma.
Pastor nr 12	Arvan, et see on tundlik teema. Me ei ole väga palju sellest rääkinud, vanasti iga pühapäev 15-20 min sai räägitud sellest. Hetkel anname inimestele lihtsalt võimaluse anda ja see on töötanud. Rahateema on tänapäeval tundlik majandussurutise tõttu ja ei taha näida, et kogudus püüab veel raha kätte saada. Tundlikkuse taju on olemas, aga see on taustal, mitte takistav asjaolu.
Pastor nr 13	Ma ei näe, et see oleks väga tundlik, pigem oleme harjunud seda rääkima koguduses, tundlik on ta siis, kui rääkija pingutab üle, või läheb pikale.
Pastor nr 14	Rahateemadel rääkimine on tõesti tundlik teema, aga siiski vajalik adresseerida. Kui me ei räägi sellel teemal, siis inimesed võivad sattuda eksitusse või minna teatud Jumala Kuningriigi printsiipidega vastuollu. Eksituslik õpetus võib olla, kus julgustatakse üldse ande mitte andma või

	kümnist maksta, mis ei ole terve õpetus minu arust
Pastor nr 15	On tundlik teema, aga ei tahaks vältida. Peaks kindlasti seda tegema, aga mitte üle võlli. Meie koguduses ei ole see tundlik teema, kui mitte üle survestada.

2. Miks peaksime Jumalale üldse rahalisi ande tooma?

Pastor nr 1	Peaksime tooma rahalisi ande, kuna see on Piibli õpetus, et õndsam on anda kui võtta ja andmises on Jumala õnnistus, sest andmise juurde on lisatud Jumala töötused.
Pastor nr 2	Jumala vara käib inimeste käte vahelt läbi, seega oleme me osa Jumala tööst, kelle kaudu Ta asju teeb ja sellega oleme Tema varade vahendajad.
Pastor nr 3	Näen teoloogilisest aspektist, et rahateemad ei puudu Piiblist. Andmine näitab kus on sinu süda. Kui tahad käia õnnistuste radadel, siis on tähtis ka andmiskultuur. Teinekord meil ei ole sellepärast rohkem kuna me ei anna. See on piibellik printsiip. Inimesed, kes sellele on pihtha saanud ja seda printsiipi praktiseerivad, on saanud õnnistatud.
Pastor nr 4	Jumalale andes anname kogudusele.

Pastor nr 5	Sellepärast et Jumal on meile kinkinud elu ja sissetuleku ja meie eest hoolitsenud, ja et me anname tagasi mis Jumal on meile andnud.
Pastor nr 6	Jah, see on olnud tundlik teema, sellest aga tuleb rääkida ja veel rohkem rääkida. Jumal on andja ja seetõttu ei peaks me häbenema sellest teemast rääkida.
Pastor nr 7	Põhjus on selles, et Jumal on seda oma Sõnas kirjutanud ja meil tuleb olla sõnakuulelik
Pastor nr 8	Seda on vaja kogudusele, mitte Jumalale, see on eelkõige kellest või millest me hoolime- koguduse missioonist hoolides me panustame sellesse.
Pastor nr 9	Ma mõtlen, et see mida sa teed kõige vähemale, teeme seda otsegu Jumalale. Jumal tahab, et see kellel hästi läheb, et see jagaks kellel on vähe, Jumal tahab, et me oleksime lahked, et õnnistada Jumala lapsi, ja austada neid, kes täis ajaga jumalat teenida
Pastor nr 10	Jumalale pole mitte midagi vaja, me vajame andmist, see hoiab meid alandlikuna ja õpetab meid märkama neid, eks on meist nõrgemad ja teeb tööd meie südamega ja lähtub Jeesuse õpetusest et

	anna üks kuub ära. Kui meil on koguduses külaline, ja annab mingi summa, siis mina panen omalt poolt pool otsa omast rahast ja sellega külvan heasse pinnasesse. Me anname koguduse ehitamiseks
Pastor nr 11	Seda on rohkem andjale vaja. Jumal ei saab teha asju nii või teisiti, aga kui inimene hakkab andma oma aega ja raha Jumala riigi kasutusse, seda enam hakkab inimene ka Jumala tööd ja asju armastama. Seal, kus on su varandus, seal on ka su süda.
Pastor nr 12	Et Jumala Kuningriik saaks siin maa peal edasi minna, kuna siin maa peal arveldama rahadega ja iga asi maksab midagi.
Pastor nr 13	Üks asi on selles, et me õpiksime olema andjad ja helded - see printsiip on tähtis ja Jumal tahab, et õpiksime selle põhimõtte järgi elama. Jumal ise näitas oma parimat andmises ja sellega on andmise põhimõte tähtis ka meie jaoks. Teiseks on see külvi ja lõikuse seadus, et saaks seeme pandud mulda, mis tooks esile lõikuse ja lõikus on alati suurem kui seeme ise, ja see printsiip töötab raha mõttes samamoodi ja ka muudel aladel elus. Kolmandaks me õpime usaldama Jumalat ja muutume sõltuvaks Temast, kuna meil on vajadus, mille osas ootame, et Jumal seda täidaks. Jeesus saatis

	jüngrid välja kuulutama ja palus mitte varustust kaasa võtta ehk nad pidid õppima lootma Jumalale.
Pastor nr 14	Kuna Jumal on sellisel viisil seadnud koguduse ülalpidamise ja kuna see on ka kristlaste südamete läbikatsumiseks. Kõik on tulnud nagunii Jumala käest, ja meie osa on austada Jumalat läbi nende andide, mis Tema meile on andnud.
Pastor nr 15	Eelkõige sellepärast, et see on vaimulik seadus. Andmine on meie heaks. Kui me ei anna, lõikame end lahti tema õnnistuse liinist ja seadusest, mis ütleb, et andke ja siis antakse teile ja see on viis mille kaudu jumal saab meile tagasi õnnistada!

3. Missugusel piibellikul alusel anname kümnist täna?

Pastor nr 1	Ml 3:10, kus Jumal kutsub ennast proovima, samuti Ap 20:35 kus öeldakse, et õndsam on anda kui võtta ning Mt 23:23, kus Jeesus mainib kümnist ning samuti tõi Aabram Vanas Testamendis enne käsku kümnist – need kirjakohad näitavad, et kümnis ei ole inimeste väljamõeldis, vaid Jumala poolne algatus.
Pastor nr 2	Kui räägime kümnisest, siis see on VT kontekstis ja olen täna sellel seisukohal, et

	kümnis on koguduse ja liikmete vaheline kokkulepe tuua selline protsent oma sissetulekust, et toetada kogudust, et kogudus saaks teha oma eelarveid. Ma ei arva, et kümnis on käsk, ilma milleta ei saaks koguduses olla.
Pastor nr 3	Ml 3:10 ütles, et tooge kogu kümnis varaaita. Toetume sellele kirjakohale. Jeesus ütles, et ta ei tulnud käsku tühistama vaid seda täitma. Jeesus ütles Mt 23:23, et kümnist ei tuleks tegemata jätta.
Pastor nr 4	Me oleme oma koguduses kokku leppinud, et õpetame sellest, aga ei tee sellest mõõdupuud, et kes maksab sel on privileegid ja kes ei maksa, neid ei ole. Käsuna me pole kümnist rakendanud. Paljud on ise enda jaoks võtnud selle reegliks seda regulaarselt teha.
Pastor nr 5	Ml 3:10 ütleb, et proovige Jumalat sellega, Uues Testamendis ütles Jeesus 23:23, et kümnist ei tohiks tegemata jätta. See on südamehoiaku teema, kus on sinu süda, seal on su varandus.
Pastor nr 6	See printsiip kehtib ka Uues Testamendis. Samuti tõi Aabraham kümnist Melkisedekile- see on printsiip mis kehtib edasi täna.

Pastor nr 7	Aabraham andis kümnnist enne seadust.
Pastor nr 8	Mina kümnnisest ei õpeta, vaid õpetan külvamist ja seades eeskujuks kuidas Paulus korjas annetusi heategevuseks. Kümnnis seab piirid, tuleb anda heast südamest nii nagu igaüks suudab
Pastor nr 9	Mt 23:23
Pastor nr 10	Jeesus ütles ei ole käsuseadusest tühjaks tehtud punkti ja koma. Ml 3:10, Mt 23:23.
Pastor nr 11	Kümnnisest piibel räägib, kuigi see on rõhutatud Vanas Testamendis. Jeesus paneb lävepaku kõrgemale kui lihtsalt kümnnise käsk ehk ei ole enam minu ja Jumala asjad, vaid kõik on Jumala oma, mis mul on. Inimesed mõtlevad, et elu koosneb erinevatest kategooriatest: äri, pere, ja siis muud, aga jumal ootab, et me viiks kõik oma elu valdkonnad Jumala Kuningriigi korralduse alla, seda ka raha suhtes.
Pastor nr 12	Olen võtnud seisukoha, et kümnnise andmine on minu usalduse väljendamine sellest, et Tema on minu allikas, et Tema käest tuleb minu varustus ja kümnnise toomine on minu usu-akt.
Pastor nr 13	Ml 3:10.

Pastor nr 14	Me anname kümnist toetudes kogu Jumala Sõnale, nii Vanale kui ka Uuele Testamendile.
Pastor nr 15	MI 3:10, paljud ütlevad, et see on Vana Testamendi seadus ja me ei pea seda praktiseerima, Jaakob aga lubas Jumalale anda kümnist ca 500 enne seaduse tulemist. Jeesus ütles ka, et seda ei peaks tegemata jätma. Jeesus ei tühistanud kuskil kümnise maksmist. Jeesus oleks võinud seda selgelt välja öelda. Kui Vana Testament oli rajatud viletsamatele töotustele- kui palju enam peaks me andma täna, kuna meie leping on rajatud parematele töotustele. Eestis me maksame riigi maksu. Kümnis on just kui Kuningriigi maks, mis iseenesest on väga väike. Meie riigimaksud on palju suuremad, ja nende pealt ei ole mingit õnnistuse töotust, kümnise osas on meil õnnistuse töötus!

4. Milline suhe on kümnise andmisel ja Jumala-suhte vahel?

Pastor nr 1	Kümnis on pigem ustavuse ja usalduse ja sõnakuulelikkuse teema, sest ka Jumal väljendab seda oma Sõnas ja minu sõnakuulelikkus näitab mu usaldust Tema vastu. Kümnis küll ei mängi rolli inimese õigsusega Jumala ees- see tuleb armust usu kaudu Jeesuse lunastustöösse. Kümnis
-------------	---

	seda osa ei mõjuta, kümnis on seotud meie igapäevase elu usalduse ülesnäitamisega Jumala vastu.
Pastor nr 2	Andmine on väga palju seotud meie suhtega Jumalaga ja on kindlasti usu ja usalduse küsimus. Kui inimene annab oma südame ja kogu elu Jumalale, miks ei peaks ta andma ka oma finantsid Tema kätte, on see siis 10 või 20 protsenti, pole enam tähtis, vaid oluline on sõnakuulelikkus Jumalale. Meie kogudusse hakkas üks inimene kümnist tooma enne kui temast oli saanud kristlane – täna ta on ka meie koguduse liige!
Pastor nr 3	Minu arust on kümnisel ja Jumala suhtel otsene kokkupuude – pühendunud andjatel on tavaliselt elav suhe Jumalaga, inimesed kes ei maksa kümnist ja ei ole andjad, tavaliselt ei ole ka Jumalale väga pühendunud, otsides pigem, mida kirik nende jaoks teha saab, mitte mida nemad saaks teha koguduse heaks.
Pastor nr 4	Nendel inimestel kellel on hea suhe Jumalaga, on ka head kümnise maksjad, seda olen näinud: pühendunud liikmed annavad rõõmuga kohalikule kogudusele.

Pastor nr 5	Kümnis ei anna privileege jumala ees. See ei ole õndsuslooliselt tähtis, küsimus on mida sa oled investeerinud taevasse. Kümnise mitte maksmine põrgu sind ei vii, aga võib jätta ilma Jumala õnnistusest.
Pastor nr 6	Jeesus ütles, et te toote kümnist tillist ja köömnest ja mündist, aga unustate halastuse ära. Selge on see, et kümnise andmine ei mõjuta Jumala suhtumist meisse, aga see mõjutab pigem meie õnnistatud olemist. Kuna ma tean, et kümnis kuulub Jumalale, siis annan ma selle rõõmsa meelega Temale.
Pastor nr 7	Seos on seoses sõnakuulelikkusega.
Pastor nr 8	Andmine on meie vastus Jumala suurele armastusele, mis Tal on meie suunas. Me ei saa öelda kellelegi, et mine söö kõht täis ja mitte ise anda talle süüa ehk see on Jumala riiki panustamine ja seetõttu on andmisel otsene seos meie suhetes Jumalaga.
Pastor nr 9	Ma usun, et mõjutab meie suhet Jumalaga kui ma tahan olla jumalale meelepärane, ei hoia ma tagasi finantsidega. Päästet see ei mõjuta, pigem see on seotud siin maa peal olevate õnnistustega, ehk see on meie endi jaoks vajalik

Pastor nr 10	Käsu korras ei toimu seda, sel juhul peaksime kontrollima inimeste sissetulekuid. Inimene kasvab tavaliselt ise sinna sisse, muidugi peab olema asjakohane õpetus. Me saame armust õndsaks, selles küsimuses raha ei puutu asjasse ja me ei saa maksta kinni oma positsiooni.
Pastor nr 11	Arvan, et kristlastena ei ole kümnis tingimuslik. Me ei ela seaduse all. Jumalaga suhet ei ole võimalik välja teenida tegudega. Jumalaga suhtes olles põhjustab see inimest andma ja kõik tema mõttes ongi Jumala oma, ei ole vaid 10%, mis kuulub Jumalale, vaid kõik on Jumala oma. Lähtuvalt sellest annan rõõmsa meelega. 10% on hea printsiip, millest lähtuda, aga jumal võib öelda mõnikord anda 90%.
Pastor nr 12	Küsimus on kas ma usaldan Jumalat. Kui ma usaldan, siis ma näitan tegudega, mitte vaid sõnadega ja ma usun, et raha väljendab meie usku. Rahas, mida annan, on koos minu aeg, minu võimekus ja see esindab mu elu - sellega näitan usaldus ja armastust. Päästmise küsimust kümnis ei puuduta ega mõjuta. Kümnis on vähim, mida ma saan tuua Jumalale, näidates Talle

	oma usaldust. Andmine ei pea piirduma 10%-ga.
Pastor nr 13	Mõjutab ikka inimese-Jumala vahelist suhet, kuna andmine näitab inimese väärtushinnangut. Kuna kümnis on arvestatav rahasumma ja näitab tõsidust. Kui ma annan Jumalale, näitab see, et ma võtan teda tõsiselt ja näitab mu usaldust, et usaldan Tema Sõna ja printsiipe. See tõestab andja hoiakuid. Kümnnise toomine ja mitte toomine ei mõjuta inimese õiget suhet Jumala ees- me ei saa õigeks tegude läbi ega rahaga kinni maksta suhet Jumalaga. Inimesel on andmise järgi tunne parem, aga õigust juurde ei anna.
Pastor nr 14	Usaldussuhe, kas me usaldame Jumalat, et Jumal saaks ma meid usaldada rahaasjades
Pastor nr 15	Kui inimesel on suhe Jumalaga, suur osa neid inimesi isegi ei küsi, kas nad peavad maksma kümnnist. Pigem tundub, et inimesed, kes on kaugel Jumalast, on need, kes kümnnise vastu võitlevad. Kui on keegi, kellel on hea suhe Jumalaga, ja ta ei maksa kümnnist, siis võib olla, et tal lihtsalt pole ilmutust kümnnisest. Üldiselt kasvab see meie ellu kui loomulik osa usuelust. Kümnnise toomine võib olla seisundit Jumala ees ei puuduta, aga meie rahakotti

	mõjutab. Meie õigust Jumala ees ja päästet see ei mõjuta.
--	---

5. Missugused väited iseloomustavad sinu jaoks kümnest?

Pastor nr 1 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	pigem ei jah jah jah jah ei jah
Pastor nr 2 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Käsu järgi ei rakendu, usu alusel rakendub Jah Oluline printsiip rakendades õiges võtmes Võib olla Ilus mõte, aga praktikas alati ei rakendu Jah jah
Pastor nr 3 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard	Ei Jah Jah Jah

5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Oleks hea ja ilus, ei mõista hukka, kes ei Jah Ei ole nii oluline, ei mõista hukka kui inimene annab osa kümnnisest kellegi aitamiseks, peaasi, et see läheb Jumala Kuningriigi hüvanguks
Pastor nr 4 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Miks ei peaks rakenduma, Jah Jah See on usuküsimus, kui palju anda Jah, nii võiks olla Pigem on jah
Pastor nr 5 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Armud all kehtib Jah Jah Jah, see on nagu käibemaks- igalt asjalt Pigem jah Jah jah
Pastor nr 6 1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Ei Jah Jah

4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah
Pastor nr 7	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Ei
2. 10% sissetulekust	Jah
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah
Pastor nr 8	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Jah
2. 10% sissetulekust	Jah
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah
Pastor nr 9	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Ei
2. 10% sissetulekust	Jah
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Ei

5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Ei
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah
Pastor nr 10	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Ei
2. 10% sissetulekust	Jah
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah, hea alustamiskoht
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Pigem jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah, tuleb anda nii et süda rõõmus
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah
Pastor nr 11	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Ei
2. 10% sissetulekust	Jah, aga sealt tuleks edasi kasvada
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Pigem jah
Pastor nr 12	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna	Ei
2. 10% sissetulekust	Jah
3. Jumalariigi aegumatu printsiip	Jah
4. Kristliku andmise miinimumstandard	Jah
5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi	Jah, see on inimese ja Jumala vaheline asi
6. Hea ja vabatahtlik andmise viis	Jah
7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	jah

Pastor nr 13	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Ei, me ei ela seaduse all Jah Jah Jah Jah, ideaalis nii Usklikelt ootaks seda pigem jah
Pastor nr 14	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Ei, kümnnis tuli UT-i üle põhimõttena Jah Jah, nii Uues kui Vanas Testamendis Jah Jah Ja, me anname rõõmsa südamega jah
Pastor nr 15	
1. VT seadus, mis ei rakendu kristlastele täna 2. 10% sissetulekust 3. Jumalariigi aegumatu printsiip 4. Kristliku andmise miinimumstandard 5. Annan ära kümnnise esmalt enne teisi kulutusi 6. Hea ja vabatahtlik andmise viis 7. Peaks olema antud kohalikku kogudusse	Ei Jah Jah Jah Jah Jumala poolt määratud, ei ole vabatahtlik jah

6. Kellele me anname kümnist? Jumalale? Kogudusele? Inimestele?

Pastor nr 1	Me anname Jumalale tuues selle kogudusse!
Pastor nr 2	Kümnist makstakse kogudusele
Pastor nr 3	Kui kellelgi on südames toetada mõnda MTÜ-d, või anda otse pastorile osa oma kümnisest, on see ka vastuvõetav
Pastor nr 4	Anname Jumalale
Pastor nr 5	Maksame kümnist kogudusele, sest Jumal tegutseb koguduse kaudu. Andes kogudusele anname Jumalale!
Pastor nr 6	Me anname kogudusele
Pastor nr 7	Esiteks anname Jumalale andes kogudusele
Pastor nr 8	Läbi koguduse anname Jumalale
Pastor nr 9	Kümnist maksame kogudusse kus liige.
Pastor nr 10	Toome selle Jumalale andes kogudusele

Pastor nr 11	Toome selle kogudusse ja kui Jumal ütleb, et mingi osa anda mujale, siis olen ka enda puhul lasknud sisse tulla eranditel. Noore kristlasena andsin siia ja sinna ja siis tundsin, et inimesed kiitsid mind ja panid tähele mind ehk minu isik sai liiga palju tähtsaks neile. Nüüd olen seda meelt, et annan kogudusele, ja kogudus toetab abivajavaid inimesi ja kogudus saab tunnustust, mitte mina kui üksikisik.
Pastor nr 12	Anname Jumalale läbi koguduse.
Pastor nr 13	Jumalariigi tööks, Jumalale võib anda erinevatel viisidel, võib anda ka kodutule, Punasele Ristile, konkreetset kümnise andmisest rääkides tuleb ikka anda kogudusse.
Pastor nr 14	Me anname kümnist Jumalale andes koguduse kätte, et kogudus saaks toimida.
Pastor nr 15	Printsiip on selgem VT-s, kristlased ei võta Vanast üle seadusi. Nad tõid kümnise templisse, mis oli tolle aja koguduse hoone. Osad mõtlevad, et annavad oma kümnise laste toetamiseks või misjonärile kuhugi, aga kümnisel on konkreetne koht-kogudus. Ohvreid anname Jumala juhtimisel ka mujale.

7. Kas saame mingist Jeesuse õpetusest järeldada vajadust maksta kümnist? Kui jah, siis millisest?

Pastor nr 1	Lk 6:38 kuigi see ei räägi otseselt kümnisest, aga andmisest laiemalt ja Mt 23:23 mis ütleb, et üht tuleks teha ja teist mitte tegemata jätta.
Pastor nr 2	Mt 23:23 Jeesus viitas sellele, et üht tuleb teha ja teist mitte tegemata jätta.
Pastor nr 3	Mt 23:23 kus Jeesus õpetas, et üht tuleks teha ja teist mitte tegemata jätta.
Pastor nr 4	Jeesusele heideti ette paljusid asju, mida ta VT seaduste osas ei praktiseerinud või ei teinud variseride silmis õieti, kümnise mitte andmist ei heitnud Jeesusele keegi ette, mis võiks tähendada, et Jeesus maksis kümnist.
Pastor nr 5	Mt 23:23
Pastor nr 6	Mt 23:23

Pastor nr 7	Otseselt mitte, aga tolle aja juudis praktiseerisid kümnise maksmist ja seetõttu pole seda eraldi välja toodud.
Pastor nr 8	Mt 23:23
Pastor nr 9	Mt 23:23
Pastor nr 10	Jeesus õpetas, et käsusõna ei ole muutunud.
Pastor nr 11	Jeesus õpetas 23:23 seaduse all olevatele inimestele tol hetkel rääkides kümnisest. Põhimõtteliselt paneb Jeesus aga lävepaku kõrgemale ehk kõik, mis mul on, kuulub Issandale.
Pastor nr 12	Jeesus õpetas 23:23.
Pastor nr 13	Jeesus käsik maksta maksuraha. Lesknaine, kes andis kogu oma elatise. Need küll otseselt ei räägi kümnisest, aga sellest, et Jeesus tõstis standardi kõrgemale kui oli Vanas Testamendis ja see standard puudutas kõiki asju, kaasa arvatud raha.
Pastor nr 14	Mt 23:23. Siin Jeesus ei tühista kümnist
Pastor nr 15	Mt 23:23 . UT ajal peaksime andma rohkemat kui kümnis. Jeesus, kui ta seisis ohvrikirstu juures ja vaene lesk pani kogu oma vara, Jeesus ei heidutanud seda leske. Jeesus ei toonud seadust VT-st Uude Testamenti

	seadusena vaid printsiibina. Jeesus ütles abielulahutuse küsimuse peale, et alguses pole asi nii olnud ehk Jeesus ehitas sellele, mis algselt oli määratud. Me ehitame asju printsiibile.
--	---

8. Missugused järgmised faktorid mõjutavad sinu arust inimeste andmist ja andmise trende?

Pastor nr 1	
A. Visiooni olemasolu, mida toetada	jah
B. Projekt, mis kõnetab inimesi	jah
C. Koguduse hea sisemine kultuur	jah
D. Kui kantslist julgustatakse andma	jah
E. Finantstunnistused	jah
F. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)	jah
G. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	pigem ei mõjuta
Pastor nr 2	
1. Visiooni olemasolu, mida toetada	Jah
2. Projekt, mis kõnetab inimesi	Jah
3. Koguduse hea sisemine kultuur	Jah
4. Kui kantslist julgustatakse andma	Võib olla
5. Finantstunnistused	Jah
6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)	Jah
7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	jah

Pastor nr 3 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetustahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah, on oluline õpetada sel teemal Jah Jah Ei ole nii oluline meie koguduses, aga võiks kaasa aidata
Pastor nr 4 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetustahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah Jah Pigem mitte, enamus kümnise andjaid maksavad panga ülekandega või toovad ümbrikus sularahas
Pastor nr 5 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)	Jah Jah Jah Jah, kui sellega ei pingutata üle Jah Jah

7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah, meie koguduses kasutatakse QR koodi palju tehes annetamise lihtsamaks
Pastor nr 6	
1. Visiooni olemasolu, mida toetada	Jah
2. Projekt, mis kõnetab inimesi	Jah
3. Koguduse hea sisemine kultuur	Jah
4. Kui kantslist julgustatakse andma	Jah
5. Finantstunnistused	Jah
6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)	Jah
7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Põhimõtteliselt nõus, kuigi me kogudus ei kasuta QR koodi ja pangakaardimakseid
Pastor nr 7	
1. Visiooni olemasolu, mida toetada	Jah
2. Projekt, mis kõnetab inimesi	Jah
3. Koguduse hea sisemine kultuur	Jah
4. Kui kantslist julgustatakse andma	Jah
5. Finantstunnistused	Jah
6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8)	Jah, aga praktikas pole näinud
7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	jah
Pastor nr 8	
1. Visiooni olemasolu, mida toetada	Jah
2. Projekt, mis kõnetab inimesi	Jah

3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah jah
Pastor nr 9 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah jah
Pastor nr 10 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Pigem jah, võib kopeerimist ja pettumist Jah Tänapäeval, jah
Pastor nr 11	

1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah Jah jah
Pastor nr 12 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah Jah jah
Pastor nr 13 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetuslahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah, osad siis just annavad rohkem Jah, ja need ei pruugi olla rikkad Jah, teeb mugavamaks

Pastor nr 14 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetustahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah, projekte toetatakse hea meelega Jah, see kindlasti mõjutab Jah Jah, aga neid on vähe- ehk tuleb juurde Jah jah
Pastor nr 15 1. Visiooni olemasolu, mida toetada 2. Projekt, mis kõnetab inimesi 3. Koguduse hea sisemine kultuur 4. Kui kantslist julgustatakse andma 5. Finantstunnistused 6. Andmise vaimuanni olemasolu (Rm 12:8) 7. Erinevate (sh elektrooniliste) annetustahenduste käepärasus koguduses	Jah Jah Jah Jah Jah Jah jah

9 Kui tihti õpetad oma kogudusele andmisest? Ka kümnisest?

Pastor nr 1	Korra aastas jutluses. Igapähepäevaselt on enne korjandust väikene õhutus andmise osas. Rõhutame, et see on vabatahtlik ja ka räägime kümnisest, sest paljud toovad pühapäeval ümbriku sees oma kümnised ja panevad need ohvrikarpi.
--------------------	---

Pastor nr 2	Korra aastas jutlus sellel teemal. Iga kord kui koguduses annetusi korjatakse, väljendatakse tänu eelnevate andmistest!
Pastor nr 3	Terve kuu oli just õpetus andmisest iga jutlust käsitles andmist. Kui me võtame koguduses üles ohvrit, siis iga kuu anname 3 ohvrit kogudusest välja ja 1 ohvri jätame endale. Õpetan igal pühapäeval, miks andmine on vajalik, toon välja kui palju me eelmine pühapäev me välja andsime mingisse projekti. Esimese pühapäeva ohver läheb Lootuse külale, teise pühapäeva ohver läheb Voice of Faith organisatsioonile, ja kolmanda pühapäeva ohver läheb Keith Moore kogudusse Ühendriikides.
Pastor nr 4	Harva, korra aastas. Ohvrivõtmise eel on tavaliselt väike julgustussõna.
Pastor nr 5	Kord aastas jutluses. Iga kord kui ohvrit võetakse, puudutame seda teemat vähem või rohkem.
Pastor nr 6	Igal pühapäeval õpetame andmisest vahetult enne ohvriannetust ja leivamurdmist. Mitu korda aastas õpetame terveid jutlusi kümnisest, andmisest ja

	lisaks on palju õhutusi kümnise ja andmise osas.
Pastor nr 7	Rahalist andmist õpetame vähe, sest inimesed annavad hästi. Kui survestada, siis on vastupidine efekt. Kümnisest räägime ka, aga jutlusi ei ole sel teemal teinud, aga enne annetuste võtmist on räägitud.
Pastor nr 8	Andmisest õpetame kaudselt palju (pühendumisest, kaasas olemisest, sellisest mentaliteedist), iga kolme kuu peale vähemalt ühe korra. Kümnisest ei räägi.
Pastor nr 9	Iga nädal õpetame kümnisest ja andmisest.
Pastor nr 10	Viimase kolme aasta jooksul on teema olnud väga aktuaalne, iga paari nädala tagant rääkisime andmisest ja kogudus andis väga palju kuna siht oli aidata Ukraina põgenike, kes elasid koguduse ruumides. Annetati palju ja saime ülal pidada kahte Ukraina perekonda. Kümnise teemat pole jutluses rääkinud, vaid olen maininud annetuste tegemise juures lugedes Ml 3:10, et Jumala kojast oleks toidust.

Pastor nr 11	Kümnisest räägime vähem, andmisest räägime palju ja tihti ja mitte vaid raha andmisest.
Pastor nr 12	Me ei ole andmisest palju õpetanud, aga mainime igal koosolekul. Terve jutlus andmise teemal on vast aastas 2 korda. Kümnise teema tuleb periooditi üle ja saab rõhutatud. Kümnise teema ei ole tabu teema me koguduses.
Pastor nr 13	Ohvri võtmise julgustus 5 min iga pühapäeval. Süsteemsemalt teeme kord aastas jutluse või jutluste seeria andmise teemal. Kümnisest räägime ka, eriti jutluse seeriates, rääkides kümnisest kui esimesest saammust Jumalale andmisel.
Pastor nr 14	Me ei ole teinud täispikki rahateemalisi jutlusi. Paar korda aastas oleme seda õpetanud. Sel aastal oleme rohkem selle teemaga tegelenud, Allan Kroll käis õpetamas sel teemal
Pastor nr 15	Põhimõtteliselt igal koosolekul räägime andmisest korjanduse eel ja täispikki jutlusi teeme sel teemal ca 4 korda aastas ja ka kümnise andmise teemal on jutlusi.

10 Kui suure protsendi moodustavad teie koguduse sissetulekute kümnised ja muud annetused?

Pastor nr 1	80% moodustavad koguduse sissetulekute kümnised
Pastor nr 2	Kümnised moodustavad sissetulekust 90%
Pastor nr 3	Kümnised moodustavad ca 80% meie koguduse sissetulekute
Pastor nr 4	Kümnised moodustavad ca 70% sissetulekute
Pastor nr 5	Kümnised moodustavad ca 50% koguduse sissetulekute
Pastor nr 6	Kümnised moodustavad peamise osa koguduse sissetulekute ja koguduse inimestest maksavad kõik 100% kümnist
Pastor nr 7	Kümnised on umbes 60%
Pastor nr 8	Ei oska täpselt öelda
Pastor nr 9	Kümnised on 90%
Pastor nr 10	Kümniste osakaal koguduse sissetulekute on ca 20%
Pastor nr 11	Ei oska öelda

Pastor nr 12	Kümnised moodustavad <i>ca</i> 70%
Pastor nr 13	Üldiselt enamus sissetulekust on kümnis
Pastor nr 14	Kümnised 70%
Pastor nr 15	Kümnised on 85%

11. Kui suur protsent teie koguduse eelarvest läheb praegu ühiskonna teenimisele?

Pastor nr 1	5%
Pastor nr 2	1. Hetkel panustame igal sügisel Alfa kursuse läbiviimisse ja toetasime ühte Lastekodu, selle kulu on <i>ca</i> 1%.
Pastor nr 3	5%
Pastor nr 4	
Pastor nr 5	1. Meil läheb praegu enamus ühiskonna teenimise peale 20% ja enam. See on siis lastetöö, noortetöö, toidu jagamine, meesteteenistus.
Pastor nr 6	20%
Pastor nr 7	10%

Pastor nr 8	10%
Pastor nr 9	20%
Pastor nr 10	11,1%
Pastor nr 11	50%
Pastor nr 12	10%
Pastor nr 13	5%
Pastor nr 14	5%
Pastor nr 15	15%

12. Kui koguduse finantsseis paraneks, kas suunaksite rohkem ressursse ühiskonna teenimisele või koguduse sisemise elu parandamiseks? Kirjeldage

Pastor nr 1	Kui sissetulekud suureneksid, siis hetkel ma näen, et 5% jääks endiselt ühiskonda panustamiseks.
Pastor nr 2	Kui koguduse finants seis kasvaks, siis panustaksime mõlemasse valdkonda tasakaalustatult.
Pastor nr 3	Pigem vaataks ikka seinte vahelt välja. Otsiks võimalusi rohkem Kristust tuntumaks teha.
Pastor nr 4	

Pastor nr 5	Kui on raha ja inimressursse, siis kindlasti suunaksid selle ühiskonna teenimisele, et selle läbi jõuda Jumala sõnumiga inimesteni, mis toob kasvu Jumalariigis ja koguduses
Pastor nr 6	Suunaksime raha nii koguduse sisese elu parandamiseks kui ka ühiskonna teenimiseks
Pastor nr 7	Kui paraneks, siis kindlasti suunaks välja samuti enam
Pastor nr 8	Panustaks koguduse võimekusse paremini teenida ühiskonnas
Pastor nr 9	Arvan, et kasvaksid mõlemad vastavalt loodud strateegilisele koguduse arendamise plaanile
Pastor nr 10	es malt vaja ehituse koorem kuskilt ära saada, sest sinna ikka kulub piisavalt inimesi ja finantsressursse ja see oleks hetkel minu valik...
Pastor nr 11	ja kui finantsseis paraneks, läheks ikka kõik suures pildis ühiskonda.
Pastor nr 12	Ühiskonda suundumus ei ole tingimata ainult finantsi taga, vaid visiooni taga. Kui Jumal annab suuna, hakkad liikuma ja siis tuleb finantsvahendid sinna juurde.
Pastor nr 13	Kui finantsvõimalused suureneksid, siis suurendaksime sotsiaaltööd
Pastor nr 14	Tuleviku perspektiiv on külvata ühiskonda rohkem finantse, kuna oleme kutsunud seda kogudusega tegema.

Pastor nr 15	See antud hetkel ei ole niivõrd sõltuv sissetuleku suurenemisest, aga Jumala juhtimisest. Kogudus, kes ainult hoiab iseennast üleval, on nagu supermodell, kes üksnes 5h päevas tegeleb oma nahahooldusega- sellisel juhul kaob koguduse eksisteerimise mõte ära!
--------------	---

Google Forms läbi kogutud andmed on 29 mai 2025 kuupäevaga kustutatud.

Selle magistritöö käigus kasutasin abivahendina OpenAI ChatGPT-d, eelkõige teksti väljenduse täpsustamiseks. Kõik töö sisulised otsused, analüüs ja järeldused on autori enda tehtud.
